

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XXII. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXXIX.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Lugduni Batavor. apud Fratres Luchtmann, Londini apud Fr. Elmsly
Venetiis apud I. B. Pascali, Romae apud St. Richard, Aug.
Taurinor. apud Giraud et Gravier.

Obf
I
A
M
T
5

Obf
c
:

C
nos
nie
tr
vit
str
a
pi
p
a
fi
ti
g

I.

Observations & Mémoires sur la Physique, sur
l'Histoire naturelle & sur les Arts & Métiers.
Avec des Planches en Taille-Douce. Par
Mr. l'Abbé ROZIER, à Paris, Hôtel de
Thou, Rue des Poitevins. Tom. I. pagg.
504. Tom. II. pagg. 523. MDCCLXXIII. 4.

i. e.

Observationes, quae ad physicam, historiam-
que naturalem et artes spectant, collectae
a Cl. ROZIER.

Operis huius continuati ratione iam supra *) a Annus
1773.
nobis data, pergimus eos tractatus, qui ad
nos pertinent, cum Lectoribus breuiter commu-
nicare, praemissis quibusdam adnotationibus.

Scilicet ante hos tres vel quatuor annos con-
trouersiam inter eruditos nonnullos de norma gra-
uitatis corporum, quam a Cl. NEWTONO demon-
stratam, nouimus, exortam esse, quae excitabatur
a Cl. COULTAUD, qui, experimentis in summis Al-
pibus factis, se reperisse putabat: grauitatem cor-
porum non in ratione eorum distantiae quadratae
a terrae centro imminui, sed potius eo maiorem
fieri, quo sublimius ferrentur corpora. Obserua-
tionibus his, in Commentariis Eruditorum diuul-
gatis, primum tantum Cl. LE SAGE surrexit, vt
O o 2 hanc

*) Vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 272.

hanc nouam experientiam labefactaret. Sed postea etiam multi alii accedebant, qui partim *NEWTONI* sententiam, partim *CL. COULTAUD* opinionem defenderent, eamque nouis experimentis stabilire conarentur. Atque quamquam Academia Duodunensis doctores in hac doctrina peritos, ad hanc litem componendam, eligebat, nec non ipsi istas reprehensiones, quibus *Newtoniana* sententia deprimi crederetur, felicissimis et firmissimis argumentis refutarent: tamen non poterant pace et otio residere aduersarii *NEWTONI*; nam singulus fere fasciculus huius operis continet tractationem de hac controuersia. Igitur, cum nemo dubitet, qui naturam grauitatis ipsam considerat, quin *NEWTONI* sententia firma et experimentis, caute institutis, consentanea sit: nos horum tractatum nullam omnino mentionem facturi sumus.

Deinde etiam aliquis Auctor anonymus multas dissertationes de natura radiorum solis huius operi inseruit. Egit enim de coloribus luminis qui inter duas laminas vitreas, a radiis solaribus existunt; de apparentia, quam vesiculae aëreae in laminis vitreis efficiunt; de causis refractionis propriis; de coloribus per specula concava contractis; de natura atmosphaerarum optiarum circa quaedam corpora, radios inflectentia; de extremitatibus luminosis circa umbras quorundam corporum; de reflexione radiorum a corporibus pelucidis; de argumentis, quibus negatur, lumen immediate a superficiebus corporum reperiri etc. Sed in his omnibus dissertationibus nihil noui nec experimenta alia inuenies, quam quae in *NEWTONI* libro de optica vberius explicata legimus. Atque cum Nostri Anonymi explicationes istorum
phae-

phaenomenorum non modo multis et magnis difficultatibus subditae sint; sed etiam idem nonnumquam per idem illustrent, vti, quum dicit ad refringendos radios necesse esse, vt aliquod fluidum refringens in spatiolis, a propria materia vitri aut aquae vacuis, contineatur: nos etiam de his nihil commemorabimus. Reperimus autem notatu digna haec:

Mense Ianuarii:

Tom. I.

Observationes super attractione et repulsione, p. 8.

quam sales exserunt, cum ipsi in crystallos coguntur. Auctore Cl. BAYME. Cum salis GLAUBERI solutionem, ad crystallisationem vsque inspissatam et vitrea cucurbita exceptam, contra aliud vas vitreum, sale eiusdem generis plenum, poneret; crystallos in eo tantum latere cucurbitae cogi se vidisse dicit, quod aduersus alterum vas vitreum spectaret eique velut accubaret, ad auersum autem latus nullas omnino crystallos extitisse testatur. Vbi autem illud vas, quod antea salem GLAUBERI continebat, sale tartari impleuerat, solutionem in cucurbita ad auersum latus coiuisse et crystallos formasse affirmat. Inde autem sequi existimat, non modo affines materias ab affinibus vicissim attrahi, sed etiam dissimiles a dissimilibus manifeste repelli. Nouum autem hoc assertum ad explicandas multas in arte chemica occurrentes rerum proprietates adhiberi posse ratur. Sed totum hoc experimentum Cl. LAVOISIER sequenti dissertatione iam refutare conatus est.

Animaduersiones in quasdam observationes super crystallisatione salium. p. 10. Iam Cl. Auctor experimentum, modo commemoratum ita repetiit, vt

salis GLAUBERI libras sex, in sufficiente aquae fontanae copia liquefactas et ad cuticulam usque evaporatas, per tot pocula vitrea distribueret, quot salis libras adhibuisset, atque prope singula pocula, quae per conclaue, circumposita atque satis longis intervallis inuicem diremta essent, alia vasa vitrea, salibus, natura sua multum diuersis, repleta collocaret: primo enim vasi immisit crystallorum salis Glauberiani libras quatuor; secundo magnam copiam cinerum clauellatorum, tertio cineres clauellatos liquidos etc: atque, rebus ita coordinatis, per quinque horas omnia quieti reliquit: quibus praeterlapsis crystallos salis GLAUBERI in singulis poculis pari ratione ad latera coactas reperiebat. Nam adhaerebant non modo ad fundum poculorum vitreorum omnium crystalli, sed etiam circa eorum latera. Iam, cum hoc experimentum saepius repeteret, eiusque exitum semper eodem modo euenire animaduerneret: hoc experimento Cl. BAYME' valde illusum esse concludit.

p. 13.

De praesentia alcali mineralis in plantis quibusdam. Auctore Cl. ROVELLE. Salem sodae aut omnino salem alcalinum mineralem absque combustionem aut incinerationem e plantis quorundam generum obtineri, sequentibus experimentis probatur. Scilicet, cum sufficientem copiam plantarum, e quibus salem sodae per incinerationem parare solent, in acido vitriolico, magna vi aquae diluto, digereret liquoremque filtratum et ad cuticulam usque evaporatum, quieti relinqueret: crystallos obtinuit tales, quales ex combinatione salis sodae cum eodem acido vitriolico existere nouimus. Ex quo confici potest, illud alcali, quod ad efficiendum hunc salem medium necessario requirebatur, haud dubie ex ipsa

plantis adhibitis esse eductum. Consentit itaque cum Ill. MARGGRAFIO, qui hos sales alcalinos in ipsis plantis esse; neque eos ab ipsis plantis e solo vna cum nutrimento fugi, nec vi ignis produci, probare conatus est.

De acidis vegetabilibus, cicutae antidotis. Au- p. 20.
Store Cl. HARAM. Loquitur Cl. Auctor de *Conio maculato* LYNN. siue de cicuta maiori BAVH. et asserit, se huius plantae succi mensuras cochleares duas feli infudisse, quae paullo post valde conuulsionibus torqueretur: sed mox feli exhibita succi citri recenter expressi mensura cochlearis, animal pristinam sanitatem recuperasse. Ceterum putat Cl. Auctor conium eadem efficere in corporibus animalium, quae opium: vtrumque nempe humores animalium coagulare.

De inoculatione variolarum istarum, quae apud p. 37.
Iamaicos piens appellantur. *Auctore* Cl. MACGRV-DAN Medico Iamaico. Hunc morbum quodammodo ei similem esse, qui apud nos interdum sub nomine variolarum regnat: sed in eo multum discrepare, quod per duo, tres, quatuorue annos eadem saeuitia grassetur magnamque stragem nonnumquam edat. Pustulae se manifestant inprimis sub axillis, tum etiam circa inguina et partes genitales, easque dolor acerbis articulationum comitatur. Aegri quidam hoc morbo affecti etiam superuenientibus vomendi conatibus et lientia opprimuntur. Ulcera nonnumquam late serpunt et ipsas venas arrodunt, vt saepe haemorrhagiae periculosae efficiantur. Homines habitu debiliori omnia symptomata huius morbi citius experiuntur, quam robustiores pustulisque quidem copiosioribus, sed exilioribus obsidentur. Deinde
O o 4 perdunt

perdunt naturalem colorem et fuscum magis induunt; nec non appetitu deprauato afficiuntur, ita ut terram, carbones, cretam et praesertim cineres herbae nicotianae comedant; hydrope denique atque hydrophobia moriuntur. Huius morbo medendi ratio haec est: statu eruptionis incolae suis aegris mensuram cochlearem florum sulphuris matutino tempore singulis diebus praebent balneisque lauant; statu autem desquamationis in locis calidis detinent, aegrisque mercurium dulcem in tanta copia porrigunt, ut salivatio excitetur, quae sexta, plerumque septima die subueniat; sequenti tempore decoctis sudoriferis utuntur. Quidam medici etiam aethiopem mineralem loco mercurii dulcis adhibuerunt. Verum cum Cl. Auctor vidisset, multos miseros hac ratione medendi opprimi, aliam viam ingressus est. Fecit enim initium purgando, adhibita iabappa cum paucis granis calomellis; deinde electuarium ex theriaca Edimburgensi, floribus sulphuris, sulphure aurato et syrupo aurantium aegris porrexit: initio autem status desquamationis salivationem leuam excitauit aegrosque conualescentes decoctis oryzae et hordei nutriuit. Morbum hunc inoculatione propagatum, mitiorem euasisse dicit Cl. Auctor. Monet praeterea mixturam Switzeriam in istis calidis regionibus magno cum detrimento incolarum adhibitam esse: depelli quidem ea morbum cito posse, sed renasci eum etiam intolerabiles dolores ventriculi intestinorumque eius usu relinquere.

p. 62.

Descriptio Conyzae, cuius semina ex insula Franciae Parisiis missa sunt. Conyza arborea, caule multiplici, foliis lanceolatis acute dentatis, floribus in tribus capitibus acumine congestis: m.

miro

afine triuiali, conyza viscosa, appellatur et icone illustratur.

De Moscho moschifero LYNN. Vium hoc animal Versaliae in horto ducis DE LA VRILLIE' p. 63.
re nutritur. Exteriori forma simile est caprae aut hirco: magna cum celeritate cursitat et dentibus laniaribus maxillae superioris, per duo digitos prominentibus, munitum, sed caudae expers est: caeterum odorem spirat acerbum. Ipsum autem animal tabula aenea excusum est.

Mense Februarii.

De effectibus funestis miasmatis cuiusdam venenati. Auctore Cl. COTTA. Humatorem p. 109.
cadaver quoddam, putredine paene consumtum, bipalio, ex improviso confodisse, quod vaporem spirauisset, qui humatori primum capillum crisparet, atque eum continuo humi prosterneret mortuum, Auctor asserit. Venam statim sectam sanguinem nigrum et corruptum reddidisse, qui autem humatori ad manus fuerant famuli, odorem tantum foetidum grauantemque sentiebant.

De monstro humano. Auctore Cl. HYACINTHO FABRI. Huius monstri ossa bregmatis temporumque et frontis erant cartilaginea tantum, quae ad ipsam cranii basin adhaerebant ita, vt haec cartilagineae cum osse occipitis et pterygoideo aliquod planum excauatum, nullo cerebro intercedente, formarent: neque haec ossa integumentis communibus vestita, atque oculorum bulbi extra orbitas positi deprehendebantur. Femina robusta et satis firma valetudine fruens hunc fortasse casu quodam obtritum fetum prope Bononiam in lucem edidit. Caeterum de natura monstrorum

florum naevisque maternis Cl. Auctor disputat.

p. 119.   *Analysis aquae mineralis, quae Montacis in Burgundia scaturit.* Auctore Cl. DE MORVEAU. Experimentis consuetis, Cl. Auctor docet, hanc aquam salem marinum, crocum martis et sulphur suae phlogiston continere.

Mense Martii.

p. 150.   *De attractione et repulsione aquae et olei.* Auctore Cl. DE MORVEAU. Negat Cl. Auctor corpora pinguia ab aquosis repelli suamque sententiam sequentibus experimentis stabilit. Primum per tubulos capillares oleum fugebat, ut illuere-
tur, eosque continuo aquae immittebat: quod facto se vidisse ait, aquam utique paululum super summam aquam externam ascendere. Ex his autem colligit: attractionem inter aquam et oleum omnino negari non posse: hoc autem concedit, eam minus validam inter aquam et oleum, quam inter homogeneas materias reperiri. Igitur ut horum diuersorum corporum actionem metiretur, laminam vitream seuo illinebat, eamque filo de libra suspendit in summam aquam, oleum tartari, oleum oliuarum, et spiritum vini: cum autem ad superandam cohaesionem in oppositam lancem librae pondus apponere oportebat 334; 294; 280; 226 granorum: ubi autem nudam laminam vitream ad idem experimentum adhibuerat, ipse ad tollendam vitri cohaerentiam cum eodem quatuor materiis diuersis pondus 756; 694; 240; 192; 162 granorum super imponebat. Pondus ipsius vitreae laminae e calculo exisse non net Noller. Experimentum praeterea sub campana, aëre vacua eundem exitum habuit.

Animal

Animadversiones in tabulas affinitatum chemica- p. 197.

Auctore Cl. DE FOVRCY. Loquitur primum Cl. Auctor de iis, qui antea huic rei explicandae suum studium impendere. Scilicet Cl. GEOFFROY, GROSSIVM, RÜDIGERVUM, GELLERTVM, DE LIMBURG et DE MACHY, tabulas suas edidisse: sed hos viros omnes non satis perspicue locutos esse ait. Neque sufficere putat, vt quis corpora chemica analyfi tantum inuestiget: synthefin enim nonnumquam etiam opus esse. Nam analyfi numquam posse intelligi affinitatem salium cum oleo; atque synthefi v. c. non posse effici, vt intelligatur sulphur acido vitriolico et materia inflammabili confare. Afferit praeterea Cl. Auctor acidum pingue solum et vnum esse medium, quod diuerfas et diffimiles materias vniat aut affines reddat: quod quidem argumentis sequentibus fulcit. Scilicet metalla auro et argento ignobiliora in acidis mineralibus citius dissolui; calcem autem argenti et auri aequae facile, quam aurum et argentum ipsum liquefieri: calcibus enim metallorum plus acidi pinguis, quam metallis ipsis, praesertim autem nobilioribus, contineri. Quae cum ita sint, sequi etiam ait, metalla et semimetalla ratione suarum partium terrenarum tantum differre, quae aut maiorem aut minorem copiam phlogisti suscipere possint. Quod autem partes terrenae metallorum diuerforum reapse differant, ex eo intelligi existimat, quia quaedam calces metallorum in aceto solubiles sint, aliae autem in eodem acido insolubiles maneant. Stabilitis his fundamentis ad explicationem suae tabulae affinitatum, quoad copiam phlogisti, redactae, progreditur. Constat ex columnis principalibus triginta sex, et apud COLLARDVM sculptorem Parisiis venditur. Caeterum Cl. Auctor eas obiectiones reprehendit, quae

a Cl. IACQVIN contra acidum pingue REYERI secundum BLACKII et MACBRIDII doctrinam ab aëre fixo publici iuris factae sunt. Sed quamquam Cl. Auctor Cl. IACQVINI reprehensiones frodisissime reprimere conatur, nos tamen ei hoc laudari non possumus, quod putet, radiis solariis arcte coactis neque aurum neque lapidem calidum in calcem commutari posse. Sunt enim experimenta posterioris generis bono cum successu a Cl. BVCHHOLZIO facta. Ignorat praeterea experimenta Parisiis ipsis cum auro mediante illius speculi caustici magni et famosi instituta.

p. 223. *De excrescentia singulari in capite cuiusdam apis.* Auctore Cl. LE CAT. Divisa erat haec excrescentia in quatuor pedunculos, quorum singulorum capitulum insisteret: haec capitula staminibus liberis similia videbantur. Sed putat Cl. Auctor hanc excrescentiam novum genus muscarum vegetabilium efficere. Caeterum icone haec observatio illustratur.

p. 326. *De herba theae.* Auctore Cl. FOUGERON DE BONDAROI. Regnum Sinae foliis huius fructibus singulo anno duo et viginti milliones librarum lucrari, Anglosque solos tres milliones nummorum aureorum per annum huic merci impendere, Batauos eam e Iaponia aduehere Cl. Auctor testatur. Deinde de indole et natura huius plantae loquitur; denique eius culturae, messis et rationis praeparandi mentionem facit. Fruticem hunc quibusdam Sinae regionibus *theh*, in aliis *thea* appellari; Iaponiae autem *tsia* vocari dicit. Vnde eius infusi anno praeteriti saeculi sergentino inter Europaeos inualuisse et ipsam plantam primum descriptam esse a BAVHINO, deinde

PLUKENETIO, postea a KÆMPFERO, DV HALDE
et BORCONIO, et postremo a LINNAEO. Iam No-
ster ipsum fruticem definit, et suam descriptionem
figuris pulchris, aeneis tabulis excusis, illustrat.
Mellis foliorum instituitur mense Martii, vbi folia
progerminare incipiunt. Tenerrima germina Im-
peratorum afferuntur et maxima cum diligentia col-
liguntur. Serotina autem folia nobis Europaeis
venduntur. Quae diligentissime colliguntur et
exsiccantur, thea Imperialis, *sic thea*, appellan-
tur; quae autem minoris pretii aestimantur, thea
bbout, thea *pecko*, thea *viridis*, thea *heysuan*, thea
sotchaou etc. nominantur: sed haec genera omnia
non nisi ratione colligendi et exsiccandi, de qua
plura adhuc Cl. Auctor dicit, differunt. Monet
etiam Franco-Gallos, qui Americam incolunt,
loco infusi theae, decoctum *Caprariae biflorae*,
Hispanos autem, *Chenopodii ambrosioidis* Mexicani,
infusum bibere.

Mense Maii et Iunii.

Methodus aërem, vaporibus pestiferis infectum, p. 436.
huius tempore exactissime purificandi. Auctore Cl.
NORVEAV. Duoduno aedem S. *Metardi* anno
1661, mense Februarii vaporibus putri-
dis, a cadaveribus ibi sepultis, totam infectam im-
pletaque fuisse ait. Igitur, vt hi vapores pesti-
feri statim dissiparentur, diuersis vicibus magna vis
explosa est: herbae odoriferae, storax, ben-
zoe etc. comburebantur; aceti vaporibus aër im-
plebatur; pauimentum adspargebatur aceto anti-
septicum: quae tamen omnia nihil profecerunt.
Verum, vbi salis marini humectati libras sex cum
oleo vitrioli vasi vitreo infunderet, idque prunis
superimponeret Cl. Auctor, istos vapores putri-
dos

dos breui tempore mitiores redditos aut plane dissipatos animaduertit.

p. 450.

De aëre fixa. Auctore Cl. RYTHMORUM.
Putat Cl. Auctor grauitatem specificam aëris fixi ad eandem grauitatem aëris liberi esse ut 16: 1 igitur ob suam grauitatem hunc aërem non potest in sublime ferri: sed summae terrae semper incumbere debere. Ait porro hunc aërem ex combinatione aëris atmosphaerici et phlogisti oriri, quae propterea, quod aëri, qui se metallis deliquentibus immiscet partemque eorum phlogistonem inforbet, eandem indolem contrahat. Ex his autem sequi existimat, aërem fixum partim in terris calcareis generari, partim in animalium spiritibus gigni, partim per ipsam dissolutionem corporum quorundam obtineri. Vapores autem, qui a dissolutionibus metallorum formantur, non abforbentur a terris calcareis: neque eos, qui a fermentationibus acidis proueniunt. Ex quo sequi putat: hunc aërem nullo aëre fixo impraegnatos esse. Haec argumenta fere omnia ex BLACKII libro de aëre fixo, desumpta sunt.

p. 468.

Quaedam de *Pelecani* LINN. specie quaedam *Auctore S. R. Abbate VINCENTIO. BRISSONII.* eandem Sulam maiorem appellat, et a *Pelecani* Sula LINN. distinguit, ex synonymis tamen Brissonianis apparet, LINNAEVM hanc speciem praerogative habere. Descriptionem BRISSONII accurate esse, aut diuersas formas vel varietates huius auis dari: nam hanc, e Florida in Galliam gratam et ab incolis oppidi *Eu* captam, suam a vnguibus, strisque albis pedum, et cineres oculis pectoris abdominisque a BRISSONII specie maiore distingui. Species ipsius auis pulchre pressa est tabula aenea.

Aethra

Aetherem nitrosum destillatione obtinendi ratio, p. 478.

Auctore Cl. BOGUES. Acidi nitrosi diluti libram unam cum eadem copia spiritus vini commiscuit Cl. Auctor, mixturamque retortae spatiosae infudit, cui recipiens sic adaptatum erat, ut igne expanso, aëri per calami fistulam, commissurae vasorum interiectam, exitus pateret. Deinde ab initio ignem lenem administravit et elapsis tribus horis uncias sex liquoris citrini coloris obtinuit, quem aetherem nitrosum appellabat. Deinceps spiritus nitri dulcis destillabat, et, peracto labore, residuum nitri purum cum exigua parte spiritus vini in retorta remanebat.

Mense Iulii.

T. II.

De epidermidis morbo quodam singulari Auctore p. 22.

Cl. DE LA MOTTE. Rustico cuidam ad partem anteriorem auriculae callus, ab initio exiguus, nascabatur: sed brevi tempore malum ita progressit, ut faciem, pectusque et totam corporis superficiem occuparet. Existebant squamae, quae inde defluerent. Tum etiam vesiculae aquosae nascabantur totumque corpus rubebat, quasi erysipate afflictum esset. Vtebatur primum aeger mercurio dulci, ptisanis et gelatinis antiscorbuticis: sed omnia nihil perficiebant. Igitur cum ipsa cutis postea multis in locis finderetur caroque fungosa enasceretur, balneis ex aqua pluviiali per totum mensem Iunii, iussu Cl. Auctoris, usus est: quoque hoc quidem singulis diebus per septem horas fecit. His balneis quidem efficebatur hoc, ut cuticula desquamaretur: sed morbus tamen eadem saevitia reuertebatur. Adhibebat propterea balnea ex decocto hepatis sulphuris; porrigebat aegro ptisanam ex ligno guaiaci et bacis iuniperi;

iuniperi; praescribebat deinceps opium cum sa-
parilla, antimonium crudum et millepedes: sed
morbus eadem saeuitia semper progrediebatur.
Putat Cl. Auctor hunc morbum similem esse
prae ichthyoseps SAUVAGESII. Caeterum de-
scriptio huius morbi ad dissertationem sequentem
alii Auctori occasionem praebuit.

p. 24. *De structura cuticulae et cutis.* Auctore Cl.
BANAVD. Cuticulam suam originem non a cor-
pore mucoso aut reticulari MALPIGHII, ut re-
tiores credunt, ducere, sed potius meris squamis
conflatam ipsam esse Cl. Auctor asserit: atque hoc
non solum e natura modo commemorati morbi,
sed etiam e squamis, quibus pisces aliaeque ani-
lia munita sunt, intelligi, idque ipsum iam A. BOY-
HAAVIO et LEUWENHOEKIO demonstratum esse.
Ait porro, hoc assumpto, facile explicari posse, quomodo
modo cuticula tam celeriter, ut modo dictum est,
reslituta sit: viscidum scilicet tenax per ossium
forum, in totius corporis extremo habitu haerens
tium, excretum esse atque continuo inspissatum
ut cuticula aut squamae heri formatae, ab his, qui
postero die apparebant, continuo propellerentur.
Vngues, crines, pilos, lanam, plumas etc. eadem
natura esse putat Cl. Auctor: cutim autem taliter
squamis intertextis fibris carnosus vasculisque con-
nectis et nervis conflatam eamque transfusa
moribus condensatam asserit.

Mense Augusti.

p. 104. *Remedium specificum contra pestem in-
ratio.* Auctore Cl. MAYDVIT. Ad cognoscendum
contra pestem medicamentum, hanc
eienda praecipit Cl. Auctor: Scilicet animalis

dam domestico secetur vena, eique iniiciatur miasma pestilentielle; alii autem animali inspergatur miasma idem cum acido quodam commixtum: nam miasma pestilentielle alcalinae indolis esse, eique necessario contrariam materiam opponi debere, satis notum esse putat: iam, si prius animal peste afficiatur, posterius autem symptomata mitiora experietur, adhibitum acidum contra pestem utique valere, asserit; si autem grauiora symptomata adhuc exserant, experimentum repetendum esse adhibito acido alius generis. Suadet porro, ut initium faciant medici cum acido sulphuris, deinde autem ad alia acida vegetabilia et mineralia progrediantur. Sic enim facillime medicamentum specificum contra pestem inueniri existimat.

Descriptio auis cuiusdam. Garrulus Sinensis, p. 146.
superne pallide coeruleus, inferne albicans, collo et gutture nigris, rostro pedibusque rubris. Hanc auiem eam esse, quam nos saepe in tapetibus Sinensibus depictam videmus, hic asseritur. Apud *RAISSONIVM* eius descriptio desideratur. Pertinet autem ad *Corui* LINN. genus; caeterum in huiusmodi tabula haec auis excusa est.

Mense Septembris.

De diuersis speciebus frumenti, quibus Sinici p. 209.
populi maxime vescuntur. Inter nationes decem Sinicas septem tantum *Oryzam* colunt, reliquae tres autem *Melicam*. *Oryzae* diuersa genera conueniuntur: nam quoddam genus viscosum est, alterum non item; barbatum deinde quoddam, alterum imberbe; denique etiam ratione coloris et formae ipsa grana *oryzae* valde discrepant: quaedam enim magis oblonga et alba sunt, alia autem rotunda et subrubra. Est etiam quoddam genus, ex
Tom. XXII. Pars IV. Pp quo

quo potus, quem vinum appellant, praeparatur. Istud autem, quod *ma*, aut *ichyma* dicitur, optimum est: nam exprimitur ex eo oleum, quod cum crines eo inunguntur, iis splendorem conciliat, atque iis, qui eo vescuntur, sanitatem affert. Sed vermes quosdam et ventos perniciosos laetissimam frugem nonnumquam omnem consumere Cl. Auctor asserit: tum etiam igne quodam fatuo, qui noctu circa spicas appareat et ab incolis *ignis daemonum* appelletur, hanc frugem saepe comburi. Denique Sinenfes diversa genera leguminum colunt, quae omnia sub nomine *chos* comprehenduntur.

p. 218. *Responsum Cl. DE FOVRCEY ad dissertationem Cl. IACQVINII de aëre fixo contra doctrinam modo pingui.* Commentatur Cl. Auctor in dissertationem modo nominatam Cl. IACQVINII, quae totam refutare conatur et singulos locos eius investigat.

Mense Octobris.

p. 261. *De causis quibus argentum vivum in tabis Toricellianis modo attollitur, modo deprimitur.* Auctor Cl. DE LA MONTAGNE. Genera causarum huius apparentiae sex esse putat Cl. Auctor: primo generi annumerat planetarum, praesertim lunae, modo maiorem, modo minorem a terra distantiam, tum etiam eius transitum per meridianum; secundo adscribit locorum, ubi observationes cum barometro instituuntur, diversam latitudinem; tertio, accumulationem aëris, quae

*) v. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 481. Ibidem et alia huc pertinentia scripta WIEGLEAU, CHAMPESET. reperiuntur.

terdum per ventos, sibi ex aduerso oppositos, efficitur; quarto obstructionem vulcanorum et ventorum subterraneorum; quinto, fermentationem et putredinem diuersarum materialium, quae magnam aëris copiam exhalant et ipsi atmosphaerae suppeditant; sexto denique generi vicissitudinem caloris et frigoris atmosphaerici attribuit. Singula haec genera diligenter et perspicue Noster explicat.

De sale acetosellae essentiali obseruatio. Au. P. 324.

Siora Cl. BAYEV. Cum drachmis duabus salis puri, ex Acetosa rotundifolia hortensi paratis atque in sedecim vnciis aquae destillatae calidae solutis, solutionem argenti viui per acidum nitri factam, commiscuit Noster et praecipitatum album obtinuit: liquore supernatante decantato et euaporato, praecipitatum ei salem acetosellae cum mercurio commistum suppeditauit. Liquor autem decantatus per crystallisationem ei tres et quinquaginta grana crystallorum acuformium nitri exhibuit. Eundem successum expertus est Cl. Auctor, cum salem Acetosellae aut Oxytriphylli Germanici ad experimentum adhibuerat.

Animaduersio in definitionem lapidis cornei, P. 331.

quae Cl. BAVMERVS exhibuit. Auctore Cl. MONNET. Definitionem, a BAVMERO exhibitam, lapidi corneo propterea non conuenire dicit, quia ipse non ab eius definitione filicis igniarii discrepet: Lapidem enim corneum filice minus durum esse, neque cum alcalino sale in vitrum fusione conuerti posse: tum etiam eo pro coticula nonnullos vti asserit.

Menſe Nouembriſ.

p. 384.

De electricitate, quae aurum fundit et purpuram mineralem ſuppeditat. Auctore Cl. EUGÈNE DE LA FOND. Putat Cl. Auctor machinam, electricitatis cucurbitis oblongis vitreis inſtructam, validiores effectus edere, quam laminae vitreae circulares. Vt autem friſtio augeatur, puluere aut ipſas cucurbitas amalgamate ex ſtanno et argento viuo inungi iubet. Deſcribit primo totum apparatus ſuae machinae, et poſtea ad experimentum ipſum enarrandum progreditur. Scilicet inter binas laminas vitreas auri lamellati binas ſtrias decuſſatim poſuit ita, vt earum extremae paululum vltra laminas vitreas promineret; hunc apparatus deinde prelo aeneo arcte preſſit: atque, cum ſuam machinam, electricitate ſartam verſus prominentem auri extremam ſtriam applicaſſet, totam laminam auream, inter iſtas laminas coactam, fundi ſe vidiffe dicit; ſed in purpuram mineralem tum demum conuerti aurum, cum electricitatis machina validiſſime agat. Caeterum eorum opinionem reprehendit, qui putant, hanc purpuram mineralem praeparandi rationem illi praefereendam, quam chemici ſequuntur: quod in arte peritus quiſque ei hand dubie facile concedet.

p. 390.

Animalia in Muſeis conſeruandi ratio. Auctore Cl. MAUDUIT. Reprehendit Cl. Auctor primum eorum opinionem, qui mercurium ſublimatum aliaque venena contra inſecta conſeruanda animalibus noxia, adhibenda putant: nam inuenta talia non modo inſectis necandis, ſed et hominibus peſtifera eſſe: tum formae et ſplendoris praeparatorum conſeruandorum nocere, atque hoc.

hoc etiam metuendum esse, si quis talia praeparata decoctis herbarum lauare velit. Igitur, ut aliam meliorem, infecta noxia auertendi, rationem exhibeat, haec facienda commendat Cl. Auctor: primum scilicet docet, opus esse, ut ad mores rationemque viuendi singuli generis eorum respiciatur, eorumque propagatio caute impediatur. Ad talia infecta pertinere dicit *Ptinum Furem* LINN. *Byrrhum*, *Dermestem tomentosum maculatum*, *Tineam* et *Termetes*. Quaedam genera horum insectorum lucem aduersari: igitur ad haec sumptenda hoc tantum opus esse, ut praeparata in loca illustria collocentur, asserit Noster. Alia autem quietem amare: atque ut haec aufugiant, muscum interdum concuti oportere dicit; sed nonnumquam tamen opus esse, ut praeparata vaporibus sulphureis mundentur idque sequenti modo faciendum esse ait: Diuidatur scrinium ex asseribus in diuersos loculos mediantibus septis ligneis sic, ut inter ipsos loculos communicatio per fissuras nonnullas seruetur; deinde in loculos superiores ponantur ipsa mundanda praeparata et in infimo loculo adaptetur vasculum cum floribus sulphuris, clausa ianua, iam comburendis: ita enim vapores sulphureos circumire per istos loculos, et infecta suffocatione necari dicit; idque variis vicibus propterea faciendum esse, ut, cum hi vapores ouulis insectorum non officiant, animalcula certe recenter exclusa suffocentur totaque eorum proles extinguatur. Caeterum monet hanc operationem praesertim mense Decembris institui debere*).

Naturam montium discendi rationis prolusio. p. 416.

Auctore M. D. F. L. G. Q. MONTEADAMARI. Negari non potest, Cl. Auctorem de hac re ornate

P p 3   locu-

*) vid. comm. nostr. decad. II. Suppl. II. p. 326.

locutum esse considerationemque naturae motum diligenter commendasse, atque etiam viam aperuisse, qua hoc studium prosequendum esset, cum autem eius praecepta breuiter recenseri nequeant, ipsius commentarii lectionem commendamus.

Mense Decembris.

P. 437. *De figura conductorum ad fulmen ab aedificiis auertendum aptissima. Auctore Cl. LE ROY.* Dissentiunt physici in eo, an ista perdisca ferrea, quae in summis aedificiis prominens, conductor electricitatis atmosphaerae appellari consuevit, in sua extrema parte acuta, aut obtusa, siue potius globule terminata esse debeat? Noster praefert obtusam acutam, idque propterea, quia obtusi conductores electricitatem non nisi e nubibus propinqua et trahunt atque, hoc facto, omnem electricitatis vim, quae in quadam nube continetur, summi magno cum fragore experiuntur ita, ut etiam numquam catena et ipse conductor diffunditur. Putat e contrario acutos conductores electricitatem e longinquo sensim sensimque absorbere, nec eos, ubi nubes propius accedant, scintillas magnam allicere posse. Haec omnia experimentis probare conatur diligentissimis et explicationibus ipsam descriptionibus linearibus illustrat.

P. 445. *Analysis lithanthracum, qui prope montes Cenis in Burgundia effodiuntur. Auctore Cl. MORVEAU.* Destillatione primum obtinuit spiritum aliquod phlegma, quod vino commiscibile esset; aucto autem igne, oleum subnigrum destillavit, quod valde acre esset, odoremque bituminosum spiraret, et chartam coeruleam redderet viridem, validi.

validissimo demum igne adhibito, oleum nigrum
 spissum in vas recipiens descendit, quod odorem
 intolerabilem exhalaret, chartamque coeruleam in
 flavam conuerteret. Hoc vltimum oleum priori
 in forma guttularum coagulatarum supernatabat.

De optima animalia, in museis asseruanda, ca- p. 473.
piendi et praeparandi ratione. Auctore Cl. MAV-
DVIT. Longum sane foret, hic omnia recensere,
 quae Cl. Auctor monet: nam ample satis loquitur
 de omnibus cautionibus adhibendis, quae praeser-
 tim tum diligenter notandae sunt, cum talia ani-
 malia super mare ad longissimas regiones vehi de-
 beat *). Digna est, quae ipsa legatur, haec disser-
 tatio.

II.

**Campi Phlegraei. Observations on the Volca-
 nos of the two Sicilies, as they have been
 communicated to the Royal Society of
 London by Sir WILLIAM HAMILTON K. B. F.
 R. S. His Britannic Majesty's Envoy ex-
 traordinary, and plenipotentiary at the
 Court of Naples. To which, in Order
 to convey the most precise idea of each
 remark, a new and accurate Map is an-
 nexed. with 54 Plates illuminated, from
 Drawings taken and colour'd after Nature,
 under de Inspection of the Author, by the
 Editor Mr. PETER FABRIS. Naples 1776.**

Pp 4

Obser.

*) Vid. supra p. 596.

Observations sur les Volcans des deux Siciles, telles qu'elles ont été communiquées à la Société Royale de Londres par le Chevalier HAMILTON. Aux quelles pour donner une idée plus précise de chaque Observation on a ajouté une Carte nouvelle & très exacte avec 54 planches enluminées d'après les Dessins faits & coloriés sur la nature même, sous l'inspection de l'Auteur par l'Editeur le Sieur PIERRE FABRIS. Naples 1776. pagg. 94. in folio.

i. e.

Campi Phlegraei s. observationes super Vulcanis duorum Siciliorum communicatae cum Societate Regia Londinensi a GUILIELMO HAMILTON: quibus adnexa sunt mappa geographica et 54 tabulae aeneae viuis coloribus illustratae, pictae ab Editore PETRO FABRIS.

Splendidissimus atque pretiosissimus est liber, cuius indicandi copiam nacti sumus, cum ex laudabili litterarum et bonarum artium amore Viri illustres, qui publicae bibliothecae Lipsiensi curandae praest, factum sit, ut haec ipsa bibliotheca pretiosissimo hoc libro augeretur. Curiosissimum atque miratu dignissima spectacula, magno vitae periculo observata, nec minori cum diligentia et arte delineata sunt, atque adeo viuis coloribus picta a Cl. FABRIS concinne, ut naturae imaginem, quantum fieri potest, proxime aemulentur; etsi fatendum est, artifices nonnullos

eam penicilli subtilitatem, neque colorum nitorem animaduersuros esse, quas in nitidis quibusdam Gallorum et Germanorum picturis plerumque videre licet: interim eam ipsam nimiam, ut ita dicamus, artem et subtilitatem, a naturae imagine saepissimo iconem alienam reddere putamus, atque magnam admiramur artem, naturae effigiem talem repraesentare, qualis se nobis ipsa offert.

Exhibentur igitur tabulis his aeneis: *Varia Vesuuii montis facies externa*, eiusque augmentum; prospectus, quos Neapolis a diuersis partibus praebet; eruptio lauae, hyeme quondam circiter 22 annis abhinc a Cl. FABRIS obseruata; magna Vesuuii eruptio, quae 1767 d. 22 Oct. accidebat, et plures eruptiones eiusque facies, variaeque lauae strata, a variis partibus, mons S. Angeli, minores montes, ex eruptionibus Vesuuii orti, mons summus (*monte Somma*) variae eius partes, introitus in specum *Pauslippi*; varii lacus, in cratere montium quondam igniuomorum enati, e.g. lacus *Agnani*, in cratere montis *Astruni*; thermæ, *Pisciarelli* dictæ, in monte *Solfatara* saturientes; exterior et interior *Solfataræ* effigies, urbis *Puzzoli* prospectus, montis noui (*monte nuovo*) crater in ipso fundo; prospectus a monte *Barbaro* (*monte Gauro* or *barbaro*) in eius craterem, ubi lacus *Auerni* et *Fusaro*, qui veterum est *Acheron*, simul conspiciuntur; insulae *Ischiae* prospectus; regio ex eruptionibus Vulcanorum nata, a veteribus nomine *Campi Phlegraci* appellata; Promontorii, *Capo dell' Arco* dicti, *Pandataria* veteribus, quod etiam a Vulcanorum explosione ortum est, effigies: insula *Stromboli*, quae una est insularum *Eoliensium* apud veteres. Vltimis tabulis singula nonnulla frustra *Lauae*, *Sulphuris*, variorum petrefactorum, et *Scoriarum* delineata sunt.

sunt. Sane non sine summa admiratione atque
horrore maiestatis atque potentiae virium naturae
contemplamur tabulam *sextam*, vbi eruptio Ve-
suuii anno 1767 d. 20 Oct. facta; tab. *nonam*, vbi
crater Vesuuii, qualis ante hanc eruptionem fue-
rat; tab. *decimam*, vbi crater Vesuuii delineatur
qualis fuit 1756. ipsius eruptionis tempore; tab.
duodecimam, quae eruptionis 1760 d. 13 De-
cembris inchoatae, et quinto Ianuarii finitae om-
niam tradit: et tab. *trigesimam octauam*, in qua
eruptio Vesuuii d. 11 Maii 1771. facta, qualem
noctu se offerebat, summa arte imitata est. Quam
debeat esse admiratio illius, qui ipsa haec naturae
spectacula viderit, ex iconibus his facillime colligi
licuit! neque nos audemus animi nostri sensum
verbis exprimere, neque amplius in ipsas imagines
quasi commentari; sed Lectoribus, quibus datum
est, vt ipsas has tabulas aeneas intueantur, con-
templentur, et admirentur, commendamus. Haec
de tabulis aeneis, quibus singulis brevis adiuncta
est explicatio.

Altero in volumine mappa Geographica
que nonnulli prospectus montium igniuomorum
procul visorum, ac deinde epistolae Ill. HAMIL-
TONI, ad Cl. IOANN. PRINGLE datae, con-
tinentur; ex quibus nonnulla referamus.

BUFFONII opinio refutatur, qui non
p. 7. paruos monticulos, a Vulcanis eleuari posse,
rumque sedem s. focum in superficie montium
primaeuorum esse dixerit. Etenim montis /
altitudo supra horizontem est 36 59 $\frac{1}{2}$ pedum,
que circumferentia propemodum triginta mil-
lium: mons *Aetna* autem super mare 10030
des eleuatur, atque circuitu 180 millia-
ria. Prope a lacu *Bolsena*, inter Romam et lacum

deserti sito, observatur lava columnaris, quam, quam non adeo sit regularis ac Basaltes Irlandicus, quae dicitur, *giganteae*. Cl. LATAPIE, nobilis Gallus, omnem montosam regionem a monte *Fuistone* usque ad *Bolsena* esse ait compositam ex terris lapidibusque Vulcanicis, ad horizontem sitis, quorum notatu dignissimus sit Basaltes: est enim quasi semivitrificatus, obscure grisei coloris, formae columnaris pentaëdrae plerumque regularis, quae columnae instar cellularum apiarum secum aerae sunt: obiectus crusta albescente: non ad perpendicularum sitae sunt columnae, sed angulum 45 graduum formant. Similis lava Basaltica ex *Vesuvio* fluxit in lacum, qui intra *Resnam* et *Torre del Greco* positus est. Antiquitus facta explosione ex monte Aetna, in mare prope a *Catania*, insula formata est, composita ex distinctis Basaltis columnis, quae vel recta, vel ad horizontem, vel oblique sitae sunt, similes iis, quas in *Staffa* descripsit Cl. PENNANT; in itinere suo in *Hebrides*.

A Cl. SAUSSURE communicatas observat. p. 8. tiones super terrarum solique natura circa Romam inferit Ill. Auctor. Vbique ibi sunt vestigia Vulcanorum, miratu tamen est dignum ossa Balaenarum aliaque corpora marina ibi esse inuenta. Existimat etiam plures terrae tractus magnae satis extensionis, explosione ignium subterraneorum esse formatos: ubicunque enim lava seu materia vitrificata inveniatur, ibi etiam certissime adfuisse vulcanos; ex observationibus autem in regno Neapolitano institutis persuasus est Ill. Auctor, hanc vulcanorum productorum speciem, si cum aliis ignium subterraneorum productis comparatur, admodum raram inueniri. Decem annorum spatio montes hos igniuomos disquisiuit Ill. Auctor, atque exin-

exinde apparuit, omnibus iisdem conis aut pennis
aut truncatos formari.

P. 14.

Refertur hic eruptio montis Vesuvii anno
1767 facta, quae relatio etiam inserta est Philo-
sophicis Transactionibus *), ex qua tamen haec
notare placet: fumus in hoc monte multo ante
erat humida in tempestate atque internae erup-
tionis ipsa in urbe Neapoli, quae sex millium
um spatio ab illa distat, audiebantur. Fumus
erat albus, valde humidus, atque sanitatissimo-
xius exhalationibus sulphureis, quae ex rimis
montis superficie evaporabant. Septembri forte
copiosior ipsa etiam serena tempestate contin-
bat, atque Octobri niger fumus intra albos
erumpebat, quod quidem eruptionem prae-
instare significabat. Paucos ante eruptionem
vidit Ill. Auctor fumum formam arboris Pin-
mulari, quemadmodum PLINIVS iam ob-
vauit, cum deinde eruptio die 28 Martii
sequebatur, lava latitudine decem pedum ex Vul-
cani cratere effluebat; quo longius autem cratere
fluebat, eo latius etiam expandebatur. Quod
phaenomenon explosio antecedebat, quae
motus maximus excitabatur. Hoc factum, ex-
plosionum sonitus minus fortis erat, quam ante erup-
tionem fuerat, etsi lapides flagrantis materiae
copia eiiciebantur. Lava horae tempore spatium
milliaris transfluebat, atque tum duo laues
in fossam satis magnam, quae in quodam montis
latere aderat, vniebantur, neque ultra propul-
sabantur. Proxime ad ipsum Vulcani gurgitem
quantum prudentia permittebat, accedens Ill. Au-
ctor, vidit lavam metalli rubri fluentis faciem ha-
bere, supra quam cineres semiflagrantes natabant.

*) vid. comm. nost. Vol. XVII. p. 387.

atque vndarum instar supra latera montis praecipitando sese cataractam quasi satis miraculosam formabant. Primo vespere ignis pallidior erat, deinde autem obscure rubro colore fulgebat; diuturno vero tempore praeter fumum densum albumque ignis non conspicitur, nisi admodum prope ad ipsum locum accedas. Vidit deinde Ill. Auctor lapidis 2000 librarum pondere per altitudinem perpendicularem ducentorum pedum ignis eiici atque in ipsum vulcani iurgitem vel prope ab eo relabi.

Eruptio altera, quam describit Ill. Auctor, ma- p. 21.
ior, ac, cum eo ipso tempore, quo eadem eue-
niat, in monte versaretur, Ipsi periculosior, tanto
maius motu atque sonitu explosionum sociata, ut
maius toti Neapolitanae regioni periculum mi-
naretur. Fluvius, quem lava formabat, sexaginta vel
septuaginta pedum erat altitudine, et latitudine
duo millia aequabat. Causam nimii sonitus et
rumoris hanc esse putat, ut aquae pluviales igni
admixtae eundem augerent. Cineres, qui ultimo
eruptionis die eicebantur, instar niuis albi erant.

In insula Ischia mons, cui a *St. Nicolao* no- p. 34.
men est, ex lava constat atque eiusdem fere est cum
Vesuvio altitudinis. In regione circa Vesuvium in-
ventum est stratum laevae viginti quinque pedes
sub maris superficie; Omne solum ex lava in terram
mutata fertilissima constat. Montem Solfatara di-
ctam, olim vulcanum fuisse ex vestigiis laevae illic
conspiciendis certum est; sed ex abundantia sul-
phuris et defectu particularum metallicarum eru-
ptiones desierunt. Mons novus prope urbem *Puz-*
os etiam igniuomus fuit.

In epistola quarta observationes circa mon- p. 37.
tem Aetnam institutae enarrantur, quarum sum-
mam,

mam, cum iam philosophicis Transfusionibus fertae sint, alio tempore *), indicamus.

p. 53. In epistola quinta circa naturam soli Neapolitani et regionis vicinae observationes enarrantur; quae quidem eo redeunt, ut ipsum ignem subterraneis productum esse ostendant: verum est etiam, mare basin horum montium, qui post Capuam et Casertam siti, atque montium Apenninorum continuatio sunt, inundasse Herculanum, quod olim in superficie terrae instructum erat, iam saltem 70-120 pedes sub ea laua totum et sepultum est: idem etiam valet de Pompei, quod pumice aliisque cineribus atque humo sceleratissimo tectum reperitur. Vestigia vidit, sex saltem eruptiones supra Herculanum esse effusas. Putat Ill. Auctor, montem, qui nunc *funeris* dicitur eundem esse cum veterum Vesuvio; Vesuvium vero hodiernum successivis eruptionibus esse formatum. *Campaniae* solum fertile stratis quatuor seu quinque pedum constat, quibus subiacet pumex, laua aliisque Vulcani producta. Mox post *Casertam* positi sunt calcarei. Solum, in quo aedificata est Neapolis, vti et circumiacentia, explosione vulcanica producta est. Mox ab vrbe *Puteoli* recentiori tempore erexitur forma conicam perfectam habet atque eruptioni nondum conuenit. Crater eius fere conus cum cono habet altitudinem, id est quartam partis partem. Sabulum in basi huius montis a latore maris adeo calet, ut manu nuda attingi nequeat. Hunc montem vna explosione quatuor horarum formatum esse ait. Historiam huius montis tradit ex libro Italico **). Exinde patet quod

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XX. p. 469.

**) Dell'incendio di Pozzuolo MARGO ANTONIO DELLA

subterraneum ex intima terrae altitudine prorup-
pisse. Etiam lacus, quorum imagines in tabulis
dedit atque insula *Procida* et *Ischia* Vulcanorum vi
producta sunt. In posteriore thermae repe-
riuntur, quae valetudini multorum aegrotorum
conueniunt. Plura praeterimus, quorum plura
JERBERVS, BRYDONE et RECVPERO retule-
runt.

III.

Specimen Zoologiae Geographicae, Quadru-
pedum domicilia et migrationes sustens.
Dedit tabulamque mundi Zoographicam
adiunxit EBERH. AVG. GVILIELM. ZIMMER-
MANN, Professor Mathes. et Phys. Collegii
Carolini Brunsvicensis. Lugduni Batauorum,
Apud Theodorum Haak et Socios.
MDCCLXXVII. 4. 3 Alph. 19 plagg. *)

In consideratione Quadrupedum, quoad domici-
lia, et dilatationem eorum, tres quaestiones
fundamenti loco ponendas esse Cl. Auctor putauit.
Primo, qui fiat, vt omnia ac singula quadrupedum
genera vnâ eandemque regionem inhabitare ne-
queant

DELLI FALCONI all' Illustrissima Signora MAR-
CHESA DELLA PADUBA nel MDXXXVIII. Et Ra-
gionamento del Terremoto del Nuovo Monte, dell'
aprimiento di terra in Pozzuolo nell'anno 1538, e
della Significazione di essi per PIETRO GIACOMO
DA TOLEDO, stampada in Napeli per Giovanni
Sulzbach Alemano a 22 di Gennaro 1539.

*) Indicamus simul Cl. Auctorem super hac materie
iam edere librum Germanicum, multis locis emen-
datum et auctum, cuius prima pars iam prodit Lip-
sae ex officina Weigandiana.

queant? Deinde, quatenus illorum per totum orbem disseminata inueniantur? Porro, si quibuscumque terris aliqua ipsorum genera vel adesse, vel deesse obseruantur, annon exinde, quibus satis telluris superficies olim vsa fuerit, probabili saltem ratione coniectari possit? In tres igitur classes omnes quadrupedes diuisit, quarum prima epos continet, qui vel per integram telluris superficiem diffusi sunt, vel ingentes ex utroque aequatoris latere tractus occupant. Secundae illos tribuit, qui primis quidem minora, magna tamen satis terrae spatia inhabitant. Ad tertiam retulit, qui exiguis tantum regionum finibus circumscribuntur. Vt itaque omnia loca, quae haec vel illa animantia inhabitant cognosceret, itineraria aliosque multos libros hac causa perscrutatus est. In tabula scilicet mappa Zoologica domicilia animantium quadrupedum ad oculum demonstrantur. Temporis successu pollicetur specialiores mappas, in quibus simul cuiusvis terrae tractus meteorologia exhibebitur, seu mensura Barometri et Thermometri mensura, venti, quibus certis anni temporibus in hac vel illa regione soleant, acus magneticae inclinatio et declinatio.

p. i. In prolusione de sapienti rerum ordine et nexu hac in terrarum orbe, non fortuitis, sed diuina mente institutis et gubernatis, atque de animantium multitudine, plantarum et mineralium copiam longe superante, et sexcenta milia generum complectente, ample et docte exponitur. Haec rerum conditarum classes constituendas putat, in infimo loco *informes* planeque *rudes*, secundo *desae* cum *crystallis*, *semimetallis*, aliisque generis formae lapidibus ponantur. Sequuntur *Salia* occupent; *lycoperdum subterraneum*, et cetera, cui deinde *plantae* succedant, quae per

por animantium classi adnectantur. Animalem naturam infusoriorum animalculorum contra repugnantes argumentis Cl. SPALLANZANI confirmat, atque ex eorum multitudine ipsum etiam animantium numerum mirifice augeri ostendit. Quem quidem omnibus computatis, praesertim addita marinarum animantium multitudine, *quinque millibus et quadringentis millibus* confici autumat. Probabile etiam esse addit in aëre, quin forte in igne, animalcula vivere.

Capite primo de animalibus per totum pene p. 37.

terrarum orbem dispersis; eorumque degenerationibus agitur. *Hominem* solum esse, qui per orbis terrarum omnes regiones dispersus sit, donec intolerabile octuagesimi secundi, tertii reliquorumque graduum frigus sanguinis circulum spiritumque profusus intereludat. Mirandum est sane, idem corpus et aestui, qui ad Senegalli ripas vini spiritum bullentem reddit, et frigori, quod spiritum vini rectificatissimum, et hydrargyrum gelu constringit, resistere, motumque cum vita servare posse. *Ieni-
seae* *) a. 1735 summum frigus homines perpeSSI sunt, cum interim aves volantes, quae tamen natura sua hominibus calidiores sunt, repente mori-
entur. Extremus caloris fervor, in quo homi-
nes sine mortis metu vivere possunt, is est, qui
FAHRENHEITHII Thermometrum ad centesimum
usque gradum extollit. Aëris etiam vel tenuissimi,
vel spissioris, vicissitudines homo perfert: sic ho-
mo plerumque 32235 librarum onere comprimi-
tur; vrinator vero decuplo, quod 322350 pondo
efficit: et qui in summis montibus degit 17160
librarum pondere tantum vrgetur. Deinde homi-
nes

*) Gmelins Flor. Sibir. in praefatione.

nes vbicunque inueniunt, ex quo viuunt et nutri-
antur. Recte ait, hominem natura sua magis ad
carnes vescendas natum esse, quam vt ex vegetabi-
libus victum solum capiat. Itaque homines in
sapienter facti sunt, vt omnibus eduliis, quae vi-
tam naturamque ipsorum non penitus destruant,
contenti esse queant. Omnibus his facultatibus
hominem caeteris animantibus antecellere atque
non soli rationi eas tribui posse, cum sine machina
corporis, ad omnes coeli terraeque plagas facti et
accommodata, nunquam id effici potuerit: et
concedit Cl. Auctor rationem auxiliatrices manus
p. 58. porrexisse, quibus corporis vires perficerentur. At
quamuis homines aliquantum a se differant, tamen
vna vbique iisdem est similis et eadem natura.
Agit hic potissimum de differentia hominum,
quoad staturae proceritatem et colorem. Maxi-
me communis hominum magnitudo est quinque
pedum et sex pluriumque pollicum; minima qua-
tuor, maxima vero sex pedum altitudinem aequat.
Minimae staturae populi sunt *Esquimauii*, *Groen-
landi* et *Lappii*. Etiam in calidissimis regionibus
interdum, e. g. incolae Matimbaenses et interio-
ris Madagascaris, *Quimos* dicti, pygmaei inueniun-
tur, quos tamen potius ex quodam Nanorum pari
oriundos putat, quam vt ab aestu vel habitatione
in summis montibus minutiem illorum deriuat.
Itaque solas vehementiori gelu rigentes terras mi-
noris staturae homines producere demonstrat.
Maxima est in australibus terris *Patagonum* gens,
in iisdem nostrae latitudinis gradibus, *Hiberni*,
Norugii et *Dani* celebrantur. *Germani*, qui
quondam eiusdem proceritatis fuisse historia na-
rat, non solum propter morum molliem, verum
potissimum propter frigoris diminutionem in bo-
viora quasi corpora coaluisse Cl. Auctori videntur.

Patago-

Patagonum maximi iuxta BOVGAINVILLIVM quinque pedum et vndecim digitorum, iuxta COMMERSONIVM tamen altitudinem sex pedum et quatuor digitorum, attigerunt. In *Taiti* insula BOVGAINVILLIVS nationem vidit, cuius quidem corpora super sex pedes eminuerunt, neutiquam tamen ad firmos densosque Patagonum humeros artusque accesserunt. Hinc patet homines magnitudinis ratione duorum tantum pedum mensura a se invicem distare, nec altissimos vnquam minimis altero tanto maiores esse, cum in animantibus saepe contrarium locum obtineat.

Duos colores, album nempe et nigrum, in p-74 hominibus praevalere, constat. Nigrorem Aethiopum a solo coeli ardore pendere observationibus probat, cum Saraceni, qui septimo post C. N. Saeculo in Africam venerunt, tum aut albi aut subfusci fuerint, nunc vero eadem, qua primi Africae indigenae nigredine sint infecti. Idem Lusitanis accidisse testatur DEMANETVS *). Sic etiam nigritici gradus aestus gradui exacte convenit, et in regionibus maxime dissitis, sub eodem tamen coeli tractu positis aequalis semper coloris populi inveniuntur. Corpus humanum denique insigni robore cunctis quadrupedibus longe praestare, ex hoc etiam convinci potest, quod nulla, nec sub gelidissima septentrionis plaga detur natio, quae hispidi totoque corpore pilis tecta sit.

Proximum a homine locum occupat, ipsum p. 83. ubique comitatur, et itidem cum eo in formidosis terrae climatibus durare potest *lupus* s. *canis*, quos pro vno eodemque animali habet. Nam non solum

Qq 2

lum

*) Diff. sur la Coul. des negres. Histoire de l'Afrique Françoise, à Paris 1767. 4. cf. et Recherch. philosoph. sur les Ameriq. par Mr. DE FAW. et MECKELII obs. in mém. d. Berl. T. IX.

lum lupum cum cane coire experimentis DORR-
LII *), et obseruatione DE SCHAVROTH, qui lu-
pam, cum cane venatorio sociatam, gemellos
matri simillimos in lucem edisse comprobat: qui-
bus et addi potuisset PENNANTI testimonium **).
Verum falsum esse etiam docet, lupam et canem
differre tempore grauiditatis, quum et DORR-
LIVS et BROOKIVS ***)) testentur, vtramque po-
nouem hebdomadas vtero gerere. Lupum cane di-
tius viuere concedit, id tamen robustiorem tan-
tum, non plane diuersam naturam indicare addit.
Neque id satis graue contra Auctoris nostri senten-
tiam videtur, lupum tantum semel anno catules
edere, quum bis vel ter canes vterum generant.
Nam etiam nonnullae catulae semel singulis anni
maribus miscentur, et adsunt vicissim exempla in
bestiis aliis eiusdem speciei originis et partus tem-
pora differre, quod in apro fero et scrofa locum
habet. Neque externa canum luponumque forma
nimis differt, quin potius canis lupinus, magis
cum lupo conuenire videtur quam aliae canum
varietates. Denique falsum esse experientia docet,
lupos nunquam cicures reddi, cum et in America
canum loco, lupi mansuefacti sint, et alia passim
P. 89. huius rei prostant exempla. Lupum itaque
canem ferum longe lateque satis disseminatum re-
perimus: prima tamen eius patria sub aequinoctiali
quaerenda esse videtur, quia istae regiones non so-
lum magnum eorum prouentum, sed magnam
quoque diuersitatem adferunt. Lupus etiam facili-
tatem quamlibet coeli aërisque regionem toleran-
di, vti canis, possidet. Diuersitates iam canum di-

*) vid. Eiusd. *vollständige Jägerpractik*. p. 35.

**) vid. *Synops. of quadrupeds. comm. nostr.* Vol.
XIX. p. 346.

***)) BROOKS *new syst. of natur. history*. T. I. p. 800.

fitas regiones inhabitantium exponit, quam prae-
 terire cogimur, id tantum notantes, ex Auctoris
 Cl. sententia, antiqui orbis colonos canis vsum
 longe diutius meliusque in rem suam conuertisse,
 quam Americani, quorum lupi adhuc adeo sibi simi-
 les erant, quum Europaei aduenirent, vt eos non-
 dum canum, sed cicurum luporum nomine appel-
 larent. Inde etiam colligit, neque ipsam Ameri-
 cam, neque eius habitatores tam antiquos esse, vt
 a plerisque perhibentur. Proximum itaque ab ho-
 mine locum in eo habent canes, quod plurimarum
 regionum temperiem perferant prae aliis animan-
 tibus, diuersissimis alimentis adsuescant, tempera-
 mentorum variatione et animali intelligentia pol-
 leant, et ad coniunctionem congregationemque et
 naturalem communitatem nati videantur. In Da-
 nia et Hibernia, vti maximi homines, ita et maxi-
 mae canum species procreantur. Pecudibus do- p. 99.
 mellicis post canem quam latissime diffitas regio-
 nes tributas esse existimat. Bos enim propter
 cecum, quae hominibus adfert, commoda, per
 omnes fere regiones dilatatus et propagatus est:
 huius autem externa forma in regionibus modice a se-
 disantibus in diuersas et dissimiles species quasi di-
 uisus est, quod a pascuorum diuersitate deriuat:
 Hinc etiam boues non tam late per orbem diffundi
 queunt. Interim Cl. Auctor omnes bouis species,
Vrum, Bisontem, Zebu et alios non ad vnum ge-
 nus solum verum et ad vnam speciem pertinere
 putat eorumque diuersitates regionum permuta-
 tionibus adscribit. Primum bouum domicilium, p. 104.
 primamque originem in calidioribus terrae regio-
 nibus, praecipue in Asia calidioribus quaerit. Maxi- p. 109.
 mus ex bono genere est *Tauroelephas* *), nostro
 duplo maior repertus, et minimus *Zebu*, qui duos

Qq 3 pedes

*) vid. PHILOSTORGII histor. eccles. Lib. 3. cap. 2.

pedes septemque digitos altus, vitulorum sex hebdomadam aetate magnitudinem aequat. In *Islandia* vaccae, quae in australi insulae parte aluntur, cornibus destituuntur, boues vero reliquarum eiusdem regionum cornuti sunt. Hinc cornuum defectum vel differentiam alimentorum vel inopiae, vel vbertati adscribit.

p. 112. *Ouem* et *Capram* tam cognata animalia dicitur, vt, quid inter vtraque intersit, vix dignosci possit, eaque itidem totam orbis cogniti superficiem occupant: nam et frigori septentrionis, et Guineae calori perferendo sufficiunt. *Capram* *Ammon* LINN. generis ouini patrem esse, et ab *Capra* *hircus* capras reliquas originem ducere cum BUFFONIS statuit. Notam hircorum characteristicam barbam esse ait, qua omnes oues, etiam *Ammon*, destituuntur. Cicures oues et capras multo debiliores esse et naturalem alacritatem perdidisse, propterea existimat, quod in planitie habitent, miorem, aeris pressionem patiantur, pabulo deteriori nutriantur, neque puriorem auram spirent. Hic simul Cl. Auctor de aeris ratione et sanitate in montibus plura vberius et docte disputat.

p. 127. *picapram*, quam BUFFONIVS cum *Ibica* et *Hircus* coniungit, ab iis diuersam esse putat Cl. Auctor, quoniam nunquam cum iis coire solet. Recenset postea reliquas ouium vel caprarum species, quas LINNEVS et BUFFONVS confecerunt, easque omnes ab vno quondam patre esse putat.

p. 138. Equus post ouem latissime est diffusus; numerum huic propter singularem similitudinem subiungit. Equus haud longius, quam ouis, a septentrione discedit. *Islandia* alacres alit equos, nec dubium videtur Cl. Auctori, etiam *Groenlandos* illos, vt oues, esse educaturos, si caute periculum facerent.

rent. Sub circulis tropicis, sub ipso aequatore equi offenduntur. Asinus contra in frigidis regionibus rarus est, in frigidissimis plane ignoratur, et in nouis terris plurimae hoc animante carent. Arabia probabilis equi est patria. Asinus in calidioribus terris optime propagatur. Vtrumque animal ab initio cinereo infectum fuit colore. Limites, inter quos optimae notae equi gignuntur, decimo quinto et quinquagesimo quinto septentrionis gradu, exclusa inferioris Asiae parte aliqua, terminantur. Atque equis aequalis ac hominibus fors obigit, qui a quibusdam coeli plagis tantopere immutantur, vt sub quinquagesimo quinto sextoque gradu magni satis et robusti, in vltioribus vero frigidioribus locis parui breuiioresque sint; sub temperationi vero coelo in procera corpora excrecant. Asino eandem cum equo patriam tribuit: scus asinus in quibusdam Archipelagi insulis adhuc obuius est, et maiori robore differt a cicure.

Suibus etiam istas inter pecudes, quae per p. 151. vtramque latitudinem se extendunt et in plerisque locis cognitis proueniunt, locum adsignat. Calidiores regiones suum esse naturalem patriam ex copia eorum in iisdem et praestantia atque ex defectu in frigidioribus locis apparere ratur. Sic Greenlandia, Islandia, Lapponia et Sibiria iisdem carent. Adeo etiam pecorum species differunt, vt vix ab eodem generis auctore deduci possint. Interim *aper*, *sus noster cicur*, *Siamensis*, *Sinensis* et *Iauanensis* porcus ab vna stirpe sunt deriuandi. Nec dubium est, quin *Guineensis* *) et *viridis* sic dicti *Capitis* **), porcus et *Madagascaris* ***) *Sus*, etfi

Qq 4

*) HALLENS *Naturgeschichte*. T. I. p. 360.

**) *Histoir. natur.* p. BUFFON Vol. II. p. 243.

***) FLACOURT *Hist. de Madagasc.* et BUFFON Vol. II. p. 232.

etfi dentium numero, aliisque nonnullis signis differant, a communi patre, apro, fati sint. Sic quoque *Aethiopicus* *), quibusdam quamvis distet a nostro proprietatibus, tamen ab apro, communem suum stirpe originem duxisse Cl. Auctori videtur. *Suis Taiacu* differentiam, qua a nostris Suis differt, nempe dorsum cystiferum, et caudae delatum, morbo cuidam tribuere annitur. *Suis Babyrussam* denique multis ita cum nostro hoc conuenire, vt facile eius cum apro cognatio appareat.

p. 167. Quae quidem si contemplamur, colligere licet, natale solum, quod bouem, equum, asinum, ovem capramque a rerum initio genuit aluitque, esse hanc mediam partem, quae eadem quoque hominis patria est habenda: vnde non solum ipsum quoddam animale initium quoddam habuisse, verum cum ordine admirabili dispositum esse, sapientiusque exquisitissima administrari patet.

p. 170. Restant quaedam animalia, quae nec tantis hominibus sunt vsui, neque sic frangi domarique potuerunt, vt eorum iugo se penitus submitterent: solo tamen naturae suae robore et structura totius pene orbem pererrant. Talia sunt primo *Equus*, qui mal inter cicures et feras medium, quod dilatare generis sui sibi magis, quam homini, debet. Vigoris vim abhorret, nam non ultra sexagesimum tertium aut quartum gradum se extendit. Aethus facilius fert. Minoribus corporis mutationibus est obnoxius, quam feles feri vix dimidio cicures magnitudine superent. A fero fele quinque varietates discedunt 1. *Felis nosfer*. 2. *Hispanicus*. 3. *Perseus*. 4. *Angoricus* et 5. *Chinensis*, auribus pendulis.

p. 175. Sequitur *Vulpes*, quam a Lupo et Canis generat

*) PALLAS Spicil. Zool. Fasc. II.

genere specieque diuersam esse censet. Nam et si hic coactus, cum cane coeat *); tamen Canis specus cuniculosque non agit, quod Vulpis naturae est proprium. Deinde illis multo intolerabilis foetet Vulpes, pluribusque longe alimentorum generibus vescitur et denique longe difficilior Lepo mingatur. Vulpis igitur prae caeteris omnibus animalibus quam proxime ad polos vtrosque accedere videtur: inueniuntur enim in Spitzbergae regionibus, Noua Zembla in Hudsonis Freto et alibi. Temperatas vtriusque hemisphaerii plagas occupat. Trans capricorni tropicum, et propius a polo antarctico frequentius occurrunt. Ex quo patet, Vulpem plagarum frigidiorum incolam esse et a septentrione progressum in alias terras. *Vulpem Isatidem, albam nigramque et Vulpem Alopem*, quae omnes colore tantum et magnitudine differunt, cum Vulpe nostrate vnam speciem constituere affirmat.

Lepus flexilis quidem, et robustae naturae, p. 182. eadem cum *Vulpe* poli arcti plagas incolit. Non tamen in frigidissimis terris reperitur. Varietates leporum sunt ratione coloris, cornuti nonnumquam occurrunt. *Cuniculus*, qui specuum fodientorum et congregationis colendae instinctu magis, quam externa corporis forma a lepore differt, in iisdem, vbi lepus, locis, non tamen adeo frequens est: difficilius enim frigori resistit, pilorumque varietate debiliorem naturam indicat. Cum de

Qq 5.

Tolao

*) In hoc capite quidem negat Cl. Auctor, canes et vulpem coire; in capite tertio autem p. 471. experimentis, quae testium oculatorum auctoritate firmat, coitum harum duarum specierum concedit, species autem nihilo minus diuersas iudicat.

Tolao Tartarico *), *Lepore Iauanensi* **), *Tapeto* †) et *Aperea* ††), qui in America septentrionali habitant, nondum certo constat: an eiusdem cum nostris sint generis, iis separata loca, ubi reperiuntur, in mappa adiudicauit.

p. 194. *Cerui* totum aquilonare orbis hemisphaerium, et in Peruvianis Brasiliensibusque terris inhabitant. In Asia pariter, atque in Africae aridis regionibus viuunt. In Bonae Spei Bromontorio non sunt obuii. Minimus ceruus Corsicus est: nostro dimidio minor. *Ceruum Axin* BVP. Cl. Auctor

p. 203. varietatem *Cerui Elaphi* iudicat. *Capreolus* pariratione, sed ceruo infrequentius per vtramque orbis latitudinem dispersus est: huius varietates elieputat *Ceruum Pygargum*, et *Saigam* PALL. *). Simul hic alias bestias ad *Cerui* vel *Capreoli* genus pertinentes, obscuras etiamnum extricare studet.

p. 213. *Sciurus* tenui gracilique, robusto tamen corpore est, vt tam zonam glaciale, quam torridam tolerare valeat. Septentrio eius patria videtur. *Sciurus cinerei* coloris et nostras rufis crinibus vestitus vnus idemque ex GMELINI ***) obseruatus, tum etiam reliquae cognitae species vnā eandemque speciem cum vulgari constituere Cl. Auctori videntur. A Sciuro autem seiungendi sunt *Sciurus striatus*, et *Glis* et *volans* LINN., vt quoque *Mus auellanarius*.

p. 240. In *Glirium Muriumque* genere definiendo Aucto-

*) Nov. Comment. Petrop. Tom. V. Tab. XI.

**) CATESBY Hist. de Carol. et LINN. Syst. nat.

†) PISO de Ind. vtriusque re naturali. p. 102.

††) Subiungit eius descriptionem vid. et MARTINI *Naturlexic.* Tom. III. p. 4.

*) vid. EIVSD. iter per Russ. Tom. I. comm. nostr. Vol. XX. p. 288.

**) BRISSON regn. anim. ed. in 4to. p. 170.

Auctores valde discrepare et errare videntur. Noster utrosque silvarum olim incolas fuisse putat, et *Surmulotum* BRISS. genuinum glirium caput, *muremque maiorem campestem* *) murium nostrorum patrem statuit. Totumque genus ad tres species reuocat, quarum prima *mures auellandarum*, altera *glires*, tertia *mures vulgares* comprehendat. Glires muresque proprios antiqui orbis indigenas esse et LINNEVM, POPPINGII verbis perperam intellectis, in eum esse deductum errorem, ut glires ex America in Europam crederet delatos, prolixius probat. Primam sedem in moderatioribus habuisse videntur regionibus. Cum de vario Glirium colore agit, alborum mentione facta, omnino de albore animantium recte nobis iudicare videtur, cum generatim imbecillitatem animalium et tenuitatem succorum causam illius esse aiat, hancque rationem, cur crines pilique per hiemem albescant, addit: Frigus, quod utrorumque tubulos comprimat, viam humori nutritibili, colores crinium efficiendi, quo minus intrare queat, praecludere.

Talpam subiungit his. Nobis autem minus p. 233. videtur omnes species, quas coniungit, ab vno patre ortas esse.

Mustelae in vtriusque latitudinis plagis frigidi- p. 216. oribus et calidioribus viuunt, tractibusque multis interiacentibus penitus ignorantur. Patria eius septentrio fuit. *Mustelam niualem* LINN. varietatem tantum esse ait.

Animantibus, quae magnas terrarum plagas p. 241. inhabitant, addit *Phocas*, et *leoninam* et *vitulinam* et *Manatum*. Iure monet, dubiam etiamnum esse historiam, quae peregrinantium peritissimorum industria certa reddi debet. Plures profecto nobis

*) BRISSON l. c. Mus cauda longissima fuscus, ad latera rufus.

nobis species esse videntur, quam hactenus stabilitae sunt, atque CRANZIO fere assentimur, qui quinque species *Phocarum*, strictè sic dictarum, recenset. Interim Noster Phocas per omnia Oceani littora diffundi probat, atque etiam in mari Caspio inueniri PALLASII testimonio firmat: quin in Sibiriae lacu, *Baikal* dicto, qui aquam dulcem continet inueniuntur. *Phoca minima* BUFF.^{*)} a reliquis diuersa est, et in mari mediterraneo tantum habitat. De *Phoca Leonina* s. Leone mari no ita disputat, vt Leonem marinum STELLERI diuersum esse putet, ab eo, quem WALTERUS^{**)} descripsit. Caeterum dubia eorum est historia. Ex omnibus hactenus dictis patet, Lupum omnium per orbem dispersorum animalium solum esse, qui singulari sua magnitudine et praedas faciendo homini noceat, atque paucissimos esse horum quadrupedum, qui homini nullum plane fructum afferant. Glis, mus, vulpes et talpa soli sunt, quibus carere possimus. Qui nobis sunt vtilissimi, ubique dissipati inueniuntur.

- p. 269. *Capite II.* de iis quadrupedibus disseritur, qui magnas lateque excurrentes terrarum orbis regiones frequentant. Horum alii aequè in antiquo, atque in nouo orbe commorantur, alii autem sunt antiqui tantum indigenae. Ad priores pertinet *Vrsus*, cuius domicilium in septentrione praesertim quaerendum est, et qui ad aequatorem vix est dispersus, saltem per exiguos eiusdem gradus transiit. *Vrsus marinus albus* ***), proceriori collo et grandiori capite diuersum, hanc diuersitatem sola climatis aërisque natura accepisse, et vnus eum *Vrso Arcto* esse speciei demonstrare annititur.

Taran

*) T. VII. p. I. Mém. de l'Acad. des Scienc. V. I. p. 119.

**) In ANSONII itinerario.

***) vid. SCHREBERI iconem et descript.

Tarandus et *Alce*, animalia diuersae spe. p. 279.

cui, eosdem tamen fere terrae tractus inhabitant. Prior in septentrionis extremitatibus sedem suam fixit et sub octuagesimo prope longitudinis gradu in *Spitzbergae* oris viuit; inueniturque in omnibus et noui et antiqui orbis polo vicinis terris. *Karibu miss.* *) cum *Tarando* vnum idemque animal esse putat. Fines, quos rangifer in Asia Orientali occupat, a quinquagesimo sexto latitudinis gradu ad Oceanum vsque glaciale extenduntur. In Europa in sexagesimo aut quinquagesimo nono conspici solet. In America vero, quae acriori frigore horret, iam a quadragesimo secundo ad septentrionis extrema progreditur. *Alce* circulum polarem, in p. 285. tra quem habitat, non transgreditur. In Americae Canadensibus terris viuit, atque vsque ad regiones sub tricesimo sexto gradu sitas, expanditur. In Casanensi Asiae regno sub quinquagesimo tertio gradu primum conspicitur. Pari ergo cum *Tarandis* ratione *Alce* thermometri viui loco esse poterit.

Martes, cuius varietates sunt, *campestris*, do. p. 289. *mesica*, *Pekan* et *Vison***), post vrsu latissime sunt dispersi, et a septentrione ad aequatorem fere descendunt, non tamen ad regionem ipsam polarem vsque tendunt.

Castores olim maris nigri littora tenuerunt, et aliis p. 295. passim in moderati climatis regionibus obuenerunt: gregatim vero frigidiores tantum noui et antiqui orbis plagas frequentant, ibidemque tamquam in patria vera nascuntur et propagantur. *Lutra*, p. 301. quae propinqua castorem cognatione contingit, propius ipso ad aequatorem descendit, et longius a polo sedes et domicilium sibi collocat: sed paucorum

*) RIVSD. regn. anim. p. 91.

**) BUFFON hist. nat. T. XHI. Tab. 42. et 43. e: SCHREBERI Säugethiere. P. III.

corum tantum graduum interuallo a se distant. In Africa et India non reperitur. *Lutreola*, diuersum a *Lutra* animal, hoc cum illa commune habet, vt per vtrumque orbem late satis dispergatur.

P. 306. *Lynx* vnus fere quadrupedum, tigrinis maculis variegatus, aquilonali terrae tractu nutritur, per vtrumque orbem dispersus est. In Africa et India natus non inuenitur: sed Noruegiam Sueci-

P. 309. amque proprie inhabitare videtur. *Gulo* eadem fere cum *Lynce* terras incolit, est tamen et ab *Hyaena* et *Vrsus lusco* LINN. diuersus. Subiungit Cl. Auctor eius descriptionem, illum *Mustela* adnumerari suadet. Solum eius natale est septentrio, vnde vsque ad Saxoniam interdum migrat: in australi tamen Germania ignoratur; Africam, Asiam, vel Americam meridionales nunquam inhabitat.

P. 315. Praeterea in vtroque orbe obuui sunt, *Sciurus volans*, *Mus marmota*. *Vrsus meles*, *Mus amphibius* et *terrestris*, *Mustela Zibellina*, *Mus portul* et *Trichechus Rosmarus*. *Sciurus volans* in antiquo orbe nusquam quinquagesimum quartum longitudinis gradum transfilit, Mexicum autem tropicum attingit, nouo documento, American

P. 320. frigidior esse. Ad *Marmotam* refert et *Bobakum* BVFF. *) et *Monacem* LINN., (i. e. *Fistulator*), qui in montibus inter quadragesimum quartum et sexagesimum circiter latitudinis gradum orbis antiqui positus commorantur: in America vero, quae, vt saepe iam dictum est, frigidior est antiquo orbe, a vicesimo sexto ad quadragesimum

P. 325. quartum latitudinis gradum adscendit. *Meles* animalibus septentrionis est accensendus, vtrique orbi communis ad sexagesimum tantum longitudinis gradum adscendens, calidosque tractus deuittans.

Sequitur

*) Hist. nat. Tom. XIII.

Sequuntur animalia, quorum patria quidem septentrio non est, quae tamen nihilo secius orbis utriusque, quidquid vel BVFFONIVS contra dicat, fessores sunt. Huc pertinet *Didelphys marsupialis*, quem PENNANTI *) BANKIIQVE **) testimonio aequae Indiam Orientalem, atque Americam calidiorum inhabitare docet. Coniicit tamen casu quodam marem feminamque in Indiam deportata esse ibique genus propagasse. Sic et *Phalanger* BVFF. quem Cl. SCHREBERVS *Didelphydem macrotarsum* dixit, BANKIVS †) in Nouae Hollandiae ora invenit, qui prius sola in America habitare a BVFFONIO dicebatur. Nec minus *Bradypus* f. *Tardi-* p. 337.
gradus, qui BVFFONII ex mente in *Ceylonis* insula tantum vivit, etiam in *Bengalae* montibus *Pala-*
tensis non infrequens ††) reperitur. *Myrmecophagorum* species in Bonae Spei Promontorio PALLASIO teste *) vivit.

Parte posteriori capitis secundi animalia re- p. 340.
sententur, magnos antiqui orbis tractus, per sexaginta longitudinis gradus extensos, tenentia. Huic sectioni itaque subsunt *Mus citellus*, *Cricetus*, *Sciurus*, *Glis Surmulotus* et *Erinaceus Europaeus*. *Citellus*, qui idem est cum *Susliko* et *Ituraska* **) ex Hungaria ad Siberiae oppidum *Iakuzkii* transit, tractumque ideo centum longitudinis graduum, a quadragesimo quinto ad sexagesimum secundum latitudinis gradum extensum, percurrit. *Cricetus*
e Ger-

*) EIVSD. Synops. p. 206.

**) COOKS Voyage round the World, in HACKESWORTHS Collect. T. III.

†) Ibid. p. 536.

††) PENNANT synops. p. 321.

*) Miscell. Zoolog. p. 64.

**) PALLAS Reisen. T. I. p. 129. et GMELINI iter. T. II. p. 443. et 444.

e Germania, quae eius videtur patria, in Austriam, Poloniam, Ucrainam, Russiae Casanique regna transit. *Sciurus Glis* in Europa meridiem versus progreditur, et Hispaniam usque ad Tartariam procedit, tractum inter trigessimum quintum et quinquagesimum quintum latitudinis gradum occupans. Miramur Cl. Auctorem *Susculotum* hic iterum repetere, quem tamen supra patrem *Glinx* dixit. *Erinaceus Europaeus* a quadragesimo quinto latitudinis gradu ad sexagesimum usque extenditur, nec in Asia Africae calidiori, nec in America habitat. *Hystrix* calidiorem Asiam et Africanam occupat, nec ultra quadraginta latitudinis gradus reperitur; in nouo orbe plane deest. *Corvidama* in terris, quae magnis spatiis diremtae sunt, viuit, et quidem quae moderatius clima habent. Contra *Camelus* et *Dromedarius* Arabian patriam agnoscunt, sed superiores tantum Africae partes occupant, eorumque domicilium ad decimum usque latitudinis gradum in Africa et Asia diffunditur. *Lupus aureus* Camelum per utrasque aequatoris partes in antiquo orbe quasi comitatur, et amplas Europae terras, magnam Asiae partem, omnemque Africanam incolit et ad quadragessimum secundum aut tertium latitudinis gradum descendit. *Hyaena* easdem fere regiones occupat, latitudinesque amat, eamque sequuntur *Felis Canis* et *Vncia*, quarum prior a trigesimo septimo latitudinis gradu exorsus, in Asia cancri tropicum quidem egreditur, in Africa vero longius ab aequatore disiunctis commoratur; altera in Arabia, Persia, Hyrcania ad Chinae provinciam Peking extenditur: Africae tamen interiores partes abhorret.

p. 369. Ad ea animalia, quorum sedes zona torrida est, intra antiqui orbis tropicos, quos vix ad decimum

num vlt
trophaga
Bubalis,
est, Ele
neut Vin

In
tar Cl. A
tudinis g
tractibus
ter se co
de obuii
sunt, cen
matico I
ponvs,
fuerunt,
nullas in
golorum
triam hic
Lectores
legendum
tantum o

Sim
organa,
infimae s
tori vid
dita, qu
adulta m
prae se f
conficitur
tudinem
recensitis
qui orbis

vid.
edita
Tom. 2

mun usque gradum transeunt, pertinent et phy-
tophaga, et carniuora animalia. Priora sunt *Bos*
Bubalis, et *Gnou*, qui ALLAMANDI *) cura detectus
est, *Elephas*, et *Rhinoceros*. Ad posteriora perti-
nent *Viuerra Ichneumon*, *Zibetha*, *Fossana*, et *Leo*.

In capite tertio eos quadrupedes contempla- P. 393.
tur Cl. Auctor, qui vel angustius sexaginta longi-
tudinis gradibus spatium occupant, vel minoribus
tractibus sunt inclusi, vel per dissitas minusque in-
ter se cohaerentes regiones dispersi et hinc et in-
de obuii sunt. Huc pertinent omnes, qui super-
sunt, centum et quinquaginta, eosque ordine syste-
matico Linnaeano recenset, subiunctis, quae BUF-
FONVS, PENNANTVS, et SCHREBERVS recen-
suerunt, animalibus, monetque paucissimas vel
nullas in iis varietates inueniri. Nos autem sin-
gularum horum animantium vel nomina, vel pa-
trium hic repetere superfluum iudicauimus, cum
Lectores vel ad Auctores hos, vel ad ipsum librum
legendum amandare possimus. Itaque nonnullas
tantum observationes ex iis seligamus.

Simia Satyrus LINN. si paulo limatiora ipsi p. 400.
organa, politioresque nerui et sensus data essent,
infimae sortis facultatisque homo euasurus Cl. Au-
ctori videtur. Altera eiusdem varietas, *Pongo*
felix, quae in Europam adulta non delata est,
adulta magnam intelligentiae ingeniique speciem
prae se fert, non exigua cum probabilitate hinc
conficitur, eos quam proxime ad hominum simili-
tudinem accedere. Singulis *Simiarum* speciebus p. 441.
recensitis, sub finem sectionis colligit, Simias anti-
qui orbis prae Americae indigenis latius dissipatas
esse.

*) vid. BUFFON hist. natur. Hagae ab ALLAMANDO
edita Tom. XV. Tab. IV. p. 113.
Tom. XXII. Pars IV. Rr

esse. *Vespertilio* generatim terras septentrionem spectantes abhorrent: in aliis autem terris prope axin positis exceptis, vnum alterumque genus habitat. *V. Vampirus* omnium maxime

P. 493. hinc inde dispersus est. *Didelphides* in India Orientali etiam habitare, vberius hic ex BARCH.

P. 506. WITZII *) obseruatione probat. *Caviae* genus ad-

P. 509. mittit. *Castori* submittit *Pileorem*, a ROCHERONTO in *Hist. des Antilles* p. 124. descriptum. *Ratto* nostro non est absimilis, et vt *Sorex moschatu*, moschum olet, differt autem ab hoc, corporis proceritate et breuitate caudae. Animalia, quae LINNAEVS *Muris Iaculi* nomine proposuit, ad separatum genus *Terboae* nomine refert, atque huc *Tarfier* BUFFON Tom. XIII. p. 49. *Terboam giganteam* **, et *Cuniculum pumilum salientem* ***)

P. 553. Ad caput quartum progredimur, in quo de quadrupedum per tellur. superficiem dispersione agitur. Ex omnibus obseruatis constat terras, aequa humorum calorisque vi exuberantes, copiosissimas animalium greges alere; ficcas autem et frigentes nimirum paucissimas species fouere: id quod de omnibus singulisque summatim sumtis animantibus intelligendum est: in oceano autem, etiam sub austro et septentrione, immensae piscium aliorumque animalium copiae degunt; huius quidem ratio inde est repetenda, quod frigus non tantam in maris

P. 574. aquas habeat vim, quantam in terras exercet. Si comparatur spatium terrarum cognitarum, cum incognitis: patet multo maius adhuc latere. Sic si Asiae circa 850000 miliaria Geographica quae-

*) *Neu Ostind. Reisebeschreibung. Erf 1751. 8.*

**) COOKS voyag. in HAWKESW. collect. Tom. III. t. 20.

***) Nov. Aët. Petrop. Tom. V. p. 351.

drata tribuuntur, 215000 miliaria quadrata, ratione regni animalis, et respectu cuiuscunque cognitionis humanae ignorantur. Africa per 531683 miliaria Germanica quadrata extenditur, quorum vix 150000 Europaeis innotuerunt. Americae magnitudo certo determinata nondum est: interim si America, iuxta BERGMANNVM, 700000 miliaria continet, horum 150000 in America septentrionali; in meridionali autem 130000 ignorantur. Sic itaque orbis partium, quas ignoramus, summa 800000 miliaria quadrata efficit, et vix dimidium terrae continentis spatium nobis est cognitum, et illud quidem dimidium, quod paucissimas et animantes et res alias magnis hominum commodis fructibusque infervientes profert. Ideoque sperandum est, totidem saltem animalia terrestria, quot iam detecta sunt, observatum iri.

His praemissis, ostendit, non probabile esse p. 597. ab vno mare et femina orta esse omnia vnus speciei animalia, neque eadem ab initio vno in loco coniuncta, quin potius per orbem iam dispersita fuisse. Vt itaque cuius animalium generi certa p. 605. patria assignari possit, causae inquirendae sunt, quibus coacti patriae fines vel extenderint, vel deseruerint quadrupedes. Hae sunt vel *naturales*, ut, si animalia adeo augescunt, ut vno in loco vivere simul nequeant. Primi autem cuiusvis quadrupedum generis patres non vno in loco, sed hinc inde aut sub aequalibus, aut modice a se distinctis latitudinis gradibus dispositi fuisse videntur: atque probabile est, naturam longe minores numero animalium patres, qui carne, quam qui frumine frugibusque victitant, produxisse: sapienter quoque quadrupedes, vastissimo corpore praediti, phytophagi facti sunt, atque omnium

- fere animalium genera primam suam originem temperiori zonae quam maxime debent. Sic itaque bestiis carniuoris, cibos quaesituris, brevi tempore plures variaeque regiones peragrandae erant: quum phytiphagae pedetentim et post aliquot demum generationes in alias terras digressae sint. Causae *externae* vel aduentitiae variae sunt.
- p. 608. 1. vis dominiumque hominis, quibus ipsa etiam aëris terrarumque temperies mutata est, effectumque ut 2. ob hanc climatis mutationem animantes patriae verae valedicerent: quarum quidem emigrationum exempla, passim iam proposita, hic *Muris lemni, Surmuloti, et ratti* itione et reditio
- p. 616. augentur. 3. commutatio et conuersio, quam in terrae superficie factam esse inter omnes constat; atque ea quidem, qua magni telluris tractus maris olim aquis inundati, insulae e mari pronatae, terraque continens variis locis vno quasi ictu disrupta seiunctaque, et certae superficiei telluris partes ad maris fundum olim pertinuisse dicuntur. Hanc itaque euerfionem ex domiciliis ac sedibus, quae hoc vel illud animal nunc occupat, demonstrare conatur Cl. Auctor.
- p. 617. Quam immutationem telluris ut commemoraret, nec hominem ipsum, nec illa animalium genera, quae homo commodi sui causa secum adduxit, testium loco aduocat; quin potius nomullos quadrupedes caute deligendos esse putat. Sic si insula sub frigidissimo coelo posita ab animalibus quidem, non tamen hominibus frequentata est: hanc proximas olim terras tetigisse et fatis disruptam esse vero simile videtur. *Spitzbergam* igitur, quae *Tarandos, Vulpes albas, Ursos*que nutrit, cum proxima quondam terra connexam, temporis quoque successu diuulsam existimat Noster, cum nec *Tarandus*, nec *Vulpes*, glaciem vel mare ingredian-

tur,
comm
trario,
hae de
Deind
hae si
narum
nullo
dentes
habita
aur, in
lia fun
incen
cures
rae co
tem fr
Coron
testant
annex
que te
ginalib
platur
insula
Alfa c
que a
dubita
ano p
gionis
morta
quod
Hinc
minor
origin
Suma

tur, eaque ipsa animalia circumiectae continenti communia sint. Insulae *Societatis* et *Otahita* e contrario, vbi praeter canes fuesque quadrupedes nulae degunt, nunquam continenti iunctae videntur. Deinde si insulae e saxi scopulisque quasi constru- p. 621.
ctae sunt, et reliquias e cinerum, fauillarum arenarumque exustarum mole concretas habent: eas nullo tempore cum continenti cohaesisse, sed ar- dentes e maris fundo sublatas hominumque cultu habitabiles factas autumat: talis est insula *Ascensio- nis*, in qua praeter capras macilentas nulla animalia sunt *). Si autem insulae, prope a continente iacentes, cum eadem eiusdem indolis sunt, et ci- cures ferosque animantes eiusdem generis et natu- rae continent: eas adiacentis regionis olim par- tem fuisse colligere licet. Sic *Ceilonem* quondam *Coromandeliae* oris adhaesisse, et pecudes, et ferae testantur. Insulas, quae nulli vnquam continenti p. 623.
annexae fuerunt, *originales* appellat, praecipuasque telluris nostrae insulas enumerat, et quae ori- ginalibus accensendae sint, quae minus, contem- platur. *Spitzbergae*, et *Cumbriae*, et *Terrae nouae* insulas cum *America* olim; *Nouam Zemblam* cum *Asia* copulatas fuisse existimat. *Angliam*, *Scotiam*- que a *Gallia* continenti auulsas dicit. De *Islandia* dubitat, interim propensus est, vt eam vel ex oce- ano produisse, vel e reliquiis maioris cuiusdam re- gionis, quam infesti aquarum gurgites hauserunt, exortam esse credat. *Sicilia* pars *Calabriae* fuit, quod idem de *Sardiniae* *Corstae*que insulis valet. Hinc nullae insulae maris mediterranei maiores; minores, vt *Liparae* aliaeque, autem pleraeque originales videntur. Sic etiam *Iaponia*, *Borneo*, p. 629.
Sumatra, *Iaua* et *Philippinae* insulae, *Asiae* olim

Rr 3

partes

*) vid. *Voyage à l'Isle de France. livre 25.*

partes fuerunt. Interim multarum insularum ortus adhuc incertus est.

p. 630. Pergit Cl. Auctor terrarum continentium cohaesionem disquirere: et *Americam* quidem sub orbis nostri incunabulis cum *Asia* connexam fuisse, ex vicinia earundem, et quadrupedibus utriusque terrae communibus, probabiliter colligit; quin imo cum *Capra Ammon* et *Mustela Zibellina* et in *America* inueniantur, cohaesionem utriusque terrae ab omnibus fere obiectionibus tutam certam,

p. 634. que existimat. An vero *Americae* tractus, ad *Eronotum* situs, pristinis saeculis cum *Europa* connexus fuerit, nec ne, maxime dubium est; est, cum *Lutra*, *Lutreola*, *Meles* aliique quadrupedes *Europae* boreali et *Americae* proprii sint, utraque has telluris partes olim cohaesisse aliquali coniectura augurari liceat. Deinde autem probat, nec *Africam* cum *America*, nec *Americae* terras infra

p. 638. quadragesimum latitudinis gradum sitas cum *Asia* vnquam copulatas fuisse: ideo quod animantes zonae torridae utrique orbi sint proprii, neque communes: simulque hic *BUFFONIVM* *) refutat, qui *Americam* et *Africam* olim inter se coniunctas fuisse affirmavit.

p. 648. Ad insulas *Oceani*, qui *Pacificus* dici solet, progreditur: atque in iis omnibus, praeter canes, feras et interdum etiam *rattos*, nullos quadrupedes ad-

p. 653. huc inuentos esse proponit: ideoque easdem, quae inter ducentiesimum octuagesimum ad centiesimum usque septuagesimum longitudinis gradum positae sunt, vnquam veteri vel noto cum orbe connexas fuisse colligit. Probabile potius est, eas igne subterraneo ex oceani fundo quondam suble-

p. 656. tas esse. Neque etiam *noua Zeelandia* vnquam

*) vid. Hist. de la natur. T. XIV. p. 222.

Hollandiam nouam attigisse videtur. Vtrum vero *noua Hollandia* et *noua Guinea* copulatae olim fuerint, dubium est, cum hae terrae nondum satis sint cognitae. Mirandum est insulam, *Timor* dictam, aliquot gradibus a *noua Hollandia* disiunctam, *Bubalos*, *Sues*, *Capras*, *Oues*, *Apros* et *Simias* alere.

Sub finem *Phocas*, *Baikalis* lacum inhabitantes, testes seu reliquias habet *maris Chinenfis* aut *Koreanici*, cum certum sit oceanum vel integram telluris superficiem inundasse, vel eluuiionibus multum immutasse. *Phocas* autem *Caspiae maris* canalibus subterraneis, quibus cum maribus proxime adiacentibus connectitur, eo demigrauisse credit.

Quae quidem breuiter a nobis hic ex amplissimo et laude dignissimo libro commemorata, satis, vt opinamur, Cl. Auctoris et summam diligentiam in colligendis nimium dispersis Auctorum obseruatis, et felicitatem ingenii, iudiciiue in indicandis grauibz rebus acumen demonstrant, simulque docent, quantum ex omnibus haecenus institutis itineribus vtilitatis in Philosophos et Physicos redundauerit.

IV.

Mineralogische Abhandlungen von FRIEDRICH AUGUST CARTHEUSER, Hochfürstl. Hessischen Bergrath und Profeffor zu Gießen. Zweyter Theil. Gießen, bey Iohann Philipp Krieger, Vniuersitäts-Buchhändler. 1773. 8. Bog. 15.

Mineralogici tractatus Auctore FRIDERICO
AVGVSTO CARTHEVSERO. Pars secunda.

Continuatur hic, vt in priore parte*), disquisitio Mineralium et quidem

- p. 1.**   1. Fossilis illius, quod *Trass* (i. e. coementum) dicitur: porosus est lapis in architectum praesertim utilis, quum coementum exinde paratur, quod aquae eximie resistit. Colore vel cinereo, vel flauescente vel brunescente praeditus est, tactu asper, duritiae mediocris, instar lapidis calcarii: igne vltus durior fit, et color in rubescentem mutatur: in puluerem tritus et calce extincta commixtus, et aqua humectatus, successibus excoctione in aëre iterum in durissimum lapidem induratur: non efferuescit cum acidis, atque hac in re differt a tophis calcareis, estque his tophis multo grauior.
- p. 12.**   Vt partes constitutivas huius lapidis cognosceret Noster, acido vitriolico eius puluerem in balneo arenae destillauit. In retorta relictam massam albam terream aqua edulcorauit. Lixiua ad siccum euaporata, et fusa, iterumque aqua soluta et euaporata crystallos octaedras aluminares et vitriolum martiale dabant. Terra post edulcorationem relictæ, disquisita, neque calcarea, neque gypseæ, neque argillacea, sed silicea erat. Ideoque colligit Cl. Auctor, *Coementum* s. *Trass* ex terra aluminari, silicea, et ferro compositum esse; ideoque idem ad lapides argillaceos referendum iudicat. Facilitatem copulatiuam et indurantem deriuat a silicea terra et ferro.
- p. 20.**

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 135.

Non itaque opus est, vt cum Cl. CRONSTÆD. p. 30.
 110 *) assumatur, ferrum in *Coemento* contentum,
 igne subterraneo singulari modo esse mutatum.
 Nam loca Hassiae superioris, in quibus *Coementum*
 inuenitur, nulla vestigia vulcanorum offerunt. Ne-
 que porosa substantia satis graue est pro origine
 ex igne argumentum, cum topi, quos quotidie in
 aquis coagmentari cernimus, etiam sint porosi.
 Forte, coniicit Cl. Auctor, a spumosa quadam fer-
 mentatione, quae, cum argilla adhuc mollis esset,
 contingebat, deriuandam esse pororum in Coemen-
 to frequentiam.

Iam de vsu huius lapidis in operibus archite- p. 32.
 tonicis, et de eius praeparatione agit. Inuenitur
 hoc coementum in variis Germaniae locis, id,
 quod prope a *Colonia Andernaci* effoditur inprimis p. 39.
 in multa loca diuehitur. Deinde circa *Francosur-*
tum iuxta Moenum, et prope ab vrbe *Grünberg* in
 Hassia superiore in montibus ex basalte ferrugineo
 compositis reperitur. Comparat quoque terram
 quandam coementitiam, cuius disquisitionem Cl.
 WEHNERT in extractis ex actis Societatis Lipsiae
 oeconomicae **) instituit, atque experimentorum,
 quae Cl. VOGEL †) in commentariis Göttingensi-
 bus exposuit, mentionem iniicit.

2. De partibus constitutiuis lapidum et ter- p. 54-
 rarum gypseae indolis. Praemissa descriptione va-
 riarum methodorum, quibus partes constitutivae
 gypsi, calx nempe et acidum vitrioli, quibus aquo-
 sus

Rr 5

*) *Versuch einer Mineralogie.* 1770. S. 207.

**) vid. excerpt. anni 1771, quod nundinis Festi Mi-
 chaelis editum est.

†) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 393. et Vol. XX.
 p. 602.

fus latex admixtus sit, euolui et demonstrari pos-
 sunt: id potissimum agit Cl. Auctor, ut opinionem
 Cl. MAYERI *), qui oleosas et alcalinò salinas par-
 tes in gypso adesse perhibuit, experimentis refe-
 tet. Igitur, quum gypsum nulla ratione cum ni-
 tro detonet, oleosis particulis caret, neque quid-
 quam alcalini ex eo, praeter calcaream, aquae
 calidae ope educitur. Quare aut MAYERVS gyp-
 sum impurum disquisiuit, aut, quod magis videtur
 verosimile, in chemia non satis gnarus, calcem
 pro alcalino sale habuit. Ideoque etiam gypsum,
 quod a MAYERO adeo laudatur pro fimo, non ma-
 terialiter, sed instrumentaliter tantum finem imi-
 tatur, in eo nempe, ut terram vegetabilibus minus
 aptam, uti aliae calcareae terrae, et marga potissi-
 mum, corrigat, tenacem emolliat, resoluat aptam-
 que reddat, ut oleosae particulae terreis miscean-
 tur, aqua soluantur et sic nutrimentum plantarum
 praebeant. Ipsas vero oleosas nutritivas particu-
 las non suppeditat. Experimentis hoc Cl. Auctor
 demonstrat.

p. 89. 3. De lapide tophaceo, ramos arborum, qui
 in salinis ad gradationem aquae salitae adhibetur,
 incrustante. Iam a Cl. GERHARDO hic lapis pro
 singulari genere exhibetur et *Halodes* dicitur, cu-
 ius partes constitutivae sint terra calcarea cum
 maiori terrae muriaticae copia commixta **).
 Experimenta Nostri ostendant in lapide eo,

*) vid. IOANN. FRID. MAYER *Lehre vom Gypse*.
Anspach 1769. 4. insertus est etiam hic tractatus
 libro EIVSDEM, qui inscribitur: *Beyträge und*
Abhandlungen zur Aufnabme der Land- und Hau-
wirtschaft. S. 263 — 302.

**) vid. EIVSD. *Beyträge zur Chymie und Geschichte*
des Mineralreichs. I. Band. S. 239. Vid. comm.
 nostr. Vol. XIX. p. 272.

qui ramos, ad gradationem aquae salinae adhibitos, incrustat, nullam terram muriaticam esse, sed tantum calcaream et nonnihil terrae argillaceae: eae autem particulae terrestres, quae in aqua salina remanent, atque, cum sal coquitur, demum in vasis aeneis praecipitantur, sunt eiusdem indolis cum terra muriatica, quae basin salium neutrorum amarorum mineralium constituit.

4. *Observationes nonnullae de arsenico.* Ex p. 102, positis aliorum opinionibus, iuxta quas vel ad salia, vel quod maxime videtur verosimile, ad semimetalla, vel ad sulphura relatum sit arsenicum: hanc arsenici facultatem, qua, ut salia, in aqua soluitur, et in crystallos cogitur, considerat; atque methodum describit, qua brevi tempore arsenici crystallos regulares obtinentur. Auripigmentum puluerisatum aqua forti commiscuit, quo arsenicum sensim soluebatur, et solutionem flavescentem offerebat: Cineribus clauellatis, aqua dissolutis, arsenicum ex hac solutione in forma crystallosum albarum praecipitabatur. Crystallos erant prismaticae, tetraedrae, utroque fine truncatae, et illis, quae sal aquarum *Seidschützium* offert, similes. Hae crystallos iterum aqua frigida facile soluuntur. Deinde quum solutioni arsenicali cum aqua forti spiritum vini adderet, eadem crystallos nascebantur, sed subtiliores: cum autem ferrum vel cuprum acido nitri solutum affunderet, mixtio immutata mansit, neque crystallos praecipitabantur. p. 118.

5. *De Pumice.* Et si satis constat, Pumicem ad scorias naturales vulcanorum referendum esse; tamen ex quo lapidum generis ortus sit, nondum omnino inter mineralogos convenit. Cl. POT-
TIVS

TIVS ex Amiantho seu Asbesto eum ortum collimat: quam quidem sententiam Cl. Auctor non solum exinde probat, quod pumex saepissime, ut Asbestus, fibrosus sit, saepeque striae s. fasciae Asbesti non combusti in eo reperiantur; sed potissimum ex convenientia partium constitutivarum. Disquisiuit enim pumicem methodo, a MARGGRAFIO circa Asbestum adhibita *), atque inuenit, eundem, uti Asbestus, ex terra alcalina, muratica, atque ex terra filicea compositum esse. Atque cum Asbestus saepe impurus sit, fieri etiam potest, ut in pumice, praeter dictas, aliae partes constitutivae inveniatur. Subiungit loca, ubi pumex invenitur.

p. 151.   6. *De partibus constitutivis argillae.* His experimentis Cl. Auctor confirmat Cl. BAUME **) et POERNERI †) sententiam, qua argilla ex terra aluminari et vitrescente essentialiter composita dicitur, atque indicat etiam eas substantias, quae saepe accidentaliter argillae admixtae sint. Nobis haec experimenta indicare per brevitatis studium, non licet: sed hoc tantum notemus, Cl. Auctorem etiam subtilem substantiam inflammabilem in argilla, uti Cl. POERNERVS, inuenisse.

p. 220.   7. *De terra aluminari.* Expositis phaenomenis, quae hanc terram ab aliis distinguunt, cum MARGGRAFIO ††) eam terram alcalinam singularem esse statuit. Neque omnino consentit cum Cl.

*) *Mém. de l' Acad. de Berl. 1759. p. 15. cf. comment. nostr. Vol. XV. p. 271.*

**) *Mémoire sur les Argilles. 1770. 8. v. ib. Vol. XVII. p. 436.*

†) CARL WILH. PÖRNER'S *Anmerkungen über Herrn BAUME' Abhandlung vom Thon. Leipzig 1771. 8.*

††) *Mém. de l' Acad. de Berl. 1754.*

Cl. BAYME' et POERNERO *), qui eam cum filicea vnam eandemque esse putarunt: sed ex experimentis, quae recenset, patet, in quarzo, crystallo montana, aliisque lapidibus huius generis, esse et terram aluminarem, et filiceam; nam priorem adesse demonstrat pars, quae acidis educta et soluta, cum acido vitrioli alumen format: filicea vero acidis non soluitur, pars autem cum iis coniungitur et massam format, sali selenitico similem. Itaque terra aluminaris quidem inest lapidibus vitrescentibus, sed differt tamen omnino natura sua a filicea. Omittere cogimur plura lectu dignissima, quae Cl. Auctor his apte et erudite insperfit.

V.

VRBAN FRIEDERICH BENEDICT BRÜCKMANN'S
Abhandlung von Edelsteinen. Zweyte verbesserte und vermehrte Auflage. Braunschweig, im Verlag der fürstl. Wayssenhaus - Buchhandlung**).

i. e.

VRBANI FRIDERICI BENEDICTI BRÜCKMANNI
tractatus de Gemmis.

Non inacceptam speramus fore huius libri vberiore mentionem, cum is omnibus, qui de Gemmis scripti sunt, facile sit praeferendus. Praemititur partitio gemmarum: quae sunt

1. Quarzeae, fractura nitentes vitri instar, et in crystallos abeuntes. Huc pertinent omnes sic dictae gemmae verae, quarum 17 species Cl. Auctor

*) vid. lib. laudar. p. 94.

**) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 374.

Auctor statuit, quae sunt, Adamas, Rubinus, Saphirus, Smaragdus, Hyacinthus, Topasius, Chrysolithus, Granatus, Amethystus, Berillus, Chrysoberillus, Crystallus montana, et Turmalinus.

2. Quarzeae, seu corneae, fractura laevi non nitente; semipellucidae vel opacae: Species sunt 12: Prasius, Chrysoprasius, Smaragdoprasius, Calcedonius, Cacholonijs, Carneolus, Onyx, Achates, Lapidēs sic dicti oculares, Oculi Catī, Oculus mundi, Silex igniarius.

3. Quarzeae, fractura aspera, non nitentes. *Saxa colorata*. Refert huc Iaspides; Porphyrum et Brecciam filiceam.

4. Ex Quarzo, Mica, et Spato scintillante compositae, vt Granites.

5. Gemmae spuriae, igne indurescentes, vt Nephrites, tam orientalis, quam is, qui est serpentini generis.

6. Fractura vitro similes, non tamen crystallos formantes, vt Opalus.

7. Metallicae, vt Lapis Lazuli, Armenicus, Malachites, et Marcasites.

8. Petrefacta animalia, vt Turcosa, Glosso-petrae, Corallolithi.

9. Ex lapidis arenacei genere, quorum pertinet Lapis Nanniesti inuentus, quem Cl. IVSTI *) et deinde anonymus **) descripsit.

Ex quibus quidem patet, Cl. Auctorem sub nomine Gemmae plures lapides recensere, quos nitorem assumant, duritie et colore prae alijs polleant, vel pretium aliud quoddam habeant. Non vero solum eos lapides, qui sunt summa duritie, et

*) vid. EIVSD. *neue Wahrheiten zum Vortheil der Naturkunde*. I. St.

**) vid. *Hamburgisches Magazin*. 15. Band.

et Cl. CRONSTAEDTIO et WALLERIO sub genere Gemmarum describuntur.

In describendis singulis his gemmis ample et diligenter satis versatur, ita ut signa externa et partes constitutivas exponat, deinde synonyma et descriptiones Auctorum comparet, atque dubia magis definire conetur. Instituti ratio prohibet, quo minus cuncta, quae notatu digna sint, referamus; quare nonnulla tantum speciminis loco commemoremus.

In primo capite de gemmis generatim, differitur. Cl. Auctor de crystallisatione gemmarum p. 17.

agens, LINNEI opinionem minus probabilem existimat, neque ex eo, quod crystalli salium similes sint, salia causas crystallisationis esse, sequi, recte ait. Forte id ipsum, quod causa est crystallisationis in salibus, etiam causa lapideae crystallisationis est, atque diuersum a sale et lapide: etsi, quid id sit, definiri nequeat. Noster ab immixtis metallicis particulis variam crystallorum formam in lapidibus vnius generis forte deriuandam putat.

Phosphorescentiam Cl. Auctor in solo Adamante clare perspexit, in aliis vero aut nullum lumen, aut vix notabilem splendorem animadvertit.

Capite secundo de gemmis factitiis s. fluori p. 31. bus vitreis agit, atque signa, quibus verae gemmae ab iis dignosci possint, bene et caute exponit. Sequentia duo capita de coelatura, formatione aliisque modis gemmas exornandi et luxui accommodandi, et a veteribus et recentioribus excogitatis habent.

Ada-

- p. 59. Adamas etiam colore viridi instruitur, et rarius. Vberius loca, ubi Adamantes inveniuntur, ac praeterea magnitudine excellentes, indicantur.
- p. 98. *Sapphiri* crystallus est octaëdra, ex duplici tetraëdra pyramide, basi secum connexa, composita, et pyramidalis hexaëdra, pyramide duplici. Nos posteriori similem possidemus, uti et aliam prismaticam, hexaëdrum, instar crystalli montanum, ex *Ceylona* huc latam. *Smaragdus* in ignem missus, instar sulphuris, flammam coeruleofoentem prodere dicitur. Duritie prioribus minor est, atque lima facilis. Crystallum eiusdem prismaticum, tetra- penta- aut hexaëdrum, in pyramidem tri- vel pentaëdrum obtusam terminatam dicit. In museo Richteriano hic Lipsiae similis prismatica polyëdra, saltem duodecim planis composita referatur.
- p. 119. *Topasius*, quem circa Mansfeldiam inveniunt, et prisma hexaëdrum formare ait, nobis magis ad crystallum montanum referendus esse videtur, quorsum et pertinet crystallus bruna, *morion* vel *topasius fumans* dicta.
- p. 138. *Amethystum* a Crystallo montana plus, quam colore violaceo differre recte monet: nam cum prismasi adest, semper pyramide brevius est, atque structura vel est fibrosa, vel in cuneiformia frusta separata. Miramur Cl. Auctorem repetere errorem BRÜNNICHII, in editione CRONSTAEDTII circa *Aquamarinum* s. *Beryllum* commissum. Numquam enim Perill. PABST DE OHEIM habuit vel ostendit cuidam Beryllum Topasii crystallum montanum: error hic BRÜNNICHII ideo surrepsit, quod etiam simul viderat duo frusta, notatu digna, alterum propter egregias Topasii crystallos, alterum in insigni crystallo Aquamarini, quae quarzo insidet. Utraque frusta ipsi vidimus et meliora a Perill.
- p. 153. PABST DE OHEIM edocti sumus. Crystallus ex duplici

duplici pyramide, basi inter se nexa, compositas, celeriter fieri, in ipsa aqua crySTALLISABILI materie foeta, atque, cum formatae iam sint, praecipitari verosimiliter statuit. *Turmalini*, colore diuersi, p. 165. nobis etiam specie differre videntur: sic *niger* nihil nisi Schörlum nigrum prismaticum est, atque *viridis* nobis *Chrysolithi* varietatem constituit: brunus autem pro singulari specie habendus est. Cl. Auctor etiam differentias harum varietatum, proprietates electricas physicas, earumque causarum explicationem exhibet.

Prasum Cl. Auctor secundae sectioni submit. p. 181. tit, eumque crySTALLISATUM reperiri negat: qua tamen in re cum Eodem consentire non possumus. Vidimus enim *Prasum pyramidalem hexaëdram*, crySTALLIS latere inter se nexis, in Silesia effossum pelluciditate tamen prioribus multum cedit. Atque si dicendum quod res est, Cl. Auctoris *Prasius*, *Chrysoprasius* et *Smaragdoprasius* varietates quoad colores sunt vnus eiusdemque lapidis, quem *Chrysoprasum* esse appellandum putamus. *Prasius* autem verus ab iis differt crySTALLISATIONE, vt diximus, colore viridi alliaceo, obscuriore, fractura nitente, vitri simili et pelluciditate maiore.

Onychem dict Calcedonium magis obscurum, p. 208. cuius politura adiposa quasi videtur: nobis brunus, transparens lapis siliceus verum *Onychem* fistere videtur. De origine Globorum Achatinorum differit. Silex Aegyptiacus cum opacus sit, ab Achate separandus et ad Iaspidem referendus videtur. Ceterum omnino consentimus cum Cl. p. 226. Auctore, qui Achatem esse ostendit lapidem ex Calcedonio, Carneolo, Quarzo, Amethysto, Iaspide, Siliceque igniario, aliisque durioris generis, admixtis minis etiam, compositum, neque itaque tanquam genus summum horum lapidum

considerari posse, vt WALLERIUS alique fecerunt.

p. 240. *Ocuium Cati* ab Opalo separat, quoniam durus est, ad chalybem scintillat atque ex minutissimis laminulis componitur, quae omnia secus se habent in Opalo. Fortesse oculus cati est varietas Spati scintillantis, subtilissime ante congelationem soluti.

p. 264. Ad Iaspides refert plures lapides metallicos, duros, et opacos: vti lapidem cinnabari penetratum, atque etiam *Sinopem*, de quo experimenta Cl. SCOPOLI conferenda sunt. Generum Iaspides partitur in 1. vnicolores: 2. variegatos: 3. compositos, s. saxa iaspidea.

p. 286. Nephritem Orientalem (*Iade* Gallis) dicit Steatitem subtilissimum, igne indurescentem, colore, vel albo, vel coeruleo, vel flauo, vel nigro viridescentem, vel viridem.

p. 297. Opalus Cl. Auctori videtur vitri species, igne subterraneo producta, et metallicis particulis tincta: id quidem vix de omni Opalo, si vel de quibusdam varietatibus concedendum est, valere videtur: nam in nostra Saxonia in ipsis venis montium aliis lapidibus inspersus et immixtus reperitur. Plura lectu digna de *Opalo* nonnulli subiungit.

p. 309. *Lapidem Lazuli* aëri expositum, friabilem et colore pallidiorem fieri, atque colorem eius forte a terra coerulea ferrifera, quae Coeruleum Berolinense natiuum dicitur, produci existimat.

p. 359. In appendice insignis catalogus lapidum, quorum nomina PLINIUS alique veteres indixerunt, qui autem non cogniti sunt, nec certo nomine definiri possunt, exhibetur. Itaque Cl. Auctoris opera, in describendis et definiendis gemmis, at-

que

que colligendis et certius determinandis nominibus variis Auctorum omnem plausum et laudem meretur, dignusque est hic liber, qui a mineralogis diligenter legatur.

VI.

Kenntniß derjenigen Pflanzen die Mahlern und Färbern zum Nutzen und denen Liebhabern der oconomischen Pflanzenkenntniß zum Vergnügen gereichen können. Leipzig bey Christian Gottlieb Hilscher. 1776. 8. Seitt. 812. praeter praefationem et indices.

i. e.

De ratione plantarum, pictoribus et tinctoribus viles, cognoscendi.

Composuit Cl. REVSS, Professor Tubingensis, ex scriptis HELLOTI, POERNERI, SIEFERTII et aliorum, sicuti etiam ex suis observationibus librum, qui tanquam compendium reliquorum sane utilis est censendus. Versatur vero Auctoris consideratio inprimis circa Germaniae plantas, quas secundum Linnaeanum ordinem disposuit, descriptionem cum loco natali et florenti tempore attendit atque culturam cuiuslibet plantae et praeter tinctorium interdum et alium oeconomicum usum adiecit.

Pauca notemus, partim quoniam huius libri fontes *) iam indicavimus, partim quia tanta herbarum

Ss 2

barum

*) v. supra p. 401.

- p. 12. barum copia vix breuem epitomen admittit. Ly-
copus Europaeus nigricantem offert colorem, qui
diu et firmiter durat, praesertim, si inspissatus fue-
rit.
- p. 22. cus cum ferri vitriolo coquitur. Si flores Iridis
Germanicae per tempus aliquod putredini com-
mittuntur, et calx viua additur, tunc egregie vi-
dem colorem praebent.
- p. 28. Folia Scabiosae fucidae
- p. 34. recentia tingunt viridi colore, sicca luteo. Galium
verum, G. boreale et G. mollugo offerunt radice
rubrum mox altiore, mox dilutiorem colorem.
- p. 280. Folia Chaerophylli sylvestris tingunt viridi, umbella
- p. 390. vero alumine cocta luteo colore. Succus Euphor-
biae helioscopiae cum vaccino lacte praeparatus
ostendit roseum colorem, cum simplex chartae im-
missus caeruleum tantum praebat.
- p. 460. Melampyri
aruensis spica offert caeruleum colorem et, si
inter coquendum alcali fixum additur, purpu-
reum.
- p. 560. Suspiciatur Cl. Auctor ex colore mutabili
corollae Loti corniculati, eundem esse tinctoriam
- p. 590. plantam. Ad radices Hieracii Pilosellae reper-
tur cocci species, quae loco cochenillae adhi-
beri possit. Denique in appendice, praeter
alia dogmata, quae ex aliis hausit, ex Poernernus
libro methodum, secundum quam corpora, ad
artem tinctoriam utilia, exploranda sint, addi-
dit.

VII.

IOANNIS DOMINICI SANTORINI septemdecim
tabulae, quas nunc primum edit atque ex-
plicat, iisque alias addit de structura mam-
marum, et tunica testis vaginali MICHAEL
GIRARDI, in Regia Parmensi Vniuersitate
Anatomes Professor Primarius et Caesa-
reae Leopoldinae Carolinae Academiae Na-
turae Curiosorum Socius. Parmae, ex
Regia Typographia 1775. fol. pagg. 217.
tab. aen. 43.

Exhibuit Cl. Editor in praefatione SANTORINI
memoriam, dein persecutus est tabularum ha-
rum historiam. Pictas vero a *Ioanne Baptista*
Piazzetta, caelatrici *Florentiae Marcellae* tradidit
Auctor. Post mortem SANTORINI in IOANNE
BAPTISTA CVBOLI viri Clarissimi peruene-
rant manus, quo vero mortuo, Cl. Editor
cum ipsi succederet, eas sibi comparauit, qui in
illis explicandis multum sane diligentiae adhi-
buit. In figuris vero explicandis ita versatus est
Cl. Editor, vt SANTORINI ipsius interpretationi-
bus, quas ex margine obseruationum anatomica-
rum Eiusdem repetere fuit coactus; CVBOLI mo-
do nominati annotationes, et de rebus graiori-
bus, suas quasdam apponeret obseruationes.
Quibus praemissis, breuiter singulas perlustrare
tabulas studebimus.

Musculorum faciei forma in tabula prima Tab. I.
offertur, tradiderat eandem iam olim Cl.
Auctor in obseruationibus anatomicis ab se Ipso
Ss 3 editis

editis *), reperiuntur tamen haud paucae diuersitates, quibus vtraque a se discrepat. Est nempe non solum quaedam discrepantia in eo quod in hoc opere facies a latere picta deprehendatur, quam prius tradiderat integram, verum quoque in singularum partium historia quaedam reperiuntur, in quibus prius propositam mutauit sententiam. Sic muscoli in septo narium descendente facit mentionem, qui nimirum ad nasum detrahendum conferat. Musculum *risorium* a *quadrato colli* ducere originem existimat. Coniunxit quosdam antea in plures fasciculos distributos in vnum, superiunt tamen quidam, in quibus seiungendis adhuc iusto accuratior fuisse videtur, quod vel in *transuerso menti* factum esse videmus.

Tab. II.

Basis cerebri neruorumque origo in secunda proponuntur tabula. Studuit vero, vt decem priorum parium origines accuratissime inuestigarentur. Inquirat, cum olfactorium neruum depingeret, in causam sulci istius longitudinalis in nervo semper existentis, quam in figura partium adiacentium positam esse existimat. Distribuitur vero huius nerui pars exterior in tenuiores fibrillas, quarum plures singulum ossis ethmoidis foramen transire a Cl. GIRARDI est observatum. Radices tertii paris non ex cruribus medullae folis oriri visae sunt, verum potius ex ea basale parte, quae cruribus ipsis interiecta cernitur, atque ex cruribus hisce simul, ita, vt modo ortae inter se vniantur. Nerui pathetici triplici fuscule orti consueuerunt, quorum alius inter valvulam magnam et protuberantias testiformes, reliqui vero a media rima harum protuberantiarum orti cernuntur. Quintae neruorum coniugationis a ponte

*) vid. EIVSD. Observationes Anatomicae. Venetiae 1724. 4to.

VAROLII atque a cerebelli pedunculis profectae, diuisio atque directio traditur; quae vero cum MEKELII obseruationibus maxima parte similis deprehenditur. Sextum par ex sulco inter protuberantiam annularem et corpora oliuaria et pyramidalia oriri SANTORINO hoc in loco videtur. Nervi acustici portio dura ab interiore inferioreque annuli parte, qua demissis cerebelli pedunculis adiungitur, deriuatur, mollis vero ex ventriculi quarti scrobe propullulat. Vagi vero nervi origines in quarto ventriculo, atque oliuaribus pyramidalibusque corpusculis latere videntur. Nona neruorum portio, vt plurimum e rima, qua corpuscula modo nominata disiunguntur, surgunt ramulisque paris prioris augentur. Quod a nonnullis decimum par nuncupari solet, vel hic ad spinalium neruorum censum refertur. Fibrae inter corpora pyramidalia et in spinalis medullae principio decussantes, quas et SANTORINVS et alii plures assumerunt, a Cl. GIRARDO reperiri non potuerunt.

Tabulae tertiae figura prima offert primi at- T. III. que secundi paris neruorum cerebri initium, ita fig. I. vt simul infundibuli pars ima, corpora albicantia, crura medullae oblongatae, protuberantia annularis, corpora pyramidalia et oliuare sinistrum, atque medullae spinalis initium, cum neruorum hinc egredientium principiis appareant. Nervi olfactorii tribus radicibus ex lobis cerebri anterioribus posterioribusque oriuntur. Optici nervi ex interioribus thalamorum, imo ex protuberantiis natiformibus, originem ducere vis sunt. Infundibulum superius cauum, inferius solidum fuit detectum, neque glaciei vestigia, sicut MURRAYVS *) in illo reperire potuit. Glandulae pituitariae cor-

Ss 4 pus

*) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 543.

pus alius esse fabricae, ac appendix illius continetur. In secunda vero huius tabulae figura ea proponuntur quae in utriusque cerebri ventriculis reperiuntur, attentione digna, pars quoque cerebelli, medullae spinalis, nervorumque spinalium origo. Naturam glandulae pinealis eandem esse cum cerebro, neque ad plexum choroideum pertinere, ex eo probat, quod, glandulis plexus choroidei humore distensis, pinealis semper apparuit sana; medullares fibrae, quibus innititur glandula, non decussari contenditur; foramen vero quod in ipsa assumit **SANTORINVS** a Cl. Editore vix unquam inuestigari potuit. Nervi paris septimi hic triplex depicta cernitur radix. Iam quoque fusius demonstratur, cuius sententiae iam antea fecerat mentionem, par vulgo cerebri decimum dictum, cum **ASCHIO** *) ad nervos cervici proprios esse referendum. Suadet vero ad utramque radicem huius nervi praeparandam Cl. **GIRANDI**, ut capite cum cervicis abscisso, colloque a musculari denudato, id antrorsum, quantum fieri possit, deprimatur, quo dura mater inter caput et aliam medullam inuoluens discindi facile queat.

fig. 3. Ultima tandem huius tabulae figura exhibet cerebri anteriorem partem vertice resecto. Apparent hac ratione praeter exteriora illa tegumenta, corporis callosi formae. Describit simul glandulas ad venas durae tenuis meningis reperiatas. Septum lucidum ex duabus laminis spatium vacuum recipientibus constare variis experimentis cognovit.

T.IV. Iam tabula quarta caput a fronte ad occiput dissectum continet cuius sectionis ope narium, oris pharyngisque structura interior percipitur. De scriptis

*) v. comm. nostr. prim. decad. Suppl. p. 236.

scriptis variis sinubus, ossis turbinati omnium minimi mentionem iniecit; quod, etsi saepissime quaeviserit Cl. GIRARDI, bis tantum, neque tunc distinctum, verum potius supremo adhaerens, investigare potuit, assumitur vero super osse turbinato superiore MORGAGNI.

In quinta tabula tres ad organum auditus Tab. V. pertinentes figurae sculptae reperiuntur, quarum fig. 1. prima in ossis temporum sinistri facie interiore consistit, est vero processus petrosus ad regionem canalis semicircularis inferioris ita excisus, ut varia in tympano et labyrintho contenta appareant. In altera vero figura dextri lateris os temporum fig. 2. cum processu petroso, verticaliter secundum longitudinem exciso, exhibetur. Atque in tertia figura fig. 3. pariter os temporis dictum et processus petrosus super meatum auditorium horizontaliter dissectus exprimitur. Sunt autem partes huius organi, non adeo distincte factae, ut, Ipso Cl. GIRARDI teste, non sine magno assiduitatis studio a se inuicem discerni possint.

In sexta tabula muscoli pharyngis a parte T. VI. ipsius posteriore positi ostenduntur. Reperitur fig. 1. hic linea illa tendinosa, posterius a pharynge in oesophagum descendens, quam SANTORINUM nostrum negare, immerito proposuit MEISTERVS*). Musculus *stylopharyngeus*, fibris quibusdam laryngis epiglottidi accedere solet; *glossopharyngeus hyopharyngeus* iungitur; reperitur quoque tenuis quidam lacertus, qui ab hoc musculo ortus ad *digastricum* progreditur; *chondropharyngeus* DOUGL. ad *hyopharyngeum* est relatus; *thyropharyngeus sterno-et cricothyreoidei* fibris augetur; *cricothyreoideo* fibrae oesophagi longitudinales, ab

Ss 5

initio

*) Comp. Anat. n. 325. n. (e.).

fig. 2. initio obliquae, debent principium. Partes veli palatini pharyngisque posterioris dissecti, in secunda huius tabulae figura sunt oblatae. Musculus *azygos* exili tendine a postica septi narium radice ortus, in duos tenui cellulari tela discretus cylindricos, per posticam palati mollis faciem descendens, inque vuulam definens, a variis immerito negatur, denovo, repetitae dissectionis auctoritate, est assumtus. *Thyreopharyngopalatinus* et *palatopharyngeus* ad vuulam accedentes a SANTORINO proponuntur.

T. VII. Lingua dependens, et palati mollis forma in tabula septima occurrit. Musculus *styloglossus*, duplici semper oritur principio, quorum alterum a styloideo processu, alterum ab angulo maxillae inferioris proficiscitur; *circumflexus palati*, non ut DOUGLASSIO visum est, reperitur geminus, is enim ligamentum huic musculo propinquum pro carne habuisse videtur; *pharyngostaphylinus* in duos maiores dirimitur fasciculos, quorum alius anterior, alius reperitur posterior; *salpingostaphylini*, non ab osse petroso, ut ALBINO aliisque placuit, sed a sphenoidei ea parte, in qua cartilaginea oritur tuba, proficisci videntur, qui dein arcuatim in mobile palatum progrediuntur, ibique inter se vniuntur: *constrictores isthmi faucium* fibris imis arcum exilem constituunt.

T. VIII. Mamma communibus integumentis priuata;
fig. 1. cuius areola papillaeque sursum euecta et excretori lactis ductus, et conglomerata eiusdem glandula in prima tabulae octauae parte offeruntur.
fig. 2. Areola vero papillaeque ipsa figura altera peculiariter exhibentur. Iam additae sunt IO. CVAOLI super mamma observationes, quarum summa haec est. Negatur primo membrana mammae propria, a tela cellulosa formata, cuius praesentia a

nonnullis affirmata legitur; pinguedo copiosissima quidem, neutiquam tamen areolam vel papillam ipsam attingit, etsi corpus glandulae lacteae ipsum intret. Ex arteriis mammae ab axillaribus ortis, plus lactis secerni, quam ex iis, quae in inferiori parte mammae serpunt, affirmatur, quod vel feminae, lac e superiori mammae loco defluere sentientes, corroborare videntur; limbus mammarum a lactatu frequentiore fit inordinatus, ob laxitatem substantiae a sanguine lacteque copiosiore profectam. Mammae glandula, quam saepius politam laeuemque proposuerunt anatomici, lobata, varie fissa, cauernulis, glebas pinguedinis continentibus, distincta, imo ex minoribus conglomerata, cernitur. Sunt vero acini isti glandulosi magnitudine sibi similes, formae ellipticae, colorisque albidus, iniectionis microscopiique usu ex vesiculis minimis constantes, detecti. Ex singulis harum vesicularum ductuli oriuntur lactiferi, qui, serpentino modo progressi, in maiores coeunt truncos, qui circa papillam in sinus variae figurae aperiuntur. Trunci autem isti lactiferi neque anastomosibus copulantur, neque valuulis, sicut lymphatica vasa, distenduntur. Confecta itaque, quae vulgo glandula mammae dicitur, Nostro ex acinis glandulosis in ambitu, atque ex vasculis sinibusque tela obuolutis in media parte, videtur. Ex sinuum horum anteriore parte ductus excretorii, principio amplo orti sensimque angustati, ad papillam, in qua aperiuntur, flexuoso itinere, quo in lactatu longiores fieri possint, progrediuntur. Reperiuntur vero horum ductuum XV-XXIV, qui quidem non in sinum quendam circularem coire, sed singulatim papillam perforare visi sunt. Dubius his modo descriptis, alii prorsus conveniunt, qui ex cellulosa fabrica prope areolam orti,

non

non papillam, sed ipsius areolae cutem minimis foraminulis perforant. Sunt vero eminentes loci, in quibus ostia illorum vasculorum conspiciuntur, quibus leniter pressis, lac vel serum lacteum pro diuerso pressionis tempore effluere solet. Huius autem lactis vsum esse putat Cl. Auctor, vt labiis infantilibus ad exfugendam papillam areolae admotis, aëri exteriori, suctionem impediendi, praecludatur via. Veritatem eorum, quae CUBOLVS obseruauerat, experimentis suis Cl. GIRARDI roborauit, simulque notauit, se anostomoses ductuum lactiferorum venarumque a MEKELIO propositas, nulla arte inuestigare potuisse.

T. IX. Progredimur iam ad primam tabulae nonae

fig. 1. figuram, in qua sinister cordis ventriculus, ac arteriae magnae truncus ad longitudinem fissus, fissuntur. Villi in auricula sinistra reperti, quos Auctor pro causa hydropis pericardii habuit, Cl. GIRARDI productiones adiposae videntur.

fig. 2. Pinguedinosa vero lacinia, cordis vtrique lateri exterius apposita, in altera figura est depicta.

Tab. X. Tabulae decimae figura prima exhibet dia-

fig. 1. phragmatis faciem inferiorem. Quae quidem multa cum sedulitate facta, vix in minimis rebus

fig. 2. ab Hallerianis differre videtur. Altera vero et et 3. tertia huius plagulae figura corpora irregulari-

triangula, pedunculo insidentia, praebent, quae nullae rei ita conueniunt, vt a Cl. Editore definiri pro certo potuerint, quandam cum re-

fig. 4. nientiam. In vltima tandem huius tabulae figura apparent vasa lymphatica, per foramen diaphragmatis cum arteria orta meantia, quae quidem nimis distenta deprehenduntur.

T. XI. Vndecima tabula hepar eleuatum, cum vesicula fellea, ventriculo pancreateque in naturali situ offert

offert. Ductus cysticus flexuoso modo progreditur, neque, sicut olim putabatur, valuulis distenditur; ductus vero choledochus ex duplici canali ortus, ut plurimum singulo canaliculo detegitur angustior, quae meatus angustia sensim iterum augetur, ut infundibuli fere formam referat.

Ventriculi pars ima et intestinum duodenum T. XII. dissectum in tabula duodecima videre licet. Delineavit iam glandulas in ventriculo prope pylorum, quas antea negauerat, Cl. Auctor; intestinum duodenum usque ad ductuum aperturam valuulis destitutum, glabrum fuit detectum; ductus choledochus caruncula cylindrica terminatur, cui valvula praetensa reperitur, estque haec prima, quae in duodeni intestini tractu observatur; descendit quoque a caruncula hacce fraenum seu ligamentulum quoddam, quod agendo detrahare constringereque simul ductus choledochi aperturam solet ita, ut ex intestino regurgitare nequeant humores.

Pancreas cum adnexa aperta quoque intestini duode- T. XIII.
ni parte in tabulae duodecimae figura prima traditur. fig. 1.

Ductus pancreatici, quorum longior choledocho accedit, transversusque reperitur, brevior contra intestinum duodenum absque socio perforat, a primo initio usque ad exitum distincte expressi traduntur.

Corpusculum irregulare in figura altera delineat. fig. 2.

tum cernitur, quod procul dubio ad formam appendiculi adiposi intestinalis ostendendam est delineatum. In figura tertia intestini tenuis cuiusdam fig. 3.

portio, cum mesenterio vasisque lymphaticis inde productis exhibetur. Differuit Cl. Auctor de cisternulis, ut ipse dixit, vasorum lymphaticorum, lympham ipsam sugentibus, dein ipsorum iter accuratius descripsit. Positum vero ab utroque sanguiferi vasis latere unum reperitur lympham

pham ferens vasculum, vsque ad mesarei glandulas: In tabidorum vero corporibus horum lymphaticorum ductuum formam optimo cum successu inuestigare potuit. Plurimi oriuntur ex duodeni media ieiunique prima parte, ex crassis villi, quos vero ex crassis exsurgere putarunt, eos pro aberrationibus ramorum ductus thoracici habet, cisternae lumbaris situs, forma, capacitasque non solum varians fuit detecta, imo ipsa saepius deesse visa est; ductus thoracicus semper vnicuique glandulisque per omnem longitudinem copiose oblitus, fuit repertus.

T. XIV. Tabulae decimae quartae prima figura vlti-

fig. 1. mam ilei partem coeco adnexam, vermicularemque huius processum exhibet. Intestinum ileum globosum fit prius, quam in coecum inferatur, quo foeces, ibi ob valvulam celi remoram passas, facilius latitare possint; appendicis vermiformis fundus in sublime euectus cernitur, quae quidem ipsius directio saepius obuia dicitur; nouum ligamentum, quod magnam ilei partem coeco atque vermiformi processui adnectit, quod membranosum latius trans-

fig. 2. guli prae se fert formam. Valvulae Bauhinae causa dissectum ileum, coecum et colon inte-

fig. 3. stinum in altera figura sunt oblata. In tertia vero figura corpusculum iterum reperitur, quod nisi fines mesenterii intestinis adnexos eorumque figuram eo declarare voluerit Auctor, definitum omnino nequit.

T. XV. In tabula decima quinta eius vero prima fi-

fig. 1. gura vesica urinaria ad latus inclinata, cum vesicula feminali, vase deferente, vrethere alterius lateris et glandula prostatica, in conspectum venit. Conficitur vero vesica ex triplici fibrarum strato, ex exteriori nempe valido, ex medio tenuiori, validissimoque interno; glandula eximiae magnitudinis

finis est delineata, gaudet vero ligamentis, quae super symphyssi ossium pubis orta in tendinem levatoris ani inseruntur, unde utrimque prouectae ad obtusum angulum in summa prostatae facie prope vesicam coeunt, quae impediunt, quominus glandula intestino recto adhaerens, in vehementiori saecum excernendarum nisu e sua sede amoveatur.

In altera figura implicata fibrarum directio accuratius delineata traditur, in qua nil discrepantiae a priori reperimus. Interni ossis pubis facies cum

partibus ipsi adiacentibus in tertia figura comprehenduntur; sunt vero praeter musculos vicinos, labyrinthus, ex vasis sanguiferis prope glandulam prostatam confectus, glandula prostata porro, imaque vesicae urinae pars. Occurrit hic corpusculum prominens ab hiatus ureterum profectum, teres trigonum in caput gallinaceum saepius productum, quod *vuulae* nomine insigniri solet.

Refutatur simul LIETAVDIUS, MORGAGNII auctoritate, qui SANTORINUM protuberantiam hanc ignorasse affirmavit. Constare vero Cl. Editori non tam ex glandulis, quam ex septem albicantibus distinctisque fibrillarum fasciculis, secundum longitudinem ductis, videtur. Quarta denique figura sphincteri vesicae urinae est dicata, in qua pars infima vesicae cum prostata glandula principiumque urethrae oblata cernuntur.

Tabulae decimae sextae prima figura penem T.XVI. offert et partes musculosas, in ima et exteriori pelvis facie occurrentes. Descripta hic sunt oscula exigua a SANTORINO circa cristam penis detecta; muscoli *acceleratores interni* duplices a SANTORINO designati sunt, quorum exteriores transversim, postea in anteriorem partem producti, urethrae bulbum contractionem efficere; interiores vero longi-

longitudinales vrethram ipsam breuiorem reddere putantur. Musculus *eiaculator nouus* supra erectores musculos nonnihil ad interiora oritur, et in posteriora bulbi inseritur. Musculi *transuersales* in tot fasciculos distincti apparent, vt Cl. Editor ipsos absque multo studio definiri vix potuerit.

fig. 2. Figura vero altera testem, e suis inuolucris eductum, refert. Epididymidis appendiculæ istæ, quas MORGAGNIUS reliquias magnæ hydatidis esse putauit, Cl. Editori constantes tunicae albugineae productiones esse videntur, a statu morbofo nequam pendentes. Iam differuit de tunicae vaginalis ortu, quem obseruationibus a se factis, quas Hunterianis conueniebant plurimum, id exigentibus, a basi testis, seu ab ea peritonei expansione, cui in abdomine latitans incumbere solet, testiculi descendens pressu euoluta productaque deriuandum esse existimat.

TXVII Ad vltimam iam SANTORINI Ipsius tabulam recensendam properamus, in qua virginis genitalia in sedibus haerentia, cum harum partium, atque musculis sunt delineata. Notauit vero SANTORINVS varios musculos antea non descriptos, ex quorum censu est vrethrae depressor, transuersales duo prope musculum clitoridis orti, sphincterisque lacerti vtrinque ab ischio enati.

Accedimus iam ad reliquas quatuor tabulas, quarum priores a CRYPTOBOLO relictæ, posteriores a

C. T. I. Cl. GIRARDI sunt factæ. In prima illarum inferior mammae muliebris superficies occurrit, acinis vase-

C. T. II. rumque lactiferorum furculis distincta. In altera vero tabula diuersae mammarum partes, quinque figu-

fig. 1-5. ris delineatae occurrunt. Sic in priori ductus lactei flexuosi, cum truncis, in quos confluere solent, in altera eadem vasa in sinum corriuantia; in tertia vasa excretoria areolae papillaeque; in quarta vasorum

vasorum lacteorum ab acinis ortus; in quinta denique prioris figurae facies occurrit auersa. Cl. G. T. I. GIRARDI quoque in prima suarum tabularum tria lacteorum vasorum pingi curauit systemata in sinus suos dehiscentia. In secundae vero tabulae prima Tab. II. icone fetus dissectus, in quo iecus superius re-fig. 1. clinatum, ventriculus, renes cum succenturiatis glandulis, testes, cum horum vasis et tunica vaginalis peritoneae contigua conspiciuntur. Altera vero fig. 2. figura situs testium causa quoque est tradita, sunt vero testes in abdomine positi basisque illorum a peritoneo orta, ossibus pubis aperte est inserta.

VIII.

I. C. A. MAYERS *der Phil. und Med. Doctors, zweyten Lehrers der Zergliederungskunst bey dem königl. preuß. Collegio - Medico - Chirurgico und derzeitigen Decani desselben anatomische Beschreibung der Blutgefäße des menschlichen Körpers. Mit Kupfern. Berlin und Leipzig bey Decker. 1777. 8. 20 Bogg. praeter praefationem.*

i. e.

Descriptio anatomica vasorum sanguiferorum corporis humani. Auctore Cl. I. C. A. MAYERO.

Accidit angiologiae id, quod diu optabamus, atque praestitit Cl. huius libri Auctor et doctrinae copia et administrationis anatomicae diligentia ea, quae expectari poterant ita, ut cuperemus neurologiae aliisque anatomiae partibus idem continere. Ante omnia igitur de corde eiusque partibus
Tam. XXII. Pars IV. T t bus

bus exponit, cuius descriptioni vasorum vtrorumque exortum, situm, progressum et finem propria indagatione denuo cognitum subnectit. Quapropter nos modo ea attingemus, quae vel noua vel melius descripta habet. Pericardium autem ostendit cornua quatuor, quae in eiusdem apice posita arteriis maioribus cordis applicantur; et tunicas duas, tendineam aliam, aliam internam propriam, quarum illa a cellulositate originem ducit, haec vero, quae superius cordis vasis adhaeret, plicas aliquas, quas falces pericardii nominauerunt, format.

- p. 5. Nervos pericardio plane denegat. Mox notat Cl. Auctor atria, sinus et auriculas cordis, eorumque partium magnitudine varia determinata, monet, trabeculas carneas in dextra auricula crassiores esse, quam in sinistra. Inter atria ipsa septum aliquod deprehenditur, quod ex membrana eorundem interna nonnullis fibris muscularibus et tela cellulosa componitur. Sic et auriculae dextrae data est a natura limbus carnosus, qui ex
- p. 17. coniunctione trabecularum fit. Quam egregiam cordis contemplationem sequitur vasorum consideratio in vniuersum, quam excipiunt diligentissimae et solertissimae arteriarum descriptiones. Numerat quatuor auriculares arterias, superiorem, inferiorem, anteriorem ac posteriorem et
- p. 58. nominat quoque arteriam aliquam Vidianam, quae in ossis sphaenoidei canali Vidiano reposita est, atque aliam transuersam faciei, quae ex carotide externa supra maxillarem internam originem trahens per masseterem ascendit atque temporali et orbiculari oculorum ramos largiens cum maxillari externa, temporali et infraorbitali coniungitur.
- p. 68. Ortum circuli arteriosi externi et interni iridis deriuat ab arteriis ciliaribus longis, imo oculi arterias

ad arc
arteria
tidis in
loso di
describ
et mal
strat. I
ficuti e
que ver
et par

V
pectori
lumbal
altitudi
Simili
vaginal

Q
intellig
pe, qu
iconum
riosa et
signatu
semper
tur ita
tiam et
dare.

ad arcum tarfeum vsque persequitur. Sic quoque arteriam corporis callosi nominat, quae finis caro- p. 74.
tidis internae in lobis anterioribus et corpore cal-
loso distribuitur, ramos volares et dorsales manus
describit simulque dorsalem clitoridis, gastrocnemias
et malleolares arterias earumque progressum illu-
strat. Inter venas praecipue faciales et reliqui capitis,
sicuti et sinus diligenter examinavit atque hic quo-
que venam Vidianam, auriculares, transuersam faciei
et parotideas commemoravit.

Vena hemiazygea ipsi, venae azygos minor, in p. 230.
pectoris sinistra parte inuenitur et inferius cum
lumbali nonnullis anastomosibus formatis diuersam
altitudinem acquirit et in venam azygos finitur.
Simili ratione plexus venosi vesicalis, pudendalis,
vaginalis et reliqui definiuntur.

Quibus adiiciuntur tabulae, ex quibus facile p. 253.
intelligere potes, qui rami oriantur ex vase princi-
pe, quosque ramos quilibet truncus largiatur et
iconum explicationes, in quibus non solum arte-
riosa et venosa vasa, verum quoque muscoli de-
signantur. Icones vero ipsae diligentissimae et
semper ex optimo adspectu delineatae reperiun-
tur ita, vt non possimus Cl. Auctoris diligen-
tiam et acribiam et sculptoris peritiam non lau-
dare.

IX.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum
Imperialis Petropolitanae. Tomus XIX.
pro anno MDCCLXXIV. Petropoli. Typis
Academiae Scientiarum MDCCLXXV. 4
pagg. 653. praeter Summariorum pag. 76.
tabb. aen. 25.

Continentur in hocce volumine sequentes tri-
ctatus.

p. 5. 1. De valore formulae integralis $\int \frac{z^{m-1} + z^{n-1}}{1+z^n} dz$
casu, quo post integrationem ponitur $z=1$
Auctore L. EVLER.

p. 30. 2. De valore formulae integralis $\int \frac{z^{\lambda-\mu} + z^{\lambda+\mu}}{1+z^{2\lambda}} \frac{dz}{z} (2\lambda)$
casu, quo post integrationem ponitur $z=1$
Auctore EODEM.

p. 66. 3. Nova methodus quantitates integrales determina-
di. Auctore EODEM.

p. 103. 4. Demonstratio theorematis Newtoniani, de evo-
lutione potestatum binorum, pro casibus, quibus
exponentes non sunt numeri integri. Auctore
EODEM.

p. 112. 5. Problema Diophantaeum singulare. Auctore
EODEM.

p. 132. 6. De tabula numerorum primorum usque ad mili-
onem et ultra continuanda; in qua simul omnium
numerorum non primorum minimi divisores expri-
mantur. Auctore EODEM.

7. De

7. *De resolutione polygonorum rectilineorum differ- p. 184.*
tatio prima. Auctore A. I. LEXELL.

8. *Commentatio physico mechanica generalior prin- p. 239.*
cipii de coexistentia vibrationum simplicium haud
perturbatarum in systemate composito. Auctore
D. BERNOVLLI.

9. *Commentatio physico-mechanica specialior de mo- p. 260.*
tibus reciprocis compositis, multifariis, nondum
exploratis, qui pendulis bimembris facilius obser-
vari possunt, in confirmationem principii sui de
coexistentia vibrationum simpliciorum. Auctore
EODEM.

10. *De oscillationibus minimis penduli quotcunque p. 285.*
pondusculis onusti. Auctore L. EVLERO.

11. *De motu oscillatorio binarum lancium ex libra p. 302.*
suspensarum. Auctore EODEM.

12. *Explicatio motus oscillatorii mirabilis in libra p. 325.*
maiore observati. Auctore EODEM.

13. *Descriptio Phalli quinquanguli seu fungi p. 373.*
Sinenfium Mo-ku-fu. Auctore P. CIBOT. Phal-Tab.V.

lus hic quinquangulus, caeus, ruber, putridis
mori radicibus innascitur, basi receptaculo vagi-
natus, longitudine tres circiter pollices, diametro
vero sex aequat lineas. Mucrone insignitur, ex
quinis laciniis conniuentibus constante, teretiu-
sculo, acuminato, et succo virescente, glutinoso,
ex interuallis istarum laminarum exsudante, illi-
mitur. Habetur vulgo pro excremento gallinarum,
cui foetore est analogus. Est vero in quibusdam
regionibus venenosus, atque in aliis ad cibum adhi-

betur, venenosam autem qualitatem a natura soli, constitutione tempestatum, animalculisque venenosis, fungum obsidentibus deriuat. Coquunt vero Chineses fungos cum sicca scirpi palustris medulla, et ex nigro aquae hinc orto colore ad lethiferas fungi concludunt potentias. Contra vlcera cancrofa in puluere laudatur. Colitur vero fungus ea ratione, vt putridas mori radices in locis humidis, austro oppositis et arboribus opacatis defodiant. Fauet vero prouentui largiori terra fimo pinguis reddita, vel folia mori putrida ligno huic superaddita. Fungus, priusquam e terra germinat, volua sua ouali includitur, qua quidem aperta, paruulum fungi primordium in liquore patens obseruatur, qi uquidem, fungo euoluto, consumitur.

p. 379.

14. *De structura vesiculae felleae leonis.* Auctore C. F. WOLFF. Persequitur Cl. Auctor in anatome leonis describenda cuius iam antea fecerat initium. Exterius vero praeter crassitiem, a tela cellulosa pendentem, et cavitatem interiorum angustiore, ob plicas copiosas nihil, quod ab humana vesicula discreparet, in hac leonis parte reperiri potuit. Plicae istae inprimis in latera, quod hepatis applicatur, in collo vesiculae atque parte angustiore, quae collo propinquior est, obseruantur, in reliqua vero cavitare ampliori nempe, fundum dico, rugosae solum apparent eminentiae. Sunt vero plicae istae variae indolis, aliae enim simplices ad modum valvularum cordis semilunarium, aliae vero compositae ex simplicibus nimirum conglomeratae cernuntur. Formantur ab hisce ipsis plicis loculamenta capacia, circumquaque clausa, praeter foramina duo, vbi per superius bilis instillat, per inferius vero effluit. Ob hanc ipsam

structurae,

structurae, quam tradidimus, discrepantiam, fundus in partem posteriorem plicatam et anteriorem ampliorem est diuidendus. Plicis hisce ductus cysticus destituitur, cuius ostium in choledochum valvula superius connexa clauditur. Collum cystidis exterius ambitu suo cavitatem interiorem propterea multum superat, quod in latere dextro tunicae ab se recedant, spatiumque inter eas, stricta tela cellulosa repleatur. Proficiscuntur vero ab interioribus membranis, plicae rugaeque istae, de quibus modo diximus, copiosae. Separatur collum a prima corporis parte plica tali conglomerata. Diuiditur dein vniuersa vesiculae-cavitas in duos saccos, anteriorem nempe et posteriorem, qui orificio quodam minimo inter se coeunt. Hanc, quam breuius exposuimus, structurae discrepantiam, in tabula modo laudata depinxit, ita, vt vesiculam huius animantis in parte hepatis aversa ad longitudinem dissectam repraesentaret.

15. *Equus Hemionus, Mongolis Dshikketaci* p. 394.
dictus, descriptus a P. S. PALLAS. ARISTOTELI T. VII.

*) PLINIO **) et AELIANO †) iam cognita fuisse videtur haec singularis species, quae in vastissimis magnae Tatariae campis inter Indos, Seres atque Sibiriam late patentibus habitat. MESSERSCHMIDVS hunc equum primus nomine *Muli dauurici* descripsit, quem BUFFONIVS perperam pro synonymo Asini feri habuit. Post GMELINVS ††) breviter eius meminit. In solis fere Argunensibus desertis hodie observantur *Hemioni*: amant
T t 4 plani-

*) Hist. animal. lib. VI. c. 36.

**) Hist. nat. lib. VIII. c. 44.

†) de animal. lib. XVI. c. 9.

††) *Reise durch Sibirien, II. Th. p. 107.*

planitiem aridam et herbosam circa lacum falsuginosum exsiccatum, Tareinôor dictum, in ipsis Mongoliae Chinenfis finibus positum. Ad aquas raro accedunt, suntque sitis patientissimi. Tungusis *Dshikketaei*, i. e. auritus, hic equus dicitur. Est Nomades experimentum educandi pullos plus simplici vice tentarint, tamen nondum Hemionus domari potuit: interim Cl. Auctor non desperat, idem aliquando fieri posse. A Mongolica gente Tungusisque occiduntur Hemioni. Est autem difficillima eorum venatio, nam eximio pollent visu et odoratu, celeritateque tanta, ut alipedes equos longissime post se relinquant, imo Antilopibus multo velocius currant. Ex insidiis itaque, cum aquatum ad riuos accurrunt, vel loca falsuginosa Natri vorandi causa adeunt, sclopis caeduntur. Singulari tamen cura mares adulti equas custodiunt, periculoque perspecto celerrime in fugam pellunt. Capite elato surrectisque auribus incedunt; hinnitus grauior magisque sonorus, quam equorum: greges a quinario ad vigesimum et ultra numerum adscendunt. Mares adulti iuniores, imo tempore oestri etiam femineos pullos a grege expellunt. Coeunt *Hemioni* sub finem Augusti: vere pariunt solitarios pullos, qui tertio anno puberes fiunt.

p. 403. Magnitudine et facie Mulo vulgari similis est: caput equino maius, compressiusque; dentes 30, binis, quam in *Caballo* paucioribus; aures equinis maiores, cauda vaccinae similis. Descriptionem sequitur internarum partium scrutinium. Cystis biliaria plane nulla. Cor, ut in *Asino*, maximum, mole caput pueri decennis aequans. Ex omnibus apparet distinctissimam hanc esse speciem, per se propagatam, et Asiae propriam.

16, *Tetrao arenaria* describente P. S. PAL- p. 418.
LAS. Media est inter *Alchatam*, Pyreneas Cau- T.VIII.

caseasque alpes incolentem, et *T. paradoxam* *).
In desertis circa Volgam habitat, per paria semper
volat, aquae est audiffima, ideoque in vicinia
aquae nidulatur, oua parit columbinis maiora.
Magnitudine Perdicem superat, palpebrae mar-
ginibus papillofis instruuntur. Inter pectus et
iugulum albida circulus ater; abdomen femora
et crissum atra, cauda acuta.

17. *Observationes in Gado Lota institutas.* p. 424.

Auctore I. T. KOELREVTER. Recte ad diligentius
colendam anatomen animalium Auctor Cl. adhor-
tatur Zoographos. Narium in vtraque parte ma-
gna est distantia. Sub linea laterali ab eius princi-
pio ad tertiam totius piscis longitudinis partem,
osticula decem, seu canaliculi dimidiati muciferi
latent. Appendices pylori numero variant: in qua-
rum vna *Fasciolam barbatam*, et in hepate *Gordium*
marinum inuenit. *Vesica aërea*, simplex, inferne
subcylindrica, superne ventricosa, et summitate in-
cruta duo breuia, obtusa et ampla diuisa, ideoque
quasi cordata, et per totam abdominis longitudi-
nem extensa. In facie visceribus obuersa ventris
vesicae circulus notari meretur pellucidus, pisi
magnitudine, in quo tunica exterior vesicae defi-
cit. Huic circello inseruntur vasa duo arteriosa,
quae statim post ingressum in vesicam in arbuscu-
las circiter sex, densas, e circulo radiatim excur-
rentes, dispertiuntur. Falluntur itaque ii, qui
vasa haec pro ductu aëreo, quem non emittit ve-
sica Lotae, descripserunt. Sed fabrica haec singu-
laris testatur, naturam hic momentosum moliri
opus, secernendo aërem e sanguine, cui fixus an-
tea inhaerebat, euolutum, superfluam illius quan-

T t 5

titatem

*) *Reise durch Rußland, II Tb. p. 712.*

titatem resorbendo, fixamque iterum sanguini reddendo. Quod ex ipso hoc vasorum apparatu, ductibus pneumaticis aliorum piscium, quibus aer superfluus quidem emitti, non tamen intrare potest, ex praesentia aeris in vesica piscium, ductu aëreo carentium, ut sunt Gadi, Blennii, Spari, Labri, Sciaenae, Scomberi, Siluri, iisque affines, probatur. Primam istius secretionis notionem vesica *Percae fluviatilis* et *Luciopercae* Cl. Auctori suppeditavit.

P. 435. 18. *Lacerta apoda descripta*, Auctore P. L. T. IX. PALLAS. LINNEI coniecturam, tot modo animalia vel plantas, quot ordines naturales vel summa genera existant, creata fuisse, in dubium Cl. Auctor vocat. Nulla enim est ratio, cur in principio solum animalia diuersi generis hybrida et fertilia genuerint, neque hoc etiamnum adeo facile succedat, cum tamen species sibi sint magis similes. Videtur igitur Cl. Auctori, observationibus confirmato, illas plerumque species, quae inter se quammaxime sunt similes, tanto maiori antipathia et horrore effluuiorum mutuo a coitu arceri: et licet hominum cura hybrida, etiam foecunda, producta sunt: experientia tamen docet, successu generationum ad alterius parentis formam et habitum sensim redire, copulisque cum primaria stirpe pronioribus plane deleri. Adeoque cum his potius sentit Cl. Auctor, qui eas species, quae nunc sunt, a principio fuisse putant.

P. 437. His praemissis, Reptile describit, in quo dubium est, an ad *Serpentes* vel *Lacertas* sit referendum. Praeter gracilem corporis longitudinem, pedumque defectum nihil cum Angue commune habet. Capitis proportio et forma, dentes in ore obtusi, oculi palpebris clausiles, aurium externi

meatus

meatus valde conspicui, squamarum compositio annularis, pedunculus vtrique ad anum exsertus subdidactylus, caudae verticillatae fragilitas et interna structura, rudimenta sterni ossiumque peluis, anguibus plane denegata, costae robustae, vix ad anum productae, vertebrarum conformatio, scheleti ossea magis consistentia, pulmo duplex, intestinorum conuolutio probant eam esse Lacertam. Patria huius Lacertae apodae sunt conualles herbidae arenosae, Elaeagno aliisue fruticibus inumbratae, deserti sabulosi *Naryn*, inter Rhymnum et Volgam satis ardenti sub coelo siti. Rarius ad Sarpam riuum, frequentius in deserto Kumano et circa Terekum lecta fuit. Latitat inter fruteta, venatur potissimum Lacertam agilem aliasque minores.

In ventriculo eiusdem inuenit Cl. Auctor p. 449.

Vermiculos, Trichuridi ROEDERERI *) et quidem alteri speciei, quam WAGLERVS, magis cineream, rigidam, elasticam dixit, simillimos. Isti Auctores autem caudam ibi esse opinati sunt, vbi Cl. Auctor caput inueniri probat. Caput illius, quod Taeniae esse Cl. Auctor et alii indicarunt, conformationem exhibet. Nomen *Trichuridis* s. seticaudae, cum falsam inuoluat notionem, reiiciendum et nouum formandum est, nisi quis hos vermes Gordiis adnumerare velit, quibuscum rigiditate corporis et defectu annulorum conueniunt; ore tamen et cauda ab iis differunt. Subiungit indicationem vermium intestinalium, huic analogorum. Prior est, quem in *Zoophytorum Elencho*, Haerucam dixit, quae LINNEI *Fasciola barbata* et *Acanthocephalus KOELREVTERI* est, et quam nuper

*) de morbo mucoso. Gott. 1762. v. comm. nostr. Vol. XIII. p. 517.

nuper O. F. MÜLLERVS *) *Echinorynchi* nomine proposuit, hic Tab. IX. fig. 2. depicta. Alteram speciem in *Suis* intestino tenui inuenit, quae priori Vermis, quoad oris structuram, maxime est similis, Tab. IX. f. 3. depicta.

P. 455. 19. *Acerina*; piscis, ad *Percae* genus perti-
T. XI. nens descriptus, Auctore A. I. GVELDENSTAEDT.
Hoc nomine *Percam*, *P. cernuae*, quoad numerum, situm, figuram et colorem partium summe affinem; in proportionem capitis ad truncum satis differentem describit. Caro eius est albida, et sapidissima: *Acerina* habitat in Ponto Euxino, et palude Maeotica, ob nuptias celebrandas Borythenem et Tanain fluuiosque minores intrat mensibus brumalibus. Praetermittimus diligentem externarum et internarum partium descriptionem.

P. 463. 20. *Sex Asium descriptiones*, Auctore
T. XII. EODEM. In regione circa *Caucasum* et
—XIX. in adfinibus ad septentrionem meridiemque eiusdem locis has aues, praeter alias, iam descriptas, animaduertit Noster. Nomina harum sunt *Loxia Rubicilla*, quae habitu et colore proxime ad *Enucleatorem*, rostro ad *Coccothraustem* accedit. Degit in aëre frigidiusculo ad alueos glareosos torrentium, et baccas Hippophaës Rhamnoidis legit, easdemque disseminat; gregatim volitat, vocemque Pyrrhulae imitatur: Tab. XII. eius icon traditur.

P. 465. *Tanagra melanifera*, quae habitu, coloribus et differentia sexuali accedit proxime ad *Carduellem Americanam* BRISS. s. *Fringillam tristem* LINN. magnitudine eandem superat et *Emberizae miliariae* aequalis est. Differt deinde rostro conico,

*) In Zool. Danic. prodromo. v. supra p. 304.

acuminato, capite breuiore, pileo nigro ampliori, rectricibus, remigibus earumque tectricibus cinereo fuscis, non albo terminatis. Habitat circa thermas iuxta fluuium *Terek* et in *Georgia* circa *Teflisum*. In dumetis *Rhamni Paliuri* occurrit sub ramis spinosissimis, Accipitribus accessum prohibentibus, secure nidificans. Solitarie volitans vocem *Paro* maiori similem edit. Mas feminaque Tab. XIII. et XIV. pictae exhibentur.

Muscicapa melanoleuca, dorso, gula, remigibus p. 468. et rectricibus albis, hisque apice nigris: migratoria et insectiuora haec auis in *Georgia* campestri ad fluuiorum ripas, fruticetis obfitas, et circa *Teflisum* ad *Cyri* ripas reperta et Tab. XV. depicta est.

Motacilla erythrogastra, quae *Motacillae Phoeniceae* p. 469. *nicurae* valde est analoga, moribus congeneres imitatur, viuit baccis *Hippophaës*, in qua etiam nidificat: migratoria auis. Mas et femina, colore admodum a se recedentes, Tab. XVI. et XVII. depinguntur.

Scolopax subarquata, quae ob rostrum capite p. 471. multo longius ad *Scolopaces*, ob rostrum deorsum arcuatum ad *Numenius* BRISS. pertinet. Auis huius migratoriae, per aestatem circa mare Caspium et versus *Tanain* adscendentis, ad ripas arenosas fluuiorum infecta atque vermiculos legentis statueram Tab. XVIII. exprimit.

Scolopax cinerea, quae a *Scolopate Totano* p. 473. LINN. differt, quod minor sit, breuioribusque multo pedibus instruatur, vropygiumque cinereum, non album sit, rectricesque cinereae unicolores, neque albae fusco fasciatae. Etiam ad mare Caspium aestate haec auis migratoria habitat: Tab. XIX. eam delineatam naturali magnitudine sistit.

p. 476. 21. *Quatuor Fucorum species descriptas ab*
T. XX. I. LEPECHIN. 1) *Fucus tubulosus*, radice orbica-
-XXIII. lari, caule ramisque teretibus cauis, superius com-
planatis; foliis tubulosis, subundulatis, sessilibus.
Cauitas foliorum vndique viscida detegitur. Co-
lore exquisitè rubro insignitur; crescit copiose in
profundis maris albi ad insulas sinus Candulanscoy.
2) *Fucus saccatus* caule ab initio tereti solido, dein
plano, inflato, cauo, foliis cauli similibus, margine
callosis, petiolis tubulosis. Color ipsi est ruber
longitudo quinque pollicum. Reperitur ad osium
maris Albi. 3) *Fucus dichotomus* acaulis, frondi-
bus dichotomis, extremitatibus angustis medio di-
latatis. Substantia membranacea, firma, pelluci-
da, colore amoene rubente, magnitudo fuscum
pedis dimidii. In littus Terscoy maris Albi co-
piose eiicitur, et ab ouibus lubenter comeditur.
Inter dentes per vtrumque latus ligularum globuli
nigricantes, sessiles, magnitudine seminis melli
obseruantur, qui adhuc a nemine, qui familia
fungorum familias descripsit, fuerunt detecti.
4) *Fucus graminifolius*, caule tereti, sensum cres-
cescente, tubuloso, foliis planis, linearibus, in
duplici serie sitis, ad apices in fasciculum collectis,
terminantibus. Color cinnabarinus, longitudo
pedis vnius, locus mare album.

p. 482. 22. *Minera argenti cornea chemice examinata*
Tab. et descripta. Auctore C. LAXMANN. Est in
XXIII. LOMMERI *) et WOLFFII **) huius ipsius minere
fig. a. b. disquisitione eandem cognitam habemus; cum
c. men Cl. Auctoris experimenta aliam eiusdem mi-
turam doceant, eadem omnibus grata accepta

*) S. dessen Beschreibung von Hornet.

**) Versuche über die innere Mischung einiger Mine-
lien. Ex Phil. Trans. Vol. LXVI.

fore persuasum habemus. Praeter Saxoniam so-
lum Sibiriae tractum Kolywanensem patriam agno-
scit: atque in Sibiria quidem ab anno 1745 —
1768 tanta in copia, auro argentifero natio
vberime comitata obuenit, vt tota superior pars
montis, cui a serpentibus est nomen, venam cu-
mulatam magnam complectentis, sola hac minera,
intertextis paucis aliis, constare videretur. Nunc
vero, superioribus locis fodinae exhaustis, rarior
est, nec, nisi in Spati pendentis et Cornei iacentis
fissuris occurrit. Amorpha haec minera in ochra
plumbi, cum Spato plumbeo, coeruleo montano
crystallino, cupro natio aliisque inuenitur; vel
lamellis Spati et Cornei particulis subtilissime in-
tertextis reperitur. Signa diagnostica huius mine-
rae bene exponit Cl. Auctor. Admota flamma li-
quescit cum odore sulphuris. Grauitas specifica
eius ad argentum purissimum est, vt 140 ad 200.
Odore specifico, debili, mixturam vitriolico argil-
laceam vel margaceam indicat, qui odor diutissi-
me perdurat. Minera pura argenti cornea ex cen-
tum libris fere septuaginta libras argenti puri dare
solet, eodemque modo tractanda est docimastice,
quo minera argenti vitrea. Expertus est Cl. Au-
ctor, etiam mineram argenti vitream, quae a vete-
ribus aptius minera argenti plumbea dicebatur,
eadem ratione, qua minera argenti rubra, fatiscere.
Hanc colore et grauitate specifica mutatam gigne-
re quasi argenti mineram corneam, hancque ipsam
igitur varietatem permaturam vitreae esse habenda-
m. Quae ipsa sensim metallo suo orbata tan-
dem mineram sic dictam argenti nigram ex Auctoris
mente constituit. Ideoque existimat Cl. Auctor
mineram argenti corneam eiusdem cum vitrea esse
prosapiae, iisque fere constare principiis, neque
iniuste a nonnullis mineram vitream albam dici.
Quae

Quae quidem experimentis chemicis magis probare annitur.

Minerae enim argenti corneae, purissimae, subtilissime rasae semiunciam, vncijs duabus olei vitrioli concentratissimi superinfusis, ex retorta vitrea s. l. a. ex fortissimo igne arenae destillauit: nihilque, nisi oleum vitrioli, odore sulphureo impraegnatum transit. Cum contrario eodem experimento cum Luna cornea factitia instituto acidi salis portio, et ipsum purum oleum euehebatur. Neque sublimatione cum mercurii viui vncia viii et semiuncia mineralae argenti corneae, quibus inuicem trituras amalgamatio nulla vera subfoquebatur, acidi salis praesentia probabatur: nullum enim mercurii sublimati corrosiui vestigium, sed contra cinnabaris fusci praesentia apparuit. Praesentiam sulphuris etiam ex hepatescenti huius mineralae qualitate cognouit Cl. Auctor. Quibus quidem omnibus collectis sequi nobis videtur mineram hanc argenti corneam Sibiricam, a Cl. Auctore hic chemice disquisitam, differre omnino ab eadem Saxonica, in qua et LOMMERVS et P. WOLFFIUS acidi salis praesentiam, itidem experimentis chemicis satis clare demonstrarunt, quorum quidem experimentorum rationem nos proxime ad Lectorem referamus.

P. 499 23. *Commentatio hypothetica de periculo a cometae appropinquatione metuendo.* Auctore I. T. XXIV EVLERO.
fig. 1-4.

P. 549 24. *De differentia inter parallelum lunae verum et apparentem.* Auctore A. I. LEXELL.
T. XXIV
fig. 5-10.

P. 580. 25. *Nonnulla loca lunae ex observationibus circa ascultationes fixarum a luna anno 1774 Petropoli et alibi institutis determinata.* Auctore ZODIAC.
26. Es.

26. *Experimenta acu magnetica Petropoli instituta* p. 610.
Auctore W. L. KRAFFT.

27. *Duarum Eclipsium solis die $\frac{15}{28}$ Octobris 1772. p. 623.
et die $\frac{11}{12}$ Martii 1773 observationes factae in
urbe Dmitriewsk a P. INOCHODZOW.*

28. *De differentia meridianorum Petropolitani et p. 630.
Pekinensis.* Auctore P. HALLERSTEIN.

29. *Eclipses satellitum Iouis anno 1774. Petro- p. 636.
poli in specula astronomica obseruatae ab A. I.
LEXELL.*

30. *Epitome Obseruationum meteorologicarum Pe- p. 639.
tropoli anno 1774. secundum calendarium correc- Tab.
tum institutarum.* Auctore I. A. EVLER. XXV.

X.

*Chemische Versuche über einige der neuesten einhei-
mischen antiseptischen Substanzen, von D. WILH.
HEINR. SEBAST. BVCHOLZ, Adiunkt der kaiserl.
Akadem. der Naturf. der Akad. der Wissenschaft-
ten zu Erfurt, München, Gießen u. a. m. Mit-
gliede. Weimar 1776. 8. 104. Seitt.*

i. e.

CIVIL. HENR. SEB. BVCHOLZII experimenta che-
mica super corticibus quibusdam endem-
iis antiseptica vi praeditis.

Studuit Cl. Auctor ex antisepticorum remedio p. 1.
rum fonte, febrifuga noua endemia vili pretio,
Tom. XXII. Pars IV. V u quae

quae redimi possint, inuenire, propterea quod corticis Peruuiani penuriam aliquando euenturam esse opinatur, et quod nimia pecuniae pars ex patria ad hoc remedium comparandum, educatur. Secutus est hac in re Cl. PRINGLE in tractatu de morbis militum tentamina, et methodo Garayana, quam coctioni ad extracta variorum corporum paranda praefert, est vsus. Contemplatus vero est *Aesculi hippocastani*, *Salicis vitellinae*, *capreae*, *fragilis*, *Rhamni frangulae*, *Fraxini excelsioris*, *Pirique mali syluestris* cortices.

P. II. Tractatum de vi corticis *Aesculi* antea nouis actis Acad. N. C. obs. LIV. p. 264—269. *) insertum, nunc in patrium sermonem versum, huic deinde praefixit operi, variisque nouis emendauit observationibus. Cl. LEIDENFROSTI rationi puluerem huius corticis in febribus intermittentibus exhibendi, experimentis suis non respondentem, non dum subscripsit. Huicque methodo, sal more nominato paratum, in aqua Cinnamomi solutum substituit, ad quam rem corroborandam observationum suarum fide utitur. Disquisiuit vim huius salis antisepticam ita, ut carnem recentem solutionibus diuersis, extracti nempe corticis huius, corticisque Peruuiani mandaret, atque videret, quam diu putredini vtraque resistere soleat. Vidit vero hoc experimento carnem in solutione extracti corticis Peruuiani positam die XX in putredinem abiisse, cum contra quatuor hebdomatibus praeterlapsis, ea, quae in aqua corticis Hippocastani haerit, corrupta fuerit. Ex quo quidem colligitur huius vim antiputredinosam multum excellere. Solutio vero huius salis aquosa colorem induit coeruleum, quare pictoribus utilis arbitratur. In febribus vero intermittentibus extracti huius drach-

*) vid. comm. nostr. Vol. XX, p. 115.

nam vnam, in aquae cinnamomi vncia vna solutam, emeticis variis praemissis, post quartum vel quintum febris insultum, omni trihorio ad guttas LX non sine vsu exhibuit viditque hanc drachmam huius extracti, febres nominatas radicitus curasse.

Extractum *Salicis vitellinae* multum superare p. 44.
vin corticis Peruuiani iisdem tentaminibus expertus est. Fuit huic solutioni odor vinosus, qui haud dubie a fermentatione carnis est ortus.

Salicis capreae vires antisepticas, prioris illius p. 61.
quidem imbecilliores, corticis tamen Peruuiani paululum fortiores animaduertit Cl. Auctor

Salicem fragilem, vitellinae debiliorem repe- p. 69.
rit, admodum tamen cortici Peruuiano praestantior. Disquisiuit vero de hoc frutice et ramorum et radicem corticem.

Rhamnum frangulam, *Fraxinum excelsorem*, p. 82.
atque *Pyrì mali* corticem putredini diutius fortiusque resistere cortici Peruuiano detexit.

XI.

Disquisitio medica: Cantharidum historiam naturalem, chemicam et medicam exhibens, Auctore RVDOLPHO FORSTEN, Med. Doct. Editio secunda *), Argentorati, sumtu Königi, 1776, 8, pl. 15 cum dimid.

Quamquam dignissimi medicis cantharides semper sunt visi, quibus in sanandis variis, iisque admodum pertinacibus humani corporis affectionibus vterentur, de vera tamen principii eorundem

Vv 2 dem

*) Cum die octauo Februarii clbcccclxxv Academia Lugduno-Bataua tertium auspicaretur seculum, Cl. FORSTEN summos in medicina honores obtinuit, qua occasione hunc libellum primum imprimendum curauit.

dem caustici atque actiui natura etiamnum inter medicos lis est, cum TOVRNEFORTVS, CAR-
THEVSEVS, aliique acidum illud esse opinentur,
alii vero alcalinam eiusdem naturam defendant.
Gratissimus proinde medicis esse debet Cl. FOR-
STENII labor, quem in cognoscendis constantibus
cantharidum partibus, et in agendi ratione eorum
explicanda adhibuit. Etsi enim Vir Clarissimus
ipse fatetur, se sua opera eo haud peruenire po-
tuisse, vt, quale sit eorundem actiuum principium,
certissime definiret, multum tamen ad falsas abo-
rum de hac re opiniones refellendas ipsum con-
tulisse, lubenter testamur. Est vero Cl. Auctor in
suo opere ea ratione progressus, vt, naturali can-
tharidum historia praemissa, doceat, quo modo
colligi, necari et asseruari iudem debeant. Altera
sectio complectitur tentamina ad mixtionem eo-
rundem indagandam instituta; tertia vero effectus
enarrat, quos cantharides, variaque eorundem
producta tum in Auctoris, tum in canum corpori-
bus, tum humano sanguini admixti produxerunt.
Quarta tandem sectio in duabus partibus medicam
historiam, agendi modum, externumque et inter-
num huius animalis vsum exhibet.

Orditur autem Cl. FORSTEN suam tracta-
tionem a diuersa cantharidum denominatione, et
P. 9. que, eam speciem, qua veteres vsi sunt, fuisse
loën Cichorei L. eamque apud Chineses hodie
in vsum vocari. Quae vero in nostris officinis
*Meloë*s species, eaque propter acri-
torem sub examen fuit vocata, *vesicatoria* a
NEO cognominata est. Metamorphosin emul-
cum larua nullibi sit descripta neque obseruata,
P. 13. optarem magis illustratam. Calidae praesertim
regiones, velut Hispania, Gallia, Italia, atque
insigne

infirmum alunt horum animalium numerum, non-
nunquam tamen eas relinquunt, frigidioresque,
velut Germaniam et Sueciam inuadunt, possunt-
que mense Iunio aut Iulio facile colligi. Ad ra-
tionem autem eos necandi quod attinet, suadet
Cl. Auctor cum DIOSCORIDE aceti vaporem, etsi in
eo medium infringendae aut corrigendae canthari-
dum vis quaerit nullum. Ceterum cum SWIETE-
NIO asserit Cl. Auctor cantharides, etsi per XXX
annos fuerint asseruati, et in pollinem sponte mu-
tati, inertes tamen haud reddi, neque quicquam
de caustica sua vi amittere.

Progredimur ad tentamina, quibus Cl. FOR-
STER ad detegendam huius animalis mixtionem
vius est. Ac primum quidem digestionem, destilla- p. 24.
tionisque cantharidum vncias sex subiecit, limpi-
dumque et parum albescentem liquorem, oleosa
velut pellicula obductum, et empyreumatico quo-
dammodo sapore atque odore praeditum inde ob-
tinuit. Solidi autem salis nihil prodierat, neque,
quod in retorto vase remanserat decoctum, vllum
alkalinae, acidulae indolis manifestabat indicium. p. 27.
Recepit eapropter remanentium in retorta cantha-
ridum exsiccatum vncias duas, easque leni pri-
mum, deinceps vero ad summum aucto ignis
gradui exposuit, hacque ratione spiritus aurantii
coloris et fragrantissimi, oleo animali DIPPELII
similis odoris vnciam dimidiam, scrupulum et tria
grana, salis alcali volatilii scrupulos duos et olei
e rubro nigrescentis, spissiusculi drachmas duas,
scrupulos totidem et sex grana obtinuit. Decocti p. 29.
autem a primo processu residui vnciae sex post le-
uem evaporationem spissi, tenacis et nigricantis
extracti drachmas tres reliquerunt. Iam ad alco- p. 30.
holum in cantharides actionem disquirendam acce-

- dit Cl. Auctor: adipiscitur autem super iisdem digestus vini spiritus colorem ex flauo viridescentem,
- P. 32. odoremque singularem vix describendum. Vncia huius tincturae, diffuso alcohole, sedecim grana resinosae materiae rubri coloris reliquit; cantharides vero alcohole extracti, cum retortae illati ignemque experti essent, spiritus alcalini, aurantii coloris drachmas tres, scrupulosque duos, salis alcali volatilis drachmam et grana octo, olei tandem spissi, tenacissimi drachmas tres et scrupulum dederunt. Quo vero proportionem dimensarum cantharidis partium penitus intelligere, duodecim vncias retortae vasi absque additamento immisit, ignemque sensim auctiorem, tandem vehementissimum adhibuit, quo facto liquoris alcalini albescentis vncias tres, drachmas sex et dimidium scrupulum, salis volatilis alcalini vnciam et septem drachmas, olei rubelli fluidi drachmas sex cum dimidia, olei vero rubri spississimi vnciam et scrupulum duos cum dimidio obtinuit. Caput mortuum
- P. 43. in cineres mutari nulla ratione poterat, cum aqua regia autem tractatum auri et ferri quicquam Cl. Auctori exhibuit. Iam vero; ut ne experimentorum cum cantharidibus a TOVRNEFORTIO, VERATTO, PITCARNIO et PROBSTIO institutorum nihil quicquam tribuisse Cl. Auctor videatur, breuiter ea recenset, causam, cur a suis discrepent,
- P. 55. disquirat, fateturque, se veram caustici cantharidis principii naturam haud extricare, neque tamen CARTHEUSERO, qui acidum illud esse putat, adstipulari posse.
- P. 59. Accedimus ad tertiam huius libelli sectionem, quae experimenta cum cantharidibus, variaeque eorundem productis instituta contemplatur. Ac spirituosum quidem, aquosumque huius animalis extractum, nec non rufum, spissumque oleum

vesicante

vesicante vi prorsus destituuntur, lenem vero pruritus, cutisque rubedinem alcalinus spiritus produxit. Quemadmodum autem cantharidum pulvis per octiduum in concentrato aceto maceratus vesicantem vim amisit, ita quoque camphora atque theriaca ANDROMACHI eam admodum debilitant. Ceterum corpori huius animalis praesertim vis excitandi vesiculas inest, etenim pedes, caput atque elytra eadem esse destituta Cl. Auctor expertus est.

Canis iunior parvae staturae cum sex grana p. 68.

pulveris cantharidum assumsisset, nullumque inde, praeter leuem somnolentiam atque abdominis intumescantiam mox cessantem, morbosum sensisset p. 69.

symptoma, dimidium eiusdem pulveris scrupulum demum assumere cogebatur, quo facto frequentibus verabatur horripilationibus, appetebat parum, crudasque et vix foetentes deponebat foeces. Decoctum vero et aquosum cantharidum extractum nihil mali in eodem cane produxerunt. Scrupu. p. 70.

lus pulveris cantharidum, alii cani datus, primarum viarum actionem turbavit; pituitosae materiae procreavit vomitum, animalque aegrotum reddidit, ita ut ad sanitatem restituendam trium dierum spatium ipsi fuerit opus; drachma autem dimidia citam p. 71.

cani mortem induxit, cuius causam primarum viarum inflammationem, sanguinisque dissolutionem fuisse, sectio demonstrabat. Tincturam canthari. p. 73.

drum prava quidem symptomata procreasse, neque tamen drachmam eiusdem vnam cum dimidia mortem canis effecisse, Cl. FORSTEN observavit.

Olei rufi, fortissimo igne cantharidibus expulsi, scrup. p. 76.

puli duo, cani ingesti, aluum solito laxiorem reddiderunt, foecesque foetidissimo imbuerunt odore, ceterum optime animal sese habebat, potumque et cibum haud denegabat. Ad venenatam autem

pulveris cantharidum vim corrigendam, praeter camphoram et theriacam ANDROMACHI, quoque oliuarum oleum adhibuit, optimosque inde effectus perspexit.

p. 88. Sanguini eiusve sero admixti cantharides, praeter citiorem putredinem, coloremque nigrescentem nullam in his liquoribus produxerunt mutationem; putat tamen Cl. Auctor, neque has mutationes a cantharidibus, sed potius a maiori caloris gradu, cui has miscelas exposuerat, esse repetendas, etenim cum sanguinem cum cantharidibus mixtum in atmosphaera reliquisset, haud accelerabatur putrefactio.

p. 98. In quarta sectione breuem externi cantharidum vsus historiam Cl. Auctor praemittit, variaeque testimonia recenset, quae vetustissimos medicae artis peritos hoc medicamento viros esse demonstrant. Accedit deinde ad actionem eorundem in cutim exponendam, viresque, quas in humano corpore exerunt, resoluentes et stimulantis experimentis declarare annuitur. Sequuntur tandem generalia vesicatoriorum indicantia et contraindicantia; morborumque et vniuersalium, vel febrium, arthriticorum etc. et partialium, ut cephalalgiae, pleuritidis, aliorumque, in quibus a variis scriptoribus externus cantharidum vsus laudatur, catalogum multo studio collectum tradit. Neque minorem adhibuit Cl. FORSTEN diligentiam in exponendis effectibus, quos intus dati can-

p. 206. tharides producunt. Praemissis enim aliquot venenatam et aphrodisiacam eorundem vim testantibus exemplis, ad morbos, quibus curanda fuerunt adhibiti, progreditur. Sunt autem a Cl. Auctore salutare cantharidum effectus, ex auctoritate summorum quorundam medicorum, in epilepsia

canina

carina rabie, conuulsiva tussi, hydrope, lithiasi, ischuria, diabete, vtraque gonorrhoea, mensiumque suppressione laudati; summa tamen cautione in exhibendo hoc medicamine vtendum esse, recte Cl. Auctor praecipit, noxii enim, quos incautus eiusdem vsus saepissime produxit, effectus adeo vehementes nonnunquam fuerunt, vt omnem mendendi artis eluderent vim.

XII.

A safe and easy Remedy proposed for the relief of the stone and gravel, the scurvy, gout etc. and for the destruction of worms in the human body illustrated by cases: together with an extemporaneous method of impregnating water and other liquids, with fixed air, by simple mixture only, without the assistance of any apparatus or complicated machine. By NATHANIEL HVLME M. D. of the Royal College of Physicians, London; Physician to the Charterhouse etc. London Printed by Iames Phillips for G. Robinson, in Pater-noster-Row; and P. Elmsly, in the Strand, MDCCLXXVIII. 4. pagg. 38. praeter dedicationem et introductionem.

i. e.

Communicatio certi et facilis remedii contra vesicae et renum calculos, scorbutum, podagram, febres lentas et vermes, exemplis variis additis. Accedit methodus, aquam et alia fluida corpora perquam subito simplicissimi.

plicissima mixtione absque vilo apparatu et
machina fixo aëre impraegnandi. Auctore
Cl. NATHANAELE HVLME.

Cl. HVLME, cuius iam alibi *) mentionem fecimus, hic experimenta cum fixo aëre tradit, quorum et Germanica **) prostat versio. Remedium, quod Cl. Auctor continuato virorum doctorum examini atque experientiae subiecit, constat e sale tartari et tenui spiritu vitrioli, addita aqua communi. Sal tartari autem pariter ac spiritus vitrioli secundum pharmacopoeam colleg. Reg. med. Londinensem p. 41. et 46. sint praeparata necesse est. Quae quomodo exhibita sint medicamenta a Nostro, non diu post narrabimus.

P. I. In prima sectione agitur de calculis et materia fabulosa in renibus. Variis calculosis aegris Cl. Auctor exhibuit hoc medicamentum multo cum leuamine ita, vt quater de die quindecim grana salis tartari in tribus vncijs aquae purae et mox postea viginti guttulae vitrioli spiritus in totidem vncijs aquae sumerentur. Nam putabat, haec remedia, separatim ventriculo immissa, non efferuescere et hac ratione vim suam plenius, citius et fortius in toto corpore exserere. Quod felici-

*) v. comm. nostr. Vol. hoc. p. 73.

*) NATHANAEL HVLME Anzeige eines sichern und leichtesten Mittels wider den Blasen- und Nierenstein, den Scorbus, das Podagra, wieder auszuschaffen, Fieber und die Würmer. Durch verschiedene Erfahrungen erläutertz. Nebst einer Anweisung, Wasser und andre flüssige Körper sehr geschwind durch eine sehr einfache Mischung, ohne Hülfe einiger Geräthschaft oder einer zusammengesetzten Maschine mit sehr Leichtigkeit anzuschwängern. Aus den Engl. übersetzt. Leipzig bey Caspar Fritsch. 1778. 8.

ter Nostro contigit: paucis enim diebus post sedimentum mucosum, cretaceum et calculosum vrinæ sedimentum animaduvertebat. Marginibus frustorum calculosorum similis massa alba, cretacea, mucosa adhaerebat, et Noster arbitrabatur, hanc esse partem calculi, qui in substantiam cretaceam esset mutatus. Confirmatur quoque horum remediorum effectus a Cl. COLLINO HOSSACK medico Colcestriano, quocum Noster hanc methodum medendi communicauit.

In sectione secunda huius remedii in scorbu- p. 9.
to laudat vtilitatem et commendat illud mari et terra exercitibus cet. Sub omnibus coeli plagis hoc remedium suas virtutes tuetur ac exserit. Ad scorbutum marinum sanandum vtitur Noster vncia vna, puri salis tartari, quod soluitur in sedecim vnciis aquae communis et hanc solutionem appellat *alcalinam* mixturam, atque duas vncias tenuis spiritus vitrioli, cui admiscet quatuordecim aquae purae vncias et hanc mixturam nuncupat *acidam*. Vnciam dimidiam mixturae alcalinae in tribus vnciis aquae et postea confestim vnciam dimidiam acidae mixturae in totidem vnciis aquae aeger quotidie quater sumit et continuat his remediis, donec omnia symptomata scorbuti euanuerunt et vires aegri recuperatae sunt, id quod Noster expectat, tribus septimanis praeterlapsis. Augeri quoque potest haec dosis. Laxantia remedia sunt praemittenda et si inter harum mixturarum usum alius non satis responderet, interdum interponenda. Diaeta sit vegetabilis. Putat quoque Noster scorbutum his mixturis arceri posse.

p. 13. In tertia sectione podagrae has mixturas prodesse asseritur et ostenditur, podagricam materiam non a fixo aëre in corpore posse repeti, vti MACBRIDIVS *) aliique sunt rati. Commendat harum mixturarum vltiorem vsum in hoc pertinacissimo morbo.

p. 17. Quarta in sectione febris lentae (*hektich febr*) haec mixtura medetur, quae et in aliis febrium speciebus e. gr. putridis, nec non in dysenteriacis, quae ventris fluxibus profuit.

p. 21. Quinta in sectione de anthelmintica huius remedii virtute agitur. Lumbrici enim, qui antea viui exierunt, extincti ope huius remedii expulsi sunt. Atque ideo huic remedio vim vermes necandi Cl. Auctor tribuit, quod praeterea tentaminibus, extra corpus institutis, probat. Fecit scilicet pericula cum vermibus et animalibus, quae in aqua viuunt et ex iis elegit anguillam, morti inprimis pertinaciter resistentem, quae pariter, vti vermes, his in mixturis extincta est. In clysteribus potest quoque hoc remedium adhiberi. Hoc vero notandum est, aquam antea, quam medicamenta admiscantur, illum gradum caloris, qui opus est, nancisci debere. Id quod omnino fides, si hoc remedium calide cum corpore est communicandum.

p. 25. Finit hunc tractatum descriptio rationis, quae sine omni omnino praeparatione quam subito aqua et alia fluida corpora aëre fixo impraegnari queant. Vtitur nempe Noster nulla machina, vti PRISTLEY

*) v. comm. nostr. Vol. XIV. p. 336.

aliquo *) cum supra memorata methodus has mix-
turas praeparandi et adhibendi ita feliciter succe-
deret, nec villo modo aegri de molestia quadam vel
ingrato aliquo sensu conquererentur, dum mixtio
harum mixturarum in ipso eorum ventriculo fieret.
Quapropter quoque alia atque alia tentamina a Cl.
Auctore extra corpus humanum praestita, hic
communicantur, quibus docetur, machina non
opus esse, aquas minerales posse facile imitari et
utiliter mutari cet. Tentamina vero ipsa lectu
digna hic repetere non possumus.

XIII.

*Cases in Surgery, particulary of cancers and Disor-
ders of the Head from external Violence with
Observations. To which is added an Account
of the Sibbens. By JAMES HILL Surgeon in
Dumfries, Edinb. printed for Balfour 1772.
8. pagg. 263.*

i. e.

Chirurgicae observationes inprimis de cancro
et laesionibus capitis Auctore Cl. HILL,

Duas sectionibus Noster suas observationes
lectu dignas communicat, quae Germa-
nica lingua prodierunt **), et attinent can-
cerum, tumores tunicatos, usum cicutae in can-
cro, vicus singulare sinus frontalis, in quo vermis
erat,

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 98. p. 124. sqq. it.
ib. p. 437 sqq. it. v. supra p. 224. sqq. p. 388. sqq.

**) JAMES HILLS *chirurgische Beobachtungen, welche
hauptsächlich den Krebs und die Verletzungen des
Kopfs betreffen. Aus den Engl. übersetzt, Leipzig
bey Caspar Fritsch 1777. 8.*

erat, tumores steatomatosos, *Wens* distos, hydatides, quarum alia urinae retentionem causabat. Altera sectio offert capitis laesiones ab externa vi, usum trepanationis, harum laesionum sanationem sine trepanatione, crani contusionem, cerebri commotionem, trepanationis noxam in laesionibus capitis ab internis causis, crani fracturas, noxam neglectae trepanationis, vulnera externorum integumentorum capitis, aneurysma singulare, methodum vulnera capitis tractandi et relationem de morbo *Sibbens*, interspersis annotationibus Cl. Auctoris. Addita est tabula aenea.

Secl. I. Octoginta et octo carcinomata Noster examinavit, inter quae duo non sanabantur, novem aegri experiebantur reditum carcinomatis et una aegrotabat de eo. Reliqui itaque, exceptis his duodecim, prorsus sanitati sunt restituti. Dum haec scribebatur, numerus operationum crevit usque ad nonaginta et quinque, quorum decem frustra. Varii observavit carcinomatum initia. Serpit nimirum illud malum interdum sine ullo externo signo, i. e. tumore, excrescentia e. s. p. qualem speciem carcinomatis ab initio cum herpete vidente comparari posse Noster ratur, nisi in illo herpete plures maculae et celerior progressus essent, illa contra carcinomatis species unam maculam varium in modum squamosam prodit, quae lente serpens sese extendit, desquamatione aliquoties facta, cutis inundatur atque ita carcinoma oritur. Carcinoma labii oris inferioris Noster saepius vidit, quam superioris, id quod bis modo inter multa exempla Nostro offerebatur. Causam omnem non solum denegat Noster vim contra cancerum, sed etiam ob temporis dispendium inter

ter vsum eius maximam noxam praedicat, quoniam operatio, vnicum remedium, tum nihil iuuat. Quapropter Noster quoque arbitratur, illos tumores, quibus conduxit cicuta, non fuisse carcinomaticos. Tribuit praeterea cicutae discutientem et resolventem virtutem in tumoribus duris, frigidis, minime autem in inflammatoriis, et carcinomaticis. Prorsus singularis vermis, ex ulcere sinus frontalis egrediens, ita describitur: Magnum habebat numerum pedum, colorem fuscum, vtrinque in capite maculam rubram. Erat duo vel trium pollicum longitudine, praeterea vero eruae plane non similis. Mouebat sese ita fortiter in manu, vt non solum doleret, sed vt aegra ipsa timebat, eum perforare velle manum. Anglorum tumorem *Wm* esse steatoma probat hic Noster. Duo labii oris carcinomata, quae cornu formam prae se ferebant, exstirpauit, quorum icones hic communicantur. Maxima pars carcinomatum, vti Nostro videtur, est malum locale, quod ab externis causis accidentalibus proficiscitur; interim tamen et internas causas et singularem praedispotionem ad cancerum seu carcinomaticam constitutionem in nonnullis exemplis largitur. Varias hydatides externe et interne Noster obseruauit, externas ita separauit, vt radicitus cystis exstirparetur, alias illarum reditus erat ineuitabilis, internae per anum vrethramque exierunt. Iterum narrat Noster historiam lethalis retentionis vrinae ex hydatide (*Hydatide Tumor*). Punctum vesicae efficiebatur, cum catheterismus plane non posset fieri, et quinque sexue librae vrinae euocabantur. Nihilominus autem aeger moriebatur sphacelo vesicae. Aperto cadauere quinque magni in abdomine speciebantur tumores tunicati, quorum tres dextrum latus occupauerant eorumque vnus magnitudinem capitis

capitis infantilis aequabat. Varii erant coloris, rubri, albi, cani, variae magnitudinis et figurae, variorum item contentorum, vnus enim erat attheroma et maximus hydatides multas pellucidas in se continebat, oui gallinacei magnitudine et pellucida gelatina circumcinctas. Ille tumor autem, qui mortem efficiebat, erat inter intestinum rectum et vesicam, occupabat omnem pelum et comprimebat intestinum rectum et collum vesicae ita, vt, nisi maximo impetu clysteres immitti et post mortem pariter, quam in vita vllus aditus ad vesicam inueniri nequiret, donec tumor apertus esset.

Sect. II. Variis hic a Nostro capitis laesiones attinentibus traditis annotationibus lectu dignis, praemittam exempla, a se obseruata, quibus dein subnectam nonnullas animaduersiones et regulas certas, quasque inde repetit. Exempla, a Nostro hic collecta, sunt partim per trepanationem, partim sine ea seruata restitutaque, in alio trepanatio inutilis erat, item in alio temere ea erat intermissa, qui etiam moriebatur. Ex vno hic a Nostro memorato exemplo apparet, vel sine fractura aut vlla laesione cranii posse magna vasa sanguifera interna rumpi et extrauasionem efficere, quae trepanationem absque mora necessario exigit. Quod attinet ad cerebri commotionem Nostro verisimile videtur, praeter expansionem vasorum vel cellulorum contextum, qui haec ipsa vasa circumcingit, in sanguine extrauafato impleri, vt aeger tam diu omni motu et sensu priuetur, quamdiu suppuratio non sit resoluta et discussa. Eleuationem ossis Noster non sine omni exceptione admittit, nec adeo celeriter ad eam properat. Varias praeterea huius operationis methodos Cl. Auctor hic persequitur.

tur et varia addit monita. Dissecandas interdum esse meninges obseruationibus suis Noster affirmat. Finit hunc librum brevis relatio de origine, progressu et natura eiusdem morbi, qui in Scotia meridionali minus recte *Taws* et in septentrionali *Sibbens* appellatur. *Sibbens* siue *Siuuens* significat rubum idaeum. Alibi nominatur hic morbus *Sou-cruu* et confunditur interdum cum malo in India consueto, *Taws* (Frambesia). Est hic morbus quidem iam descriptus in dissertatione de siphylitide venerea Edinb. 1767. 8, attamen erroribus interspersis, quos hic Noster emendat. Est scilicet nullus nouus morbus, neque Scotiae soli proprius, sed idem morbus, quod est malum venereum.

XIV.

Dissertatio Academica de cancro, quam duplici praemio donauit Illustris Academia Scientiarum, Humaniorum Litterarum et Artium Lugdunensis in Conuentu publice habito die octauo Decembris, anno 1773. Auctore BER. PEYRILHE, Doctore Medico Tolosano, e Regio Chirurgorum Parisiensium Collegio, Academiae Scientiarum, Inscriptionum et Humaniorum Litterarum Tolosanae et Scientiarum Monspeliensis Socio. Parisiis. Antverpiae apud I. I. G. de Marcour, 1775. 8 mai. pagg. 91.

Repetimus iam aliquoties hanc ab Illustri Academia Lugdunensi datam quaestionem *), ad quam

*) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 143.

CL. PEYRILHE respondit atque suam sententiam hic in latino sermone obtulit. Gallica esse praeterea editam hanc dissertationem lingua legi potest in indice scriptorum, quo finitur haec pars nostrorum commentariorum. Distribuit Noster hanc rem in has propositiones: 1) Cancrosi vitii causas inquirere. 2) Genuinam eius naturam statuere. 3) Eius effectus rimari atque explanare. 4) Possibilitatem cancrum sanandi medicamentis tum internis, tum externis, certis limitibus coercere. 5) Optimam cancrum curandi methodum proferre.

p. 6. Noster scirrhum cancrumque quasi unicum morbum contemplatus, varia eius stadia variasque conditiones hic persequitur. Tumor cuti concolor, durus, renitens, magno exiguo aut nullo dolore stipatus, prima exhibet cancri rudimenta. Primum stadium *scirrhus non exquisitus*, secundum *scirrhus exquisitus*, tertium *scirrhus malignus*, alii *cancer occultus*, quartum *cancer apertus*, alii *carcinoma*, *phagedaena*. Sedes cancri sunt glandulae. Notat praeterea Noster organa cordi magis vicina et sensibilia crebrius et acius cancro vastari. Quaecunque lympham mediate vel immediate contingunt, vasorum diametros imminuendo angustiorum viam lymphae parant, siue ea acria chymica aut physica sint, frigida aut calida, interna aut externa, cancro fauent et cancri sunt remota causa.

P. 14. Progredimur ad genuinae virus cancri naturae definitionem. Fluida animalia cuncta, loco moderate calido stagnantia, putrescere notissima res est: ergo putrescant humores, e quibus conflatur cancri tumor. „Ad putrefactionem motum necessaria est fluiditas. Putrefactionis negotium Noster tribuit tepori et quieti. Hinc, inquit Noster

Noster in *primo* corollario, sponte fluit cancrasas concretiones tam diu a putrefactione immunes fore, quam diu ob humidi penuriam omnis molecularum insensibilium motus arcebitur. Hinc pariter euincitur ratio, cur cancri in secundo stadio constituti, nempe dum lapidea duritie a motu spontaneo defenduntur, per multos annos latitent innocui. Dein in *secundo* corollario: eodem fonte manat motum spontaneum nasciturum ipso primo instanti, quo, sufflaminato omni motu trusiuo aliquis reddetur impactae materiae fluiditas: hoc corollario ductus, quisque praeuidere poterit damnosum, quem experientia testatur, humectantium vsum, regionis pluuiosae, paludosae etc. in cancrasos homines incommoda. etc.,

Ex additis obseruationibus porro apparet, p. 22. omnia putredinis phaenomena in cancro occurrere: item probat hic Noster, virus cancrasum non differre a tabo putrido, atque negat eiusdem aciditatem, quam nonnulli cancrasae materiei tribuerunt, p. 27. Haereditarium hoc malum Noster non indicat *).

Venit iam Noster ad effectus virus cancrasum, p. 33. quos in locales et generales dispescit. „Haud infrequenter in ambitu cancrasae molis fororiant cancri minores secundarii: in cancro mammarum fere semper glandulae axillares; in cancro faciei glandulae maxillares tument, indurantur et in cancrum verum degenerant. Hi secundarii cancri a primitiuo multum discrepant; putrefactiuam enim crasin sub ipso exortu suo gremio fouent. Nam debentur resorpto viru cancraso per textum cellularem in vicinas glandulas delato, has irritanti

X x 2

et

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 681.

et vberiore in ipsas fluidorum influxum, infertum et obstructionem, propter eretismum, qui putridum aculeum comitatur, nasciturum molienti.,

p. 40.   Cancri radices raro admodum occurrunt et annosiores tantum cancos comitantur. Ipsa ossa corroduntur, arescunt et friabilia facta sponte franguntur. Bruta rarius et fere nunquam cancro lethali laborant ob irritabilitatem segniores et ob affectuum immunitatem, quibus homines et praeter ceteris hypochondriaci anguntur.

p. 51.   In sectione quarta Cl. Auctor sanationem cancri certis circumcingit limitibus. Cancer in primo stadio, et aliquando in initio secundi stadii resolvi potest. Interim fatetur hos limites ponendi difficultatem, quoniam durities, aetas, insensibilitas pertinaciaque tumoris sunt fallacia. Contra omnes eos porro dicit Noster, qui carcinomatibus in reliquis stadiis velint mederi internis medicamentis. In illis stadiis suadet Cl. LE CAT consilium optimum et vnicum: *blandire vel seca*. Blandiendo cancro seruiunt et infusa amariuscule e. g. ex *maepytyde*, quam laudavit ALBERTINVS*).

p. 57.   Optima cancrum sanandi ratio in quinta sectione a Nostro proponitur. Scalpellum ad cancrum penitus eradicandum praefendum est supurationi, medicamentis causticis ferroque ignis. Mox ima pars ulcerum vel prava medicatione, vel natura partis affectae vel vitiosa humorum indole cancrorum faciem induunt. Signa ulcerum cancroideorum, et cancri diuidit Noster in communes et propria. Interim cancri cognoscuntur ex lase

*) V. MORGAGNI de sedib. et causis morb. Ep. 39-43

aut ouersis organorum, quibus inhaerent, functionibus. Dum extirpatur cancer, monet inprimis Noster chirurgos, ne fallaci parcant cuti. Cancri exulcerati cura in eo posita est, vt debeant medentes praesentem corruptelam fugare; futuram auertere; molis inorganicae factae separationem operari et tandem vlceris consolidationem absoluere. Gas siluestre ex omnibus mixturis actu fermentantibus aut efferuescentibus Cl. Auctori visum est, qualesitum haecenus suppuratium his in exulceratis cancri suppeditare. Nemo nescit fluidum hoc subtilissimum partes putridas animalium ad nativam dulcedinem reuocare.

Eti nunquam quidem Noster ad sanationem p. 75. plenam pertigerit, tamen bonum effectum huius remedii expertus est: scilicet correctionem iehoris, dolorum lenimen etc. Tredecimo die vna matrona vertiginem experiebatur, quam tribuit Gas siluestri Noster et ob metum suffocationis ex labepulmonum per hoc remedium inducta mutauit Cl. Auctor consilium, et loco Gas siluestris sumisit vnecis aliquot cinerum clauellatorum pauca aquae quantitate solutorum et camphorae parum immisit in vas fictile, quod obturauit infundibulo chartaceo, quo vapores ad vlcus veherentur, dum foramine nunc acetum nunc spiritus nitri infundebantur in cineres clauellatos. Hae vaporationes bis aut ter per dimidiam aut integram horam quolibet nycthemero iterabantur magno cum successu. Vertigo autem non prorsus cessabat, imo horrendi dolores scincipitis oriebantur, quibus vero alias quoque aegra est vexata, et vlcere fere inodoro et bene sese habente conuulsa periit, forsan a resorptione carcinomaticae materiae.

p. 78. Gas siluestre, e substantiis fermentantibus aut effervescentibus auolans non alienum esse Noster putat a halitu, quem carbo vulgaris, cum incandescit, emittit, quem suadet Noster cancris, cancrōsis plagis, vlceribus sordidis cet. Atque coniecit Noster, calorem hunc ficcum carbonum succos putridos emungere, partes exsiccare cet.

p. 79. Alia matrona quoque periit, licet remedium votis Cl. Auctoris bene respondebat. Fluor vterinus viridis, acris, putridus cancrōsis mulieribus familiaris non prodit vteri cancrum, sed habitus cancrōsi praesentiam.

p. 82. Ergo num tam ratiocinio quam experientia fas est concludere 1) existare medicamenta antiseptica insignis in cancrōsam corruptelam energiae. 2) Haec medicamina esse genuina cancri suppurationis. 3) His fisci posse erosionem aliaque prae symptomata. 4) Cancros exulceratos, vulgaribus auxiliis inexpugnabiles, non prorsus desperatos esse.

p. 82. Daucum hortensem Noster quoque commendat. Cortici Peruviano aliisque antisepticiis, si humentantur et fermentatio in iis excitatur, vires tribuit. Antiseptica autem methodus exstirpationi non antefertur a Nostro. Dieta cernitur in alimentis facile fermentantibus et copioso aëre suo seu gas siluestri praeditis, qui aër est valentius antisepticum. Porro eligit cibos et potus, quae alvum laxant.

p. 87. Discrepat putredo scorbutica, maligna et pestilentialis a purulenta et cancrōsa, quod in illis solida et fluida male afficiuntur, in hac magis solida. Quaerenti rursus quidnam differantia sit inter putredinem purulentam et cancrōsam, respondet Noster illud se potius ex intensitate et

energiae gradu, quam ab essentia repetere ac
derinare.

Addita est tandem quaestio ab Academia Lu- p. 91.
gdunensi proposita, cuius iam 'supra mentionem
fecimus.

XV.

Nonnulla circa methodum luis venereae cu-
randae meditamenta. Disp. Praeside ADOL-
PHO MURRAY, pro gradu Doctoris d. 1 Nov.
1777. proponit *Petrus Dubb*, Vestrogo-
thus. Vpsaliae. 4. pagg. 48.

In primo capite de *mercurii et praeparatorum mer-* p. 3.
curialium in luem veneream curandam virtute ge-
neraliter agitur. Vituperat ab huius capitis initio
eos, qui in sudoriferis fortioribus omnem salutis
restituendae spem positam esse affirmant, ipsum-
que Cl. PEYRILHE alcali volatilis vsum in malo
hocce commendantem; atque ad mercurium in
malo sanando confugiendum esse existimat. Ne-
que febriles motus Nostro ad morbum tollendum
excitandi videntur, cum isti neque a minori mer-
curii propinati quantitate oriri soleant, neque so-
lius diaphoreseos ope malum vulgo tollatur. Ope-
randi modus mercurii tot cum implicitus difficul-
tatibus reperiatur, a Cl. Auctore non definitur.
Absolvitur vero omnis per mercurium sanatio,
externa metalli viui inunctione, vel metallo muc-
laginis ope in mixturam cochleatim sumendam
conuerso; vel salinis praeparationibus, vel cinna-
barinis tandem fumigationibus. Salia mercurialia,
quibus a variis multum tribuitur, non acido, quo
scatent, sed particulis suis subtilioribus actiuiora
Xx 4 reddun-

redduntur; quod operariorum Idrienſium teſtimonio corroborat, quibus fumus mercurii viui calore diminuti infeſtiſſimus eſt repertus, atque variorum teſtimoniis, quibus ꝑrii ſublimati corroſui parua portio ſaliuationem mouit. Principium autem metallicum, quod ſalibus ꝑrialibus ineſt, acido horum ſalium ope phlogiſti ꝓique animalis obuoluto, per ſe agere Noſtro videtur, quod globuli mercuriales poſt aſſumptum corroſiuum exſudantes, aliorumque acidorum chymicae enchireſes Ipi declarare videntur.

P. 14. In altero capite *Œlium ꝑrialium cum huius generis vnguentorum effectibus* comparatur. Debilitant ſalium mercurialium ſpicula ventriculi robur; non tam facile ac globulus rotundus penetrare poſſunt ob formam determinatam: hinc mala in finibus vaſorum tardius aegriusque horum uſu compoſcuntur; haemoptoicis, phthiſicis, haemorrhoidariisque ob irritationem partium molliorum, quam gignunt, periculofa habentur; vlceribus veneris raro medentur; atque in ſcorbutica humorum inquinacione vehementius, ac mercurius, fluens agere ſolent, atque hinc neque in omni caſu, neque abſque cautione exhiberi poſſe iure ſuo propoſuit Cl. Auctor. Mercurium vero ſublimatum caute exhibitum, ſalibus reliquis ex mercurio paratis antepoſnendum eſſe cenſet, ob globulos mercuriales, quibus gaudet, magis attenuatos, acidoque aequaliter iunctos. Huic itaque poſtponendus videtur mercurius dulcis ob ſoluendi difficultatem, partiumque conſtituentium inaequalem mixtionem, atque praecipitatus albus, ob leuiorem acidi atque metalli unionem. Mercurius praecipitatus ruber interne cum additamento alcalino propinari debet. Turpethum minerale ob lotionem, quae non debita cum

cum cautione semper peragitur, non erit propinandum. Pilulae KEYSERI atque Syrupus BELLETII Cl. Auctori non placere videntur. Omnibus autem salibus mercurialibus inunctiones sunt praeferaendae. Mixta vero GARDANI methodus a Nostro aequae ac mercurii gummosi usus repudiatur.

In capite tertio *hodierna Monspeliensium hy-* p. 25.
drargyrosin instituendi methodus describitur. Omnis vero sanatio duobus absolvitur stadiis, praeparatione nimirum atque hydrargyrosi. Quorum prius eo diutius continuandum est, quo plura adsunt, quae illud exigere videntur, symptomata. Confistit vero in venaesectiōe, purgantibus lenioribus, balneis, potu diluente diaetaque parciore. Balnea sint tepida, nisi vel nimia corporis laxitas vel eiusdem rigiditas alia postulet, inque illa usque ad collum immergantur aegroti, donec debilitatem quandam sentiant. Epilepticis et asthmaticis semicupia conveniunt. Debilitas, cuius mentionem fecimus, momentanea est, mox enim balneorum usu vires amissae restituuntur. In omni vero casu ea adhibenda Nostro videntur, etsi primo intuitu plus nocere, quam prodesse videantur; quod hydropis venerei atque haemoptyseos exemplis, in quibus ista adhibuit, corroboravit. Eorum usus diutius est continuandus, ita ut hypochondriacis isticisque, hoc morbo affectis, centies circiter adhibitus plurimum profit. Sub mercurii ipsius exhibitione balnea vix unquam suadenda. Morbos, hydrargyrosin non ferentes, si morbo venereo iunguntur, tollere sub ipsa praeparatione debemus. Praeparationi huic saepius hydrargyrosi praemittenda, si nempe tantae vehementiae est malum, ut mortem mox minitare videatur. Utuntur vero

Monspeffulani neque pleniore neque parciore semper hydrargyrosi, sed medium euntes salivationem modicam neque nimium timent, neque istam excitare anxie student. Absolvitur curatio ut plurimum vnguenti mercurialis vncijs XII—XV, quod alterno vel tertio quovis die in partibus inferioribus illinere aegrotis praecipiunt. Octo primis diebus drachma j consumitur, quae deinde dosis ad semiunciam augetur. Ptyalismum nimium remediis cognitis suppressere student, qui semel suppressus nunquam recrudescere solet. Cuiusvis generis buboni inunctiones conveniunt mercuriales, ob depravatam tunc sanguinis massam. Bubonis vero phlegmonoidis resolutio tentanda est antiphlogisticis, externis repellentibus resolventibusque. Inflammatione hac methodo non consopita, topicis remediis suppuratio est augenda, pusque ipsum, tumore maturo, euacuandum. Non vero incidendus videtur Nostro bubo, donec omnis glandulae computruerit substantia, ne, quae salva remaneat glandulae pars, pure euacuato, in scirrhum abeat. Aperiendi vero sunt bubones lanceola, tumore iam molliissimo, in inferiori ipsius regione, et digitis a superioribus partibus comprimendi, cuius pressionis ope omne pus omnesque fistulosi recessus exprimi queunt. Adhibita fuit haec methodus a Cl. FOVAR, chirurgo Parisino. Prodest vero plurimum, si decocta detergentia et vulneraria primis diebus ulceri iniiciuntur. Mercurialia bubonibus imposita plus obesse, quam prodesse Nostro videntur, cum horum ope miasma in corpore stagnans non emoveatur. Eandem quoque ob causam vlcusculis cancrosis mercurialia nocere affirmat. Testiculus venereus vel ab gonorrhoea suppressa celeriter, vel ab semine miasmatis venerii ope inspissato, quod deici nequit, lentius

multo

multoque tardius oriri consuevit. Propinentur in hoc malo antiphlogistica et venaesectio, cui sanguifugae circa scrotum applicatae praeferendae videntur. Si prior subest causa, tunc omnia tentanda sunt, quibus gonorrhoea reuocari potest, quorsum diluentia copiosius hausta, herbae leniter resoluentes scroto impositae, aqua GOVLARDI frigida applicata prae caeteris a Nostro referuntur. In malo inueterato maturantia conueniunt, atque incidendo puris concilianda est euacuatio. Scirrhus testis prorsus extirpandus Nostro videtur. Exostoses, si fieri potest, serra abscindendae, gummatis vero nodisque Daphne Cneorum in decocto propinatur, Gratiolae officinalis quoque extractum opem tulisse fertur.

In quarto tandem capite *historiae tres prorsus p. 42.*

singulares enarrantur, ex quibus patet, quam incerta sit aliquando cura siphylitidis. Prior aegrotus, cuius historia traditur a Cl. COLOMB, Lugdunensi Medico est descripta, sanauit nempe Is hominem mercurialibus saepe incassum tentatum lacte, decocto lignorum aquarumque medicatarum vsu. Commendatur haec ipsa methodus in sanandis morbis inueteratis, laudauit quoque aquam calcis lacti mixtam. Rheumatismis venereis antimonium crudum sulphuri iunctum mederi visum est. Glandulae scrophulosae iuglandum vsu soluuntur. In altero aegroto, cuius historia traditur, vidit Cl. HERRENSWANDT, Medicus Parisiensis symptomata pessima post mercurii vsu orta, quae, quoties ab hoc medicamine abstinebatur, toties remittere solebant. In tertio quoque aegroto idem Cl. HERRENSWANDT obseruauit siphylitidem, a gonorrhoea suppressa ortam, tam diu latuisse, quam diu a mercurii vsu abstinuerit, est tamen idem aegrotus

grotus huius remedii auxilio prorsus restitutus. Ex prostrata sub gonorrhoea tumente, ad vesicularum seminalium inflammationem, tertio iam die in sphacelum, aegrum necantem, abeuntem colligitur. Detegitur ista affectio ex pondere circa rectum, dolore obtuso, tactu acuto et hypogastrio dolente. Tenesmo saepe cruciatur molestissimo, aluo deiecta non remittente, ipsaque stranguria, ex qua ad vesicam aequae inflammatae colligi potest.

XVI.

Der Naturforscher I. Stück. 19. plagg. tab. aen. 4. Halle. 1774. 8. II. Stück. 16. plagg. tab. aen. 5. III. Stück. 19. plagg. tab. aen. 5.

i. e.

Naturae scrutator. Pars I. II. III.

Reperiuntur in hoc diario, quod omnibus naturalis scientiae cultoribus iam cognitum et commendatum est, tum dissertatiunculae saepe eruditissimae, tum versiones tractatum ad naturae scrutamen pertinentium, qui vel seorsim prodire, vel in aliis diariis exterorum inveniuntur, quae, si opus est, imaginibus illustrantur.

Pars I. In prima igitur parte hae leguntur commentationes:

P. I. I.) IOH. AVG. EPHR. GOEZII *observationes microscopicae super Vibrione anguillula MÜLLER. f. Chao rediuvio LINN.* Examinat Cl. Auctor observationes ab aliis institutas, easque longo et suo sermone vel confirmat et illustrat vel refutat. Sic
repu-

repugnat IOBLOTIO, qui partim has anguillulas in aceto destillato se vidisse perhibet, partim eadem paralyfi affici contendit; et NEEDHAMO ob anguillulas in secalis vstilagine visas. Habitant hae anguillulae in aceto, glutine bibliopeiorum et fermento panis, bene distinguendae a laruis, quae ex *Ichneumonis* ovis proueniunt; frequenter generantur mense Iulio, a minutissimo solis et ignis calore interimuntur, neque sine aeris accessu viuere sustinent, cum e contrario frigus lubenter ferant. Quae anguillulae et ouiparae et viuiparae sunt, sed p. 34 non vno tempore simul, verum sub finem Iulii viuiparae, tempore autumnii ouiparae. — An igitur duplex sexus, quemadmodum in piscibus? — Mense Iulio praecipue proueniunt, quia omnes liquores tunc praecipue acescunt et viuunt per hyemem in conclau. Iuniores quoque bestiolae infantes p. 42. suae speciei proferunt; dissectae anguillulae ostendunt infantes in matre collectos et contortos inter se inuicem, qui in vno vtero membrana includuntur et prodeuntes protinus natant. Mensus est p. 44. denique Cl. Auctor earum longitudinem et crassitatem, et vidit oculos duos nigros, os et caudam haud bifidam, sed simplicem.

2.) F. C. GÜNTHER *de auibus albis a parentibus diuersi coloris anomalice natis*. Ponit Auctor albi coloris causam in tenaciori fluido, quod in canibus pennarum vehatur et affirmat aues iuniores albos nasci ex parentibus annosioribus, qui tenacius fluidum ouo traderent; impugnans ea, quae aduersus hanc sententiam proponi possent: longe verisimilior autem est GMELINI *) sententia, quae
raritas

*) vid. EIVSD. *Reisen* comment. nostr. Vol. XXI. p. 306. cf. etiam GERDESSENI de hac re diatriba.

raritas humorum et defectus nutritionis causa habetur. Adiungit denique catalogum animalium alborum, quae in museo conseruat.

p. 65. 3.) I. BECKMANNI *Synonymia Linnaeana ad KLEINII opus de auiibus editum a G. REYGER*. Catalogus utilis.

p. 79. 4.) A. C. KÜHNII *analecfa ad hiftoriam infeftorum*. Describit congeriem laruarum, quae *Herwurm* a Germanis dicitur, et obseruat eandem non vniam feruare directionis lineam: vniam laruam alteri ex toto similem microscopio cognouit, quae et caput brunneum et canalem alimentarium, ex quo succum tenacem eiiciunt et posterius duo tubercula habet. Coniunguntur hae laruae tenaci aliquo humore atque terram petunt tum ob metamorphosin, tum ob nutritionem capiendam.

p. 87. 5.) I. F. GMELIN *de petrefactis animantium Würtembergicis*. Praemisit Cl. Auctor tractatui suo diligentissime elaborato praeloquium eruditum de petrefactis in vniuersum: Inuenit in Würtembergicis regionibus Raiiae petrefacta, petrefactum dentis Squali carchariae, Glossopetras, Ornithoglossas, Ichthyodontes cuspidatos, Bufonitas, Ichthyodontes scutellatos, echiniten in pyrite et alium in minera rubra ferri micacea atque plura alia petrefacta.

p. 132. 6.) I. S. SCHROETER *de nautilitis regionis Vmariensis*. Demonstrat differentiam nautiliten inter amoniten et constituit nautilitas amonitis similes et alios iisdem dissimiles.

7.) I. E. I. WALCH *de Lituitis*. Inuitatus pro- p. 159.
 fecto Lituitae exemplo, quod, cum naturae scruta-
 toris obseruatione dignum esset, aeri incidere
 curauit, considerat ipsos lituitas, qui plerumque in
 terris calcareis reperiuntur accuratius, et notat eas
 regiones, in quibus reperiuntur, atque animalia,
 quae lituitas inhabitant, quorum numerus non
 adeo magnus censendus est. In quolibet lituite
 animaduertit conchae canalem, curuaturam fina-
 lem, concamerationes et ductum neruofum. Com-
 parat lituiten in icone depictum cum reliquis iam
 cognitis, atque disputat subtiliter de duplici litui-
 tae pariete, deque conica eiusdem figura, quam
 adhibet ad demonstrandam corporum naturalium
 continuam seriem, imo illustrat tabula aliqua ad-
 iecta insensibilem mutationem tubulitarum in He-
 licitas.

8.) EIVSD. *lithologicae obseruationes*. Confide- p. 194
 natur ductus neruofus ammonitarum, qui semper
 in inferiore gyri parte conspicitur, itemque bele-
 mnitarum ductus neruofus, quorum vterque ima-
 ginibus illustratur. Describuntur et depinguntur
 duo terebratulitae et strombus, in gyrorum fine
 denticulato orificio, et columella caua, ita, vt ean-
 dem visu penetrare possis.

9.) SAGII *epistola ad BUEFFONVM de alba cry-* p. 207.
stallifata plumbi minera. Versio.

10.) I. G. MEINECKE *de defectu exemplorum* p. 221.
naturalium, petrefactorum plerorumque. Iam satis
 cognita bene enarrat.

11.) I. G. F. MEINECKEN *consilia de instituen-* p. 229.
dis insectorum collectionibus. Suadet nimirum iunio-
 ribus

ribus collectoribus magis attendere ad naturam et oeconomiam insectorum, quam ad papilionum colores.

Obueniunt in hac parte versiones hae:

p. 255. 12.) *Descriptio et icon Specus Stalactitis repletae ad Slains in Scotia septentrionali ex PENNANTI itinere in Scotiam.*

13.) *Descriptio Penguini Patagonensis: ex Phil. Transf. Vol. LVIII.*

14.) *De optima methodo conservandi aues: ex Gentlemans. Magazin. 1772.*

15.) *Aduersaria ad historiam animalium Indiae ex PENNANTI zoologia Indica.*

16.) *Excerptum ex PENNANTI generibus auium.*

Pars II. In secunda parte animaduertimus:

p. I. I.) F. C. GÜNTHER *de causa et origine coloris animalis nigri auium, alias diuersorum colorum.* Ponit causam in nutrimento, quod humores animales rariores et minus cohaerentes praebet, quale cannabis offert, quae ex oleosis, sulphureis et dulcibus miscetur particulis. At quemadmodum prior, ita et haec opinio omni probabilitatis specie caret, quin contrarium locum videtur occupare. Enumerat sua obseruata circa auiculas, cannabi nutritas, quae nigris pennis ornabantur.

2.) A. C. KÜHNII *analecta ad historiam insecto-* p. 10.
rum. P. II. Suadet ligna vernice obducere et sic
subtiliora insecta capere. Dein narrat, Aphides
saepe a vespis extingui, atque erucam in capsula, asae
foetida et sulphure plena, non solum vixisse, verum
etiam metamorphosin subisse. Caeterum depin-
guntur et describuntur nonnullae phalaenae, inter
quas, quae Tab. I. f. 7. depicta est, *Ph. derasa* L.
esse videtur. Denique asperguntur Hufnagelianis
tabulis nonnullae observationes.

3.) J. A. E. GOEZE *de ape cribaria (Sphex cri-* p. 21.
baria L.) Recensitis iis, qui cribrum in hoc ani-
mali assumebant, et emendatis ROLANDERI atque
confirmatis et correctis DEGEERII observationibus,
ad ipsam huius insecti naturalem historiam transit.
Habitat haec *Sphex* in muris veteribus, femina ca-
ret omnino lamella cribriformi; lamella cribrifor-
mis in maribus non cribrum munere fungitur, quod p. 47.
et situs partis conuexae superior et lamina non
perforata demonstrat. Namque haec lamina con-
stat ex duplici membrana, quarum externa conuexa
cornea punctis pellucidis et pilis ornatur, interna
vero subtilior est atque vno, sed longo pilo gaudet.
Pori corneae laminae habent figuram variam et
magnitudinem diuersam, quemadmodum in sub-
tiliori membrana ramificationes occurrunt. De-
nique narrat Cl. Auctor, pollen parti concauae im-
missum non transisse et confirmat DEGEERII sen-
tentiam, has lamellas insectis datas esse ad coitus
exercitium. Quibus quaedam de insectorum par-
tibus genitalibus adiungit.

4.) F. C. GÜNTHER *de nido et ouis Loxiae eur-* p. 66.
virosae. Profundus nidus ex ramis pini et spha-
gno arboreo constans, interne lichene emollitus
Tom. XXII. Pars IV. Yy mense

menſe Ianuario in alta pinu reperiēbatur, atque in eodem oua ſtriis atque corona in obtuſa oui parte, quae ex nigro rubris punctis componebatur, condecorata.

- P. 76. 5.) I. E. I. WALCH deſcribit duas *Aſterias* ſpecies pertinentes ad fiſſas, vndecim et quatuordecim radiis praeditas.
- P. 80. 6.) G. A. GRÜNDLER *deſcriptio duorum terbratularum, ſ. Anomiarum* LINN. in quibus animalia obueniebant. Similia ſunt animalia iis, quae VAN NAKTVS iam deſcripſit*), ſed icones melius piſta
- P. 87. 7.) G. F. PACIVS *de methodo, ſecundum quam aues et mammalia minora commodè reſeruantur*. In terna cutis ſuperficies et pedes externi inſperguntur ſolutione ex arſenici albi, vitrioli Cyprii et aluminis crudi vncia vna, vel interna ſuperficies conſpergatur puluere ex myrrha, aloë, pipero, abſinthio et ſale. Aues optime et facillime inſeruantur, ſi pulmones compreſſeris.
- P. 90. 8.) I. F. GMELIN *de plantis ſpontè inter realia agrorum Sueviae creſcentibus earumque uſu*. Diuiſione harum plantarum in vniuerſum ſecundum ordines naturales facta, graminum ſpecies primum pertractat. Singulam plantam deſcribit, atque praeter iconem ſemper neceſſaria de vſu medico et oeconomico notat.
- P. 126. 9.) I. E. I. WALCH *de circulis concentricis in conchyliis petreſactis*. Reperiuntur tales circuli concentrici plerumque in maris petreſactis, quibus

*) In nov. act. Vpſab Vol. I. vid. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 191.

est superficies glabra, partim in externa superficie, partim inter ipsas lamellas in lapide calcareo. Corrigit et examinat Cl. Auctor aliorum opiniones atque proponit propriam, qua contendit vermes ex intestinorum et molluscorum genere commutari in tales concentricos circulos. Attamen hanc suam sententiam non ab omni dubio liberam iudicat, immo eidem ipse obiicit nonnulla, eandemque erudito orbi diiudicandam relinquit.

10.) EIVSD. *observationes lithologicae. Pars II. p. 149.*

Testudinem petrefactam recenset et inquit, cur tam raro perfectae reperiantur. Petrefactum Ostreae in terra calcarea describit, porro petrefactum animalis, quod ad monoculos pertinere videtur. Caeterum de ortu corallitarum atque de ammonitis et belemnitis regionis Altorfinae habet.

11.) I. S. SCHROETER *de ammonitis regio- p. 169.*
nis Vinariensis. Reperiuntur in terra calcarea et mox in omni superficie, mox modo in primo gyro tuberculis obteguntur, vel quoque glabram habent superficiem. Praeterea constituit classes, atque rariora exempla describit.

Versiones:

12.) FELTONI *descriptio vespaee crinitae et cinctae foliatae* ex Philos. Trans. Vol. LIV.

13.) COLLINSON *de Gryllis Americae septentrionalis:* ex iisdem.

14.) WATSON *de dasypo nouemcincto;* ex iisd.

15.) GINNANI de ratione, qua quaedam conchae rostro nutrimentum capiant: ex XI. oper. posthum. T. II.

16.) MAZE'AS de terra aluminari Toffanji: ex Mém. préf.

P. III. In tertia parte obueniunt hi tractatus:

p. I. 1.) A C. KÜHN *Analeſta ad inſectorum hiſtoriam. Pars tertia.* Describuntur nonnullae phalaenae atque potiffimum vna, quae numerum 30 in alis depictum habet, et quaedam cruceae. In tomento cydoniae inueniebat in ſingulari domicilio laruam aphidiuoram haud dubie cuiusdam coccionellae. Diſputat ceteroquin de optima methodo, ſecundum quam inſecta ad alios mittamus, de maribus inſectis feminis obſcurioribus atque de inſectis hybridis.

p. 28. 2.) J. A. E. GOEZE de vermibus, qui diſſecti rursus creſcunt et perfecti animalia referunt. Ampla praefatione finita, ad proprias obſervationes progrediens narrat, ſe, *Naide elingui* nūc diſſecta, vidiffe ſubſtantiam globularem prodeuntem, in qua propagationis vim ſuſpicatur, atque adeo ſpontaneam ſeparationem. Denique, praeter plura alia experimenta, nutritionem et incrementum horum vermium explicat.

p. 55. 3.) J. G. F. MEINECKE *obſervationes entomologicae.* Exponit primum de inſectis, quae collectionibus corporum naturalium labem inferunt, inter quae inprimis *Ptinus fur*, *Dermestes lardarius*, *D. Pellio*, *Termes pulſatorium* et *T. fatidicum* nominantur. Coleoptera omnium optime in vini ſpiritu

spiritu interficiuntur ita, ut postea ab aliis insectis non aggrediantur, quod tamen haud verum esse cognouimus. Nonnulla insecta masculina ex Sphingum et Papilionum familiis in collectionibus ab oleo, quod ex eorum corpore exsudat, corrumpuntur.

4.) F. C. GÜNTHERI *descriptio terebratulæ* p. 83.
striatæ ex collectione Serenissimi Principis de Rudol-
stadt.

5.) I. E. I. WALCH *de terebratulis.* Bona ex p. 87.
variis Auctoribus compilatio.

6.) DE HÜPSCH *descriptio Talpæ adhuc in-* p. 98.
cognitæ. Est *Talpa* coloris cinerei splendentis,
striis latis cinereo luteis abdominalibus. Videtur
Auctori species noua.

7.) I. F. GMELIN *de plantis, inter cerealibus agro-* p. 103.
rum Sueviæ sponte crescentibus. Pars secunda. Egre-
gia suscepti laboris continuatio.

8.) L. C. MEINEKE *lithographica et mineralo-* p. 127.
gica descriptio regionis Oberwiederstedt in comitatu
Mansfeldensi. Indicatis terræ et lapidum positio-
nibus et progressibus, enumerat sollicitè terras,
lapides, mineras et petrefacta huius regionis.

9.) I. E. I. WALCH *de arenæ origine.* Refutata p. 156.
ea opinione, qua assumitur, arenam ex magnis quarzi
particulis rotatione in minores lapillos mutatis
fieri atque oriri, suam proponit opinionem, qua
contendit, arenam tanquam particulas ex terra sili-
cea compositas ex maris et fluuiorum aqua præci-
pitari, et in ipso præcipitationis actu ex conuentu
Yy 3 plurium

plurium particularum in globulos mox minores regulares, mox maiores irregulares increfcere.

p. 178. 10.) DE HÜPSCH describit nonnulla petrefacta animalium, quae in Antwerpia detexit.

p. 184. 11.) J. E. I. WALCH de pholadibus regni lapidei. Diuifionibus et descriptionibus harum petrefactionum conftitutis de veltigiis illis, quae lapidibus imprimunt, de regionibus et matricibus, in quibus reperiuntur, erudite differt.

p. 209. 12.) EIVSD. *obfervationes lithologicae. Pars tertia.* Encrinites LANGII fmgularis et perfectiffimus defcribitur ipfique encrinitae ad claffes reducuntur; dein vero cochlites depreffus commemoratur.

p. 218. 13.) G. A. GRÜNDLER de ovis lacertarum lumen fpargentibus. Lumen augebatur, fimul ac motus vel frictio accedebat.

In hac parte hae verfiones et excerpta inveniuntur.

p. 222. 14.) Excerptum ex GINANNI opere de nullis maris Adriatici corporibus.

15.) HUNTER de elephantum offibus in America repertis.

16.) LAVOISIER de gypfi folutione.

17.) DEGEERIVS de infectis in genere.

XVI.

IACOBI THEODORI KLEIN naturalis dispositio
echinodermatum. Accesserunt lucubrationun-
cula de aculeis echinorum marinarum et
spicilegium de Belemnitis. Edita et descri-
ptionibus nouisque inuentis et synonymis
auctorum aucta a NATHANAELE GODOFREDO
LESKE, Prof. Hist. Natur. et Oeconom. Lips.
Cum LIV. tabulis aeneis. Lipsiae, in offi-
cina Gleditschiana. MDCCLXXVIII. 1 Alph.
15. plag. 4.

item:

NATHANAELIS GODOFREDI LESKE additamenta
ad IACOBI THEODORI KLEINII naturalem dis-
positionem echinodermatum et lucubrationun-
culam de aculeis echinorum marinarum.
Cum XVIII. tabulis aeneis. ibid. eod. 1 Alph.
7 plag. 4.

Duplici hoc titulo consultum est iis potissimum,
qui primam KLEINII editionem iam possident.
Cum enim Cl. LESKE promississet KLEINII dictis
recentiorum obseruata et vberiores descriptiones
addere: protinus vidit aut intacta esse reliquenda
KLEINII verba, aut plane fere mutanda; quod
cum iniustum duceret, priorem rationem elegit,
atque descriptiones, synonyma et obseruata no-
vasque species et ipsi Kleinianae dispositioni sub-
iuncta, et separatim additamentorum nomine pro-
posuit. In ipsa KLEINII dispositione, margini ap-
posita nomina Linnaeana et terminorum KLEINII
cum Linnaeanis comparisonem additam reperi-
mus. In additamentis suis specierum verarum de-

Yy 4

finitio-

finitionem primum respexit, ideoque synonyma
 ex pluribus quam centum et triginta libris collegit,
 ipsa specimina ex museis plurimis, itinere Ienam,
 Winariam et Rudolstadtum, vbi inprimis Clemen-
 tia Serenissimi Principis FRIDERICI CAROLI A
 SCHWARZBURG RUDOLSTADT, cui etiam librum
 suum dicavit, adiutus fuit, instituto, describere
 curatius, atque ex litteris Cl. O. F. MÜLLERI et
 VAN PHELVSUM observata de animali echinorum
 proferre operam dedit. In genere ideo quidem
 KLEINII dispositionem est secutus: in quibusdam
 tamen ab Eodem recessit, quod ex tabula syno-
 ptica, quam deinde cum Lectoribus communica-
 bimus, facilius patebit. Multas ideo species no-
 vas constituit, alias ad varietates retulit, charac-
 res specificos indicavit, multaque dubia certior
 reddidit, in synonymis colligendis suisque locis
 ea tribuendis, descriptionibus et iconibus aliorum
 castigandis omnem operam impendit. Icones sunt
 partim ipsae Kleinianae tabulae partim novae, quas
 omnes etiam vivis coloribus illustrari curavit, ex
 quibus illae, quas vidimus, et arti et naturae con-
 veniunt. Consilium Cl. VAN PHELVSUM, Echino-
 rum testas singulas et spinis munitas, et his orbes
 colligendas esse, omnibus, quibus historia Echino-
 rum curae cordique est et Auctor, et nos com-
 mendamus.

Praefationem sequitur catalogus librorum,
 quibus usus est Noster: tum tabula synoptica.
 Cum tanta sit Echinorum diversitas: optimum
 putat Cl. Auctor, *Echinos* tanquam ordinem, qui
 medius sit inter mollusca et testacea, exhibere.
 Itaque

Ordo: ECHINVS.

Genus I. *Cidaris*, ad quam pertinent *Echini regulares ano verticali*, LINN.

Spec. I. *C. esculenta*, seu *E. esculentus*, LINN. eiusdemque quatuor varietates.

2. *C. saxatilis*. MÜLL. *Zool. Dan. prodr.* n. 2847. testa minori, vertice magis depresso, duabus in singula area tuberculorum reliquis maiorum seriebus, ambulacris angustioribus, cuius varietas *Cidaris BASTERI opusc. subc. III.* p. III. Tab. XIX. I - 8.

3. *C. hemisphaerica*, KLEIN. depressa, ambitu p. 90. circulari, eminentiis minoribus et crebrioribus, ore pentagono angulis obtusis.

4. *C. angulosa* KLEIN. cinereo violacea: cum p. 92. var. *minori*.

5. *Cidarites excavatus*, nouus, Tab. XLIV. f. 3. 4. est forte LANGII *Ech. rotularis* hist. lap. fig. p. 124. t. 35.

6. *C. Diadema*, s. *E. diadema* LINN. Spinae p. 100. eius sunt 2 - 6 digitorum, bruno nigrae, superficie annulato ferrata: depicta Tab. XXXVII. f. 1. 2. L1. g. 1. g. 2. eiusque varietas Tab. XLVI. 1. testa magis depressa, leuiter circa verticem angulosa, ambulacris biporosis: quae tamen nobis parum vel nihil a priori differre, atque potius prior icon Tab. XXXVII. f. 1. ex deliciis Knorrianis mutuata, negligentior facta esse videtur. LINNAEI descriptio in *museo Lud. Vr.* minus est bona: nec pertinet huc a LINNAEO in *Syst. nat.* citata KLEINII icon. Subiunctae sunt tres ex SEBAE *thes.* varietates, quas CL. VAN PHELSVM species existimat.

7. *C. ouarius* est LANG. hist. lap. fig. p. 124. *Echinites ouarius*.

8. *Cidarites subangularis* (KLEIN. Tab. III. f. C. D.) a nomine Auctorum descripta est; Nosse tamen duo accepit specimina, quae iconi optime conuenirent. Synonyma KLEINII et LINNAEI falsa.
9. *C. fenestrata* (T. IV. A. B.): Specimen, quod Auctor vidit, differt a KLEINII, ore paruo. Spinis munitum exemplar, Tab. XXXIX. f. 3. traditur.
10. *C. Lucunter*, seu *E. Lucunter* LINN. differt a congeneribus, testae ambitu ovali, basi pulvinata, ore ampliore, eminentiis maioribus, quarum in magnis areis, ubi eadem maxime, series sex, in minoribus quinq̃ue, et in singulis duae series maxima tubercula habent.
- p. III. 11. *C. rupestris*, seu *E. saxatilis* LINN. ambitu testae subellyphico, ambulacrorum poris arcuatis, arcubus in basi obliquis, propius a vertice magis erectis: eminentiis mediae magnitudinis, rarioribus. Spinae eius sunt rigidae, brunae, apice violaceae.
12. *C. calamaris*, a CL. PALLAS Spic. Zool. fasc. X. p. 31 descriptus; hic descriptio et icon T. XLV. f. 1—4 repetitur.
13. *C. araneiformis*. SEB. III. t. XIII. f. 6.
14. *C. stellata*, SEB. III. t. XIII. f. 2.
15. *C. radiata*, ib. t. XIV. f. 1. 2. hic T. XLIV. f. 1. depicta.
- p. II. 16. *C. violacea*, quae est *E. atratus* LINN. testae ambitu suborbiculari, hemisphaerico; areis 10. tuberculis variolosis; ambulacris sat latis, excauatis, poris in 4 ordines longitudinales dispositis: spinis et clauatis, et apice angulatis, et cylindricis. Tab. XLVII. 1. 2. delineata traditur. A LINNAEO citata nomine RUMPHII et SEBAE sunt ab hac specie aliae: KLEINII

KLEINII autem versionem Gallicam recte commemorat.

17. *Cidarites circinnatus*, T. XLV. f. 10. depictus, qui et a BREYN. *echin.* p. 55. t. I. f. 3. 4. proponitur.

18. *Cidaris mammillata*, s. *E. mammillatus* LINN. Eius tamen descriptio in Mus. L. V. minus conuenit.

19. *C. papillata*, seu *Echinus Cidaris* LINN. cuius tres varietates statuit Auctor, quarum etiam icones addit. Sic etiam a Cl. DE LVC nouissime detectum Echiniten *), cuius spinæ lapides sic dictos *Iudaicos* exhibent, tab. XLVI. f. 2. 3. depictus est, demonstraturque IMPERATI primum fuisse, qui lapidibus Iudaicis verum locum tribueret.

20. *C. coronalis*, KLEIN. Tab. VIII. A. B. quæ descriptione noua, a Cl. VAN PHEL SVM cum Auctore communicata, illustratur.

Cidaris corollaris KLEINII Nostro videtur nucleus *Cidaris saxatilis*: vti et *C. asterizans* KLEIN. petrefacta *C. rupestris*.

Cidarem assulatam KLEINII, T. VIII. f. G. neque *Brontiam fauogineum* OLEarii sistere, neque omnino ad *Cidares*, sed potius ad *Galeas* pertinere Noster demonstrat. Igitur exemplar veri Brontiae, quod in museo Celsissimi Principis FRIDERICI CAROLI A SCHWARZBURG RYDOLSTADT reperitur, depictum et descriptum tradit: est illud nucleus etiam *Galeae* s. *Echinocorytae*, vt videtur, cellulis tetragonis et hexagonis impressis distinctum. Originem eiusdem ita explicat Auctor: in Echinite cauo interna assularum superficies crystallis

*) *Mém. présent.* IV. p. 467.

stallis spatosis pyramidalibus tetraëdis obfessa fuit: deinde massa quarzea soluta hunc nucleum expleuit atque latera crystallorum obduxit; basis autem repleta fuit massa minus soluta et lapidem corneum formauit. Testa Echini calcarea et crystallis calcareis soluta, nucleus quarzeus cellulis impressis remansit.

21. *C. Sardica*. KLEIN. T. IX. A. B.
22. *C. flammea*. T. X. A. oliuaceo viridis, ambulacris pororum paribus ternis.
23. *C. variegata*. T. X. B. C. areis mediis rubris, a latere viridibus, ambulacris viridi albescentibus.
24. *C. pustulosa*, Tab. XL A. B. C. D.
25. *C. granulata*, quae eadem cum *E. globula* LINNAEI videtur, T. XI E. F.
26. *Cidarites tessellatus*, T. XI. G. minoribus tuberculis, ore minori, figura depressa.
27. *C. Botryoides*, T. XI. H.
28. *C. toreumatica*, T. X. D. E. superficie arearum impressa, scabra, ambulacris biporosis. Eius speciei petrefactum exemplar Tab. XLIV. depingitur.

P. 157. Genus II. Chypeus.

29. *Cl. sinuatus*, T. XII. ambulacris latis transverse striatis, margine punctis impressis.
30. *Cl. hemisphaericus* LANG. l. c. p. 119. Echiniten Noster possidet, e quo coniicit, hanc speciem ad *Echinocorytas* esse referendam.
31. *Cl. slabiatus* WALCH. delic. nat. II. Tab. E. III. f. 4. *dubia species*.
32. *Cl. conoides*, superficie superiore fere recta, ambitu subrotundo: ambulacris 10, striis transuersis vtrinque porosis.

Gen. III. *Echinites* Nostri, f. *Conulus* KLEIN. p. 161.

33. *E. albogalerus*. T. XIII. A. B.

34. *E. depressus*, areis 10, maioribus futura media diuisis, non assulatis; ambulacris 10 biporosis, vertice depresso, ambitu orbiculari, ore mediocri, 10 sinuato, ano magno ouato. Tab. XL. §. 6.

35. *E. vulgaris*: pertinet huc *Globulus*, *Nodus*, et *Bulla* KLEINII.

36. *E. quaterfasciatus*. T. XLVII. 3. 4. 5.

37. *E. 6fasciatus*. T. L. 1. 2.

38. *E. Subuculus*. T. XIV. l. m. n. o.

Gen. IV. *Echinoneus*, qui a Cl. VAN PHELSVM est p. 173. constitutus (*Egelschuitje*): peripheria ouata vel ouali, ambulacris 10, biporosis.

39. *E. cyclostomus*. T. XXXVII. 4. 5. ano oblongo, ori vicino.

40. *E. minor ore semilunari*.

E. scutiformis SCILL. tab. XI. f. 1. 2. est species dubia.

Gen. V. *Echinocorys*. *Galea* et *Galeola* KLEIN. p. 175.

41. *E. scutatus*, conuexo ouatus. T. XV. A. B.

42. *E. ouatus*, f. *Galea* *Wagrica* vertice nudo KLEIN.

43. *E. pustulosus*. KLEINII icon T. XVI. A. B. nucleum tantum exhibet: Cl. Auctor *Echinocoryten* testa instructum describit.

44. *E. quaterradiatus* MELLII, species dubia. T. LIV. f. 1.

45. *E. minor*, f. *Galeola* KLEIN.

Gen. VI. *Echinanthus* f. *Scutum* KLEIN.

p. 185.

46. *E. humilis*. T. XVII-XIX.

47. *E.*

47. *E. altus*, T. LIII. 4. Differt a priori, altitudine maiori, vertice elato, orbiculari, ambulacris latioribus, apice conuergentibus granulatis. Petrefactus tantum occurrit. An non potius varietas prioris?
48. *E. ouatus*, f. Scutum ouatum KLEIN. Tab. XX. a. b. c. d. XVIII. C. D. Species dubia *E. orbiculatus*, ex WALCH. delic. nat. II. tab. E. III. f. 3. huc transfertur.

p. 193. Gen. VII. *Echinodiscus*, seu Placenta KLEIN.

49. *E. bisperforatus*. T. XXI. A. B.
50. *E. 5perforatus*. T. XXI. C. D.
51. *E. 6perforatus*. T. L. 3. 4. Solo fere numero foraminum hae species differunt.
52. *E. emarginatus*. T. L. 5. 6. foraminibus marginem attingentibus, incisurasque foraminibus, peripheria subpentagona, ambulacris petaloideis ouatis, ano ouali, ab ore remoto.
53. *E. auritus*. SEB. III. t. XV. i. 1.
54. *E. inauritus*. Omnis superficies minimis granulis, et ambulacra poris plurimis obduntur. Numerum granulorum minorum 36000 superare, granulorum minorum certe quadruplum, nisi plus, adesse, ideoque totam testam 144000 granulis, totidemque finis instructam esse ostenditur.
55. *E. 4perforatus*, foraminibus et duobus sinibus simul coniungit sinuatos cum perforis.
56. *E. Laganum*, testa integra, non perfecta, ambulacris petaloideis, subtilissime striata, vertice prominentiori, ano circulari, margini vicino. T. XXII. a. b. c.
57. *E. subrotundus*. T. XLVII. 7. petrefactus.
58. *E. reticulatus* f. *Echinus reticulatus* KLEIN. T. XLV. 8. 9.

59. *E. orbicularis*, margine integerrimo, ambulacris ovalibus acutis, ore rotundo. Est

E. orbiculus var. ♂ LINN. T. XLV. f. 6. 7.

60. *E. rosaceus*. Tab. XL. 4.

61. *E. todigitatus*. T. XXII. A. B.

62. *E. 8digitatus*: testa binis canalibus instructa, assulata, assulis conuexis, vertice umbilicato, colore cinereo albicante. T. XXII. C. D.

63. *E. dentatus*. T. XXII. E. F. cum var. minori Tab. XLIX. 6. 7.

Gen. VIII. *Echinocyamus*, Cl. VAN PHELSUM, cui sunt ambulacra decem e vertice radiis rectis biporosis stellata: os et anus vicina in baseos media parte. Huius generis Noster cum Cl. VAN PHELSUM quatuordecim species constituit, earumque descriptiones subiungit; cum tamen forma et habitu multum inter se conueniant, trium specierum tantum, quas ipse vidit, icones addidit: nos priorum nomina, harum definitiones subiungamus:

64. *Echinocyamus nucleus cerasi*, superficie globosa, circumferentia orbiculari, basi angustata, medio applanata, lateribus fulcatis, petalis puluinatis, vertice excentrico. T. XLVIII. 2a — 2e.

65. *E. vertice centrali*.

66. *E. eruum*.

67. *E. craniolaris*, superficie antecius globosa, postice subquingulari, puluinata, decliui, circumferentia ellyptica, basi subangustata, lateribus fulcatis, petalis puluinatis, vertice excentrico. T. XLVIII. 3a — 3e. est idem cum *Echino minuto* FALL. Spic. Zool. X. T. I. f. 24.

E. tur-

E. Turcicus, *E. vicia*, et *ouatus*, a Nostro varietates spec. 68. habentur.

68. *E. Lathyrus*, superficie ac basi pulvinatis, circumferentia ovali, lateribus vix fuleatis, petalis pulvinatis, vertice fere centrali. Tab. XLVIII. 1a — 1c.

69. *E. equinus*.

70. *E. angulosus*, quem etiam Cl. PALLAS Spic. Zool. IX. T. I. f. 25. iam proposuit.

71. *E. ovalis*, superficie ac basi pulvinatis, circumferentia obtuse ovali; lateribus vix fuleatis, petalis appplanatis, vertice proeminente centrali. T. XXXVII. 6.

72. *E. inaequalis*.

E. cor raninum et spec. 14. *E. Paddehorti* Cl. VAN PHELSUM Nostro videntur varietates speciei 71.

Genus IX. *Echinarachnius*, f. *Arachnoides* XLIX.

Gen. X. *Spatangus*: quo nomine *Spatangum*, *Spatagoidem*, *Brissum* et *Brissoidem* XLIXII coniungit Cl. Auctor: conveniunt enim animalia, tentaculis penicillatis instructa, quibus animal lente movetur: in interioribus eiusdem simplex crassum intestinum, excrementis plenum: dentibus, quibus Echini reliqui instruuntur, caret, et vesci videtur vegetabilibus tantum. Kleiniana nomina generica Nostro familiaris suppeditant.

Fam. I. *Spatangi cordati, vertice sulcati*

73. *S. cor anguinum*, cuius tres varietates affiguntur

1. *Anglicum*. T. XXIII. C. D. XXIII. C.

2. *fulcis crispis*. T. XLV. 12.

3. *Noruegicum*. T. XXIII. A B. E. F.

74. *Spatangus lacunofus*, f. *E. lacunofus* LINN.
praeter synonyma, quorum pleraque falsa.
T. XXIII. A. T. XXIV. a. b. T. XXVII. A.

75. *S. pusillus*. T. XXIV. c. d. e. T. XXXVIII. 5.

Fam. II. *Spatangi cordati, vertice non sulcati.*

76. *S. striatoradiatus*. T. XXV.

77. *S. purpureus*, testa purpurea flavescente,
ouato cordata, ambulacris quaternis petaloi-
deis lanceolatis, tuberculis maioribus, in zic-
zac positis; spinis acicularibus incurvis albis.
T. XLIII. 3. 4. 5. T. XLV. 5. vid. Cl. MÜLL.
Zool. Dan. prodr. no. 2850. et Zool. Dan. icon.
I t. VI.

78. *S. depressus*, petrefactus. T. LI. 1. 2.

79. *S. subglobosus*, testa cordato rotunda, vtrin-
que conuexa subglobosa, assulata, ambulacris
denis, striato biporosis, ano ouato. T. LIV.
2. 3.

80. *S. Ananchytis*, quem Cl. KLEINIVS minus
recte Cidari submisit: ouato cordatus, conicus,
basi excauata, testa assulata, areis decem, am-
bulacris biporosis in areis minoribus ad os
vsque extensis. Tab. LIII. 1. 2.

81. *S. bicordatus*, petrefactus. T. XLVII. 6.

82. *S. carinatus*, etiam petrefactus. T. LI. 2. 3.

Fam. III. *Briss.*

p. 246.

83. *Spatangus Brissus*, figura gibba, ouata, am-
bulacris quaternis, depressis, fascia singulari
a reliqua testae parte separata. Est *E. spatagus*
LINN. f. *Spatagus flavesceus* MÜLL. Zool. Dan.
prodr. 2849. Quatuor eius sunt varietates.

Fam. IV. *Brissoides*.

84. *S. Brissoides*. Tab. XXVII. B.

85. *S. ouatus*, testa ouata conuexa, altiore ambulacris biporosis, ore lato remiformi. Tab. XLIX. 12. 13.

86. *Spatangus* . . . KLEIN. §. 108. β. T. XXIV. f. g.

87. *Spatangites* . . . KLEIN. §. 103. T. XXIV. h. Has duas species Cl. Auctor non vidit.

88. *S. ovalis* *). T. XLI. f. 5., cuius ambulacra ex duobus verticibus oriuntur, quod etiam in specie 83. et 84. obtinet.

His subiungit Cl. LESKE petrefacta quaedam *Echini*, quibus certum locum tribuere non audet, quae tamen medium forte genus constituent inter *Echinanthum* et *Spatangum*. Cum illo enim situ et structura oris, cum hoc ani situ conueniunt: sunt ea dicta

89. *Echinites pyramidalis*. Tab. LI. §. 6. et Tab. XLIV. 7.

90. *E. lapis Cancr.* T. XLIX. 10. 11.

91. *E. patellaris*. T. LIII. §. 6. 7. testa maxime depressa, ambulacris stellae formam imitantibus.

Spec. 46, quam supra omisimus, est non petrefacta, inter *Echinocorytas* et *Brissos* mela. Tab. XLIV. fig. 5 depicta.

Ex quibus quidem ordo et specierum numerus satis patet. Praemisit Noster autem harum specierum descriptioni disquisitionem generici characteris, atque Auctorum definitiones, et divisiones horum animalium recenset. Sic BREYER, DAVILAE, VAN PHELSEM et O. F. MÜLLER definitiones et positiones indicat. Addidit etiam ad *Incubationem*

*) vid. Act. Helv. Vol. IV. p. 275. eorum. not. Vol. XI. p. 313.

lam de aculeis echinorum synonyma Auctorum, eorumque de partibus Echipi descriptiones, vti etiam notabiliores aculeorum, a KLEINIO praetermissorum, formas, iconibus quoque illustratas. E quibus omnibus, quoniam ad perfectiorem huius libri cognitionem ipsum legisse opus est, ea tantum breuiter repetamus, quae de animali *Echini* ex PLANCO et aliis proponit: animal constare videtur canali cylindrico, cui tres ventriculi dati sunt; circa anum quinque sunt foramina ad oua excludenda destinata: inter intestina loca vacua, aqua marina repleta reperiuntur: haec structura icone Tab. LIV. f. 4. illustratur. *Echini* crustaceis vescuntur: *Spatangus* autem fucis et muco. Cl. O. F. MÜLLERVS haec animalia hermaphrodita putat: in fine p. 260. enim ovariorum materiam albescentem, eremori similem, effluentem inuenit, quae forte est loco spermatis virilis.

Et si REAUMVRIUS proposuit, Echinus spinis, tanquam pedibus, ingredi: diligentibus tamen IANI PLANCI observationibus, et testimoniis MÜLLERI et VAN PHELŒVM satis probatum est, *Echinus* et *Spatangus* solis tentaculis ingredi, spinis autem corpus in hanc vel illam partem dirigere.

De structura testae haec subiungit Noster. Omnes huius ordinis species testam offerunt in decem areas, paucissimis forte exceptis, diuisam, quae ambulacris totidem a se inuicem, vel integrae, vel dimidia ex parte separantur. Haec areae semper sutura longitudinali serrata, plus minusque euidenti, semper autem praesente, in duas partes diuiduntur, atque iterum suturis rectis vel arcuatis in assulas variae figurae et magnitudinis, vel pentagonas, vel hexagonas, vel heptagonas, vel octagonas trapezias, partiuntur.

Noua physico medica.

Parisiensis Societas Regia medica quaestionem proposuit: *Quaenam sit optima methodus hydrophobiam sanandi?* Cuius resolutio ante 1. Nouembrii 1779. ad Cl. VICQ D'AZYR, qui Societati a secretis est, transmittatur. Praemium erunt sexcentae librae.

Berolinensis Societas Physica, cuius institutum alibi *) mentionem fecimus, die 7 Ianuarii 1777. quaestionem proposuit: *Quid in uniuersum illud epidemicum sit in propria sit diffis epidemius atque ex missis elaborationibus illi praemium viginti numorum aureorum Hollandicorum adiudicauit, quae dicto hoc: morborum quoque te causas et signa de cebo: inscripta et latino sermone elaborata erit. Cuius auctor fuit Cl. PETRVS CAMPERVS, qui autem id ipsum recusauit praemium, et Societati iterum tradidit, vt denuo distribuatur. Quapropter Societas has iam cum viris eruditis communicauit quaestiones: *Quamdiu materia contagiosa lues humanae maneat maligna atque periculosa? Quamdiu lues ista in corpore latitare soleat? Quamdiu remedia praeseruatiua eo tempore, quo infectum quidem est animal, nondum tamen aegrotare incipit, commode propinari possint?* Tractatus super ista re ante festum Ioannis 1781. ad Cl. OTTO, a secretis Societatis Germanice, Gallice vel Latine scripti, soluti rebus galibus, sunt mittendi.*

Cl. Viri DVMANGIN et BACCHER operi periodici *Journal de médecine* cet. **), cui praefatus NOVX, in posterum curam gerunt.

*) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 142.

**) v. ib. p. 395.

Inter sodales externos societatis Regiae scientiarum *Göttingensis* sunt recepti Cll. CLAS ALTSTRÖMER, THORBERN BERGMANN, PETRVS IONAS BERGIVS *).

Experientissimi Viri, CAROLVS PETRVS THUNBERG botanices demonstrator, I. M. REFLELIVS, primarius, et D. LEWEN secundus Regii Collegii Medici Syndicus, sunt denominati et constituti *Vysaliae*.

Ibidem Cl. AND. IAH. RETZIVS, Professor cum munere historiam naturalem publice docendi est factus.

Cl. IOANNES HARTMANN, Professor medicinae Aboensis inter membra Ordinis Regii Wafani est receptus.

Cll. Viris BLVMENBACHIO et GMELINO *Göttingae* professiones medicinae ordinariae sunt designatae.

Cl. PLOVCQVET professio medicinae *Tubingae* est tradita.

Cl. I. F. WEISSERBORN *Erfordiae* medicinae et artis obstetriciae professor est designatus.

Cll. CHRISTIANVS EHRHARD KAPP, FRIDERICVS ANDREAS GALLISCH et CHRISTIANVS FRIDERICVS LVDWIG inter sodales societatis oeconomicae *Lipsiensis* sunt recepti.

*) v. comm. nostr. secund. decad. indic. tripl.

Experientissimus CHRISTOPHORVS FRIDERICVS WEBER in arte veterinaria clarus annorum 38 aetate die 2 Nouembris 1778 *Dresdae* vitam cum morte commutauit.

Cl. IOANNES ERNESTVS IMMANUEL WALCH, eloquentiae et poëseos ordinarius professor, facultatis philosophicae senior et variarum Academicarum et Societatum Socius cet. historiae naturalis amicus indefessus *), malo hypochondriaco per aliquot annos praegresso, febre inflammatoria et spasticis colicis insultibus succubuit *Ienae* die 1 Decembris 1778 annorum aetate 53, 3 mensium et 1 diei.

Cl. FRIDERICVS IOSEPHVS GVILIELMVS SCHROEDER **), Medicinae Doctor et Professor Marburgensis 45 aetatis anno obiit.

IOSEPHVS II. Imperator Austriae Angustissimus sat insignem librorum ab ALBERTO DE HALLER relictorum collectionem pro decem millibus thalerorum summa coëmit eosque Medicinam transmissit. Clementissime vero permisit Experientissimo TRIBOLET, cui bibliothecae practicae etque physiologicae perficiendae ac finiendae fuerat tradita, eos libros, qui ad haec opera redigenda requiruntur, reservare.

*) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 161. et 365. v. supra p. 700. v. Vol. XXIII. p. 45. vbi diarii; *maximae indagationis* quod edidit, summa est tradita.

**) v. comm. nostr. Vol. XII. p. 368. Vol. XIII. p. 370. Vol. XX. p. 112.

XVIII.

Continuatio indicis physico medicorum scriptorum, quae anno 1774 prodierunt.

Bemerkungen auf einer Reise nach der Levante. Aus dem Französischen übersetzt und mit einigen erläuternden Anmerkungen begleitet von CHRIST. WILH. DOHM. Leipzig. 8. (Auctor huius itinerarii dicitur Liber Baro DE RIEDESEL, qui scripsit: *remarques d' un voyageur moderne au Levant.* à Amsterdam 1773. 8. min. Translatoris annotationes cernuntur in additamentis, emendationibus, illustrationibus et comparationibus recentiorum relationum cum veteribus. Inter ea, quae potissimum ad nos spectant, sunt quaedam coniecturae de peste, quae Nostro potius haereditaria, quam contagiosa videtur. Immedicabile eam nominare malum, quoniam non mederi potest, et contagiosum, quoniam fuga se liberant homines, valde noxium iudicat Noster. Quod si enim pestis ita contagiosa esset, ut dicitur, Turcae, adeo circa eius contagium reprimendum negligentes, omnes mortui essent.)

L'inoculation. Ode par Mr. DORAT. à Paris. 8.

Mémoire pour préserver les bêtes à cornes de la maladie Epizootique, qui régné dans la généralité de Soissons. Par Mr. DUFOL, Médecin, Pensionnaire du Roi et de la ville de Soissons etc. à Soissons et à Paris. 8.

Histoire de la chirurgie depuis son origine iusqu'à nos iours. Par Mr. DVIARDIN. Tom. I. à Paris. 4.

JO. DVCK V. DICK.

Traité de la main morte. Par DYNOD, à Paris. 4.

Mémoire sur les moyens de reconnoître les contrecoups dans les corps humain et d'en prévenir les suites. Seconde édition. Par Mr. D^UVERGE. à Tours et à Paris. 8.

J. L. EBEL *Abhandlung vom deutschen Indig.*

Kurze Unterweisung in den Anfangsgründen der Naturlehre von IO. IACOB EBERT. Leipzig. 8. (Liber ob perspicuitatem breuitatemque fini suo accommodatissimus.)

I. G. EISEN *vom glücklichen Fortgang, den das Einäugeln der Kinderpocken in Liefland gehabt hat. Riga. 8.*

De la connoissance et du traitement des maladies principalement des aiguës; Ouvrage fondé sur l'observation traduit du latin de Mr. ELLER. Par Mr. J. AGATHANGE LE ROY. à Paris. 12. (*Latine scriptum librum v. comm. nostr. Vol. XII. p. 431.*)

WILHELM ELLIS *Landwirthschaft. Aus dem Englischen übersetzt. Leipzig. 2 Theile. 8.*

An historical account of Coffee with an engraving and botanical description of the tree To which are added sundry papers relative to its cultur and use as also an article of diet and of commerce. By IOHN ELLIS. Lond. 4. c.f. (*Germanica huius libri versio vna cum Cl. LITTON scripto de Thea hoc ipso anno in variis auct. et emendata prodit.*)

C. C. ENGEL *diff. inaug. de explicandis generalioribus vesicantium effectibus eorumque speciali in inflammationibus usu. Halae. 4.*

IO. CHRIST. POLYCARPVS ERXLEBEN *physikalische Bibliothek. Göttingen. 8. Auctor huius libri est nunc defunctus, qui, ex veri studio et fervore erga physicam, omni personarum auctoritate posthabita, iudicia de libris physicis et excerpta*

cerpta breuia notatu dignarum rerum, adiunctis etiam nouis litterariis, edere coepit. Atque laudandum est omnino hoc institutum, in quo tamen saepe vberiore epitomen ex libris pretiosis et diariis eruditis desideres. Dolendum est morte Auctoris interruptam esse sequentium partium seriem: atque optandum, vt vir doctus cum eadem studii assiduitate huius libri continuationem suscipiat.

C. E. ESCHENBACH M. D. progr. punctum medico legale ad infanticidium spectans. Rostock. 4.

10. FRID. ESPER *von Zoolithen*. vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 325. (Hic liber quoque in Franco-gallicam linguam est translatus a Cl. I. FRID. ISENFLAM et Norimbergae anno 1774 prodiit in folio cum 74 iconibus pictis.)

P. G. FABRICII methodus cadauera humana rite secandi edit. secund. auct. Hal. et Helmst. 8.

Observations and experiments on the poison of cöper. By WILLIAM FALCONER. Lond. 8.

A treatise on the venereal disease in three parts illustrated with copper plates II. Edit. By N. D. FALK. Lond. 8. (*Primo traditur anatomica et physiologica descriptio partium genitalium in utroque sexu; deinde in causas variorum graduum venerei morbi inquiritur; denique vera et rationalis medendi ratio suppeditatur.*)

A description of Patagonia, and the adjoining Parts of Southamerica: containing an account of the soil, produce, animals; vales, mountains, rivers, lakes, etc. of those countries; the religion, gouernment, policy, customs, dress, arms, and language of the indian inhabitants; and some particulars relating to Falkland's Islands. By THOMAS FALKNER, who resided near

forty years in those parts. Illustrated with a new map of the Southern parts of America, engraved by Mr. Kitchin, Hydrograph to his Majesty. 4. (*Nostra refert animalis descriptio, quod amphibium dicitur, et inhabitat fluvii Parauanae littus. Auctor dicit hoc nunquam ab Europaeis descriptum esse, Indis dicitur Yaguaru; magnitudine asini, lutrae figura, breuib. et crass. pedibus: Hispani id dicunt acuto naso, infer lupi, erectis auribus: an Tapir BVFF.? Aliud animal ex ruminantibus, cornub. destitutum, anta dictum. Noua species sambuci.*)

SAMUEL FARR aphorismi de marasmo. Altenburg: 8. (*Iam mentionem fecimus huius secundae editionis, dum primam indicarem. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 547.*)

ANTON. FEDERICI, Presbyt. Auxenanae Dioecel. elucubratio optico physica de causa mechanica praecipuarum luminis proprietatum. Romae. 8.

B. I. B. FELS diss. inaug. de glandulis conglobatis.

IO. JAC. FERBERS *Beyträge zu der Mineralgeschichte von Böhmen.* Berlin. 8. m. K.

EIVSD. *Beschreibung des Quecksilberbergwerks zu Idria.* v. supra p. 156.

WILLIAMS FORDYCE'S *Untersuchung der Ursachen, Zufälle und Heilung der faulen etc. Fieber.* vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 596.

RVDOLPH FORSTEN diss. quaestiones selectas physiologicas exhibens. L. B. 4.

Viaggio in Dalmazia dell' Abate ALBERTO FORTIS Vol. I. et II. In Venezia. 4. c. f.

Cours d'hippiatrique, ou traité complet de la médecine des chevaux par Mr. DE LA FOSSE. à Paris. fol. mai. c. f. (*Non superuacaneum arbitramur huius profecto elegantis et pretiosi operis, quod cum magna admiratione vidimus summam*

summam saltem breuiter indicare. Tractatur nempe in eq anatomia equi accuratissime et pariter pathologia. Cl. DE LA FOSSE a patre in arte veterinaria admodum clarus ita educatus est, vt a puero huic rei seruiret bene ad eandem praeparatus. In osteologia multa habet de dentibus eorumque mutationibus secundum aetatis diuersitatem. Myologia, quae nobis potissimum placuit, admodum curiose hic est tractata, et sic quoque chondrologia, syndesmologia, angiologia, neurologia, splanchnologia cet. reperiuntur. Ex pathologicis notamus ascarides vermiculares, qui in vna extremitate tria habere capita seu eminentias dicuntur, inter quae os reperitur, porro aegagropilas, quae ex pilis, membranis, aliisque sunt conflatae, fasciolas hepaticas in ductu choledochi cet. Icones sunt procul dubio elegantissimae et optimae.

Les enfans élevés dans l'ordre de la nature, ou abrégé de l'histoire naturelle des enfans du premier age à l'usage des peres et meres de famille. Par. Mr. DE FOVRCROY. à Paris. 12.

Recherches pratiques sur les maladies vénériennes. P. I. J. GARDANE. (*Noua editio. Primam v. comm. nostr. dec. II. suppl. III. p. 519.*)

EIVSDEM avis au peuple sur les asphyxies ou morts apparentes et subites, contenant les moyens de les prévenir et d'y remédier, avec la description d'une nouvelle boete fumigatoire portative. à Paris. 12.

EIVSDE. le secret de SVTTONS v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 135.

H. D. GAVBII institutiones pathologiae. L. B. 8.

An examination of Mr. HENRY'S stricture on GLASS'S magnesia. By THOMAS GLASS M. D. Lond. 8.

S. G. GMELIN *Reise durch Rußland 2ter und 3ter Theil* v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 303.

An history of the earth and animated nature. By OLIVER GOLDSMITH. Lond. 8. (*Liber compilatus, praeter hypothesen nihil novi continet.*)

Della medecina traumatica per MICHEL ANGRIMA, Dottore di Medicina. Pis. 4.

C. G. GRVNER *analecta ad antiquitates medicas* v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 336.

EIVSDEM morborum antiquitates collegit ex optimis quibusque autoribus recensuit et suo quavis morbum loco collocandum curavit. Vratilav. 8.

EIVSDEM variolarum antiquitates ab Arabibus solis repetendae. Ien. 8.

EIVSDEM diss. de causis impotentiae in sexu potiori ex doctrina HIPPOCRATIS veterumquemedicorum. ib. 4.

EIVSDEM progr. de daemoniacis a CHRISTO sospitato percuratis. ib. 4.

IO. GOTTLÖB HAASE diss. inaug. de vngue articulari eiusque vitiis Resp. Io. Aug. Casimiro. Lips. 4.

A. DE HAEN rationes medendi continuatae. Tom. II. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 615.

ALB. DE HALLER bibliotheca chirurgica Tom. III. Bern. et Basil. 4. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 503.

EIVSDEM bibliotheca anatomica Tom. I. Tiguri 4.

A. A. HAMBERGERS *allgemeine Experimental-Naturlehre auf eigene Erfahrung und Vernunftschlüsse gegründet. Iter Theil.* 8. m. K.

P. I. HARTMANN diss. de IOANNIS LANGII medici olim celeberrimi studiis botanicis. Francof. ad Viadr. 4.

An account of the late Dr. GOLDSMITH'S illness; so far as relates to the exhibition of Dr.

JANE'S

- JAME'S powders: together with remarks on the use and abuse of powerful medicines in the beginning of acute diseases. By WILLIAM HAWKER. 4. Lond.
- HAWKESWORTH'S *Nachricht von Reisen etc. aus dem Englischen von IOHANN FRIEDRICH SCHILLER. Berlin. 4 mai. (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 463.)*
- P. JOSEPH HERBERT diff. de aquae aliorumque fluidorum elasticitate. Vienn. 8.
- MARCI HERZ diff. de varia naturae energia in morbis acutis et chronicis. Hal. 4.
- HEURLIN de aqua (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 162).
- IO. VAN HEVSDE diff. inaug. de diureticorum vsu et abusu. L. B. 4.
- WILLIAM HEWSON'S experimental Inquirees Part. I. et II. Lond. 8. 2 Edit. (*Quas inquisitiones proxime recensebimus.*)
- CHRIST. GOTTLOB HEYNE elogium RVDOLPHI AVGVSTINI VOGEL. Gotting. 4.
- Horti Malabarici Pars Ima. Auctore IO. HILL. (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 152.)
- G. C. HINDERER de geranio Robertiano. Giesae. 4.
- L. E. HIRSCHEL *Gedanken die Heilungsart der fallenden Sucht betreffend. Nebst einem Anhang von einigen gegen die Würmer dienlichen Mitteln. Miedau. 8. 3te Auflage.*
- Rational recreations in which the principles of numbers and natural philosophy are clearly and copiously elucidated by a series of easy entertaining interesting experiments; among which are all those commonly performed with the Cards. By W. HOOPER. Lond. 8. c. f.
- IO. CHRIST. HVHN diff. obs. nonnullas medico chirurgicas in India Orientali collectas sistens. Erlang. 4.

GVIL. HUNTER anatomia vteri humani grandi tabulis illustrata. Lond. fol. mai.

Voyages metallurgiques ou recherches et observations sur les mines et forges de fer, la fabrication de l'acier, celle du fer blanc, et plusieurs mines de charbon de terre, faites depuis l'année 1757. iusques et compris 1769. en Allemagne, Suide, Norwege, Angleterre et Ecoſſe. Suivies d'un Mémoire sur la circulation de l'air dans les mines et d'une notice de la jurisprudence des mines de charbon, dans le pays de Liege, la Province de Limbourg et le Comté de Namur. Avec figures par feu Mr. IARS. Publiés par M. G. IARS a Lyon. 4.

IAC. FRID. ISENFLAMM diff. inaug. de musculorum pathologia Resp. Io. Iacob. Weisf. Erlang. 4.

EIVSD. *Versuch einiger practischen Anmerkungen über die Nerven zur Erläuterung verschiedener Krankheiten derselben, vornemlich hypochondrisch und hysterischer Zufälle.* ib. 8.

A treatise on childbed fevers, and on the methods of preventing them, to which are prefixed two dissertations, the one on the brain and nerves etc. the other on the sympathy of the nerves and of different kinds of irritability. By THOMAS KIRKLAND M. D. Lond. 8.

IO. RVDOLPH KLINKE diff. inaug. de diplopiâ Götting. 4.

F. W. KNAUBLER examen fontis mineralis soterii Roisdorſienſis prope Bonnam. Duisburg. 4.

ANTON. KOEHLER diff. de partu fetus mortui inque facili, ac viui. Erford. 4.

IO. DIETR. ARNOLD KREVEL de asthmate. Hal. 4.

IO. GOTTLÖB KRÜGERS *Naturlehre der Theil Halle. 8.*

10. GEORGE KRÜNITZ *das Wesentlichste der Bienen-
geschichte und Bienenzucht für den Naturlieb-
haber, Landmann und Gelehrten. Berlin. 8. m. K.*
(Tractatus hic etiam magno operi *Oeconomische
Encyklopedie* EIVSD. insertus, et in usum eo-
rum, qui illo carent, separatim editus est.)
- * KVESTER diss. de rubefacientium et vesi-
cantium usu in variolis. Erford. 4.
- A chemico medical dissertation on Mercury etc.
with observations on the use and abuse thereof
in venereal disorders etc. By I. L. L. ***. M. D.
Lond. 8. (*Annititur Auctor noua praeparata
mercurii inuenire, validiora notis nec saluationem
creantia. Fausta Eius conamina dicuntur, impe-
ditus tamen est, quo minus iam inuenta sua detege-
ret, Sed quaedam tantum proponit cogitata, ut alii
inuitentur ad ipsam inquisitionem.*)
- Ephemerides des mouemens celestes pour le me-
ridien de Paris. Tom. VII. contenant les dix
années de 1775 - 1784. revues et publiées par
Mr. DE LA LANDE. à Paris. 4.
- EIVSD. connoissance de temps pour l'année com-
mune 1775. Publiée par l'ordre de l'Academie
Royale des Sciences. ib. 8.
- L. E. LANGE miscellae veritates de medicis cet. v.
comm. nostr. Vol. XX. p. 133.
- EIVSD. *der Arzt für alle Menschen, ein medicinisches
Handbuch.* ib. 8.
- CLAVD. HILAR. LAVRENT diss. inaug. de usu et
abusu instrumentorum in arte obstetricia. Ar-
gentor. 4.
- Opusculs physiques et chymiques Tom. I. et II.
par Mr. LAVOISIER. à Paris. 8 mai.
- * LEGER diss. mutatis moribus Parisinorum
mutataque medicinae theoria rarior venaesectio.
Resp. L. M. de Prasne. Paris. 4.

L. F. B. LENTIN *Beobachtungen einiger Krankheiten.*
Göttingen. 8.

IOH. LEPECHINS *Tagebuch der Reise durch verschiede-
dene Provinzen des Russischen Reichs in den Jah-
ren 1768 und 1769. Aus dem Russischen übersetzt
von M. CHRIST. HEINR. HASE, Pastor zu Stadt
Sulze. I Theil.* (Hoc itinerarium per varie
Regni Russici partes collectum eodem anno Pe-
tropoli cum tabulis aeneis Russica lingua prodiit
et locuples est optimis observationibus rerum
naturam spectantibus, quarum nos potiores alio
tempore referemus.)

NATHANAEL GODOFR. LESKE *ichthyologia vid.
comm. nostr. Vol. XX. p. 347.*

*Medical memoirs of the general dispensary for part
of years 1773 and 1774. By ION COAKLEY
LETTSON. Lond. 8.*

HENR. PALMAT. LEVELING *diff. de cranii melle
quondam venerci postea epileptici tandem apo-
plexia defuncti. Ingolstadt. 4. c. fig.*

PAVL CHRIST. LINKE *diff. de hellebori nigri et
que praesertim viridis usu medico. Hal. 4.*

IDEM *de noxis ex potu. Lips. 4.*

*An essay on the most effectual means of preserving
the health of seamen in the Royal navy etc.
By LIND. (v. comm. nostr. Vol. hoc p. 340.)*

B. VAN LINDEN *diff. inaug. de immodica mensur.
exercitatione. L. B. 4.*

J. S. LINDINGER *de Ebraeorum veterum arte me-
dica, de daemone et daemoniacis. Servat. et
Vitebergae. 8.*

CAROLI A LINNÉ *genera morborum etc. (v.
comm. nostr. Vol. XXI. p. 341.)*

EIVSD. *systema vegetabilium per MYRRAT. (v.
ib. Vol. XX. p. 610.)*

EIVSD. *diff. de planta cimicifuga Resp. Jo. Hardberg.
Vpsal. 4. c. f.*

CAROL

CAROLI A LINNE' diff. de esca auium domestica-
rum Resp. *Pet. Holmberger. Vpsal. 4.*

EIVSD. diff. de maro. Resp. *G. Dahlgren. ib. 4.*

EIVSD. diff. de viola ipecacuanha Resp. *Daniel Wick-
mann. ib. 4.*

Traité sur les virus chancereux, ou l'on develope
les causes, qui concourent a determiner sa na-
ture, ses effets dans ses differens degres et la
maniere de le prevenir et de le combattre, avec
un traitement particulier sur les tumeurs squir-
rheuses chancreuses de tous les visceres inter-
nes, mais sur tout des tubercules de poumon,
Par Mr. DUPRE de L'ISLE. à Paris. 12. Voll. 2.

IO. FRID. LOBSTEIN diff. de liene (v. comm. nostr.
Vol. hoc p. 37.)

EIVSD. diff. de calculis vesicae vrinariae cysticis
Resp. *Io. Godofr. Phaebl. Argentor. 4.*

H. S. LOEVEN diff. de homine quatenus est machi-
na. Duisburg. 4

The electrical Philosopher containing a new system
of physics founded upon the principle of an
uniuersal plenum of elementary fire etc. To
which is subjoined a Postscript. By R. LOVETT.
Lond. 8.

J. C. LÜDECKS *Versuch einer Naturgeschichte der al-
ten Mark. Berlin. 8.*

EIVSD. *Altmarkisches Magazin. ib. 8.* (Laudatur
hic liber propter res ad rem domesticam et co-
gnitionem naturae vtilissimas.)

CHRISTIAN GOTTLIEB LUDWIG institutiones
medicinae forensis. Ed. Ilda curante D. ERNE-
STO GOTTLÖB BOSE. Lips. 8.

CHRIST. LUDWIG diff. inaug. de hydrope cerebri
puerorum. ib. 4.

LYONS *practische Abhandlungen. (v. comm. nostr.
Vol. XX. p. 723 seqq.)*

Tom. XXII. Pars IV.

Aaa

D. MAC-

D. MACBRIDE *introductio methodica in theoriam et praxin medicam ex Anglica lingua in latinam conuertit* J. F. CLOSSINA. Trai. ad Rhen. 8. Voll. II. (v. *comm. nostr.* Vol. XX. p. 430.)

Recueil des dissertations physico chymiques, présentées a différentes Academies. Par Mr. DE MACHY. à Paris. 8.

FRID. HEINR. WILH. MARTINI *allgemeine Geschichte der Natur, mit vielen Kupfern. Iter Theil, bis Alaun. Berlin und Stettin.* 8.

J. MARX *obs. med.* P. I. (v. *supra* p. 122.)

10. FRID. MAYERS *vierte Fortsetzung der Beyträge und Abhandlungen zur Aufnahme der Land- und Hauswirthschaft nach Grundsätzen der Naturlehre und der Erfahrung entworfen. Frankf. am Mayn.* 8. (Nonnulla bona et vtilia verborum inutilium et opinionum naturae saepe repugnantium farragine abscondita.)

10. CHRIST. FRID. IMMAN. MAYER *diff. de affectibus grauidarum.* Hal. 4.

CARL GOTTLÖB MEIER *diff. de carice arenaria fassaparilla Germanica.* Brest. 4.

Observationum electrico medicarum in collegio electrico, quod condidit ADAM FRIDERICVS Princeps prima semicenturia theorematum de venae sectione et purgantibus, quam Praef. HENR. MEINOLPH propugnandam suscepit IO. MATTHAEVS ERNST. Herbipoli. 8.

C. I. MELLIN *Auszüge aus den besten medicinischen Probefchriften der vorigen Jahrhunderte. Altona burg.* 8. 2 Theile.

J. D. METZGER *aduersaria medico practica, vid. supra* p. 455.

Traité de médecine theorique et pratique extrait des ouvrages de Mr. DE BORDEV avec des remarques cet. Par Mr. DE MINVIELLE. à Paris. 12.

- * * MITTERBACHERS *kurzgefaßte Naturgeschichte der Erdkugel zum Behuf der Vorlesungen.* Wien. 8. (Compendium diligenter scriptum.)
- F. W. DE MONCHY *diff. inaug. de medico optimo naturae et observatore et imitatore.* L. B. 4.
- G. H. MOERY *diff. inaug. de actione mercurii in corpus humanum salubri et noxia.* Duisburg. 4.
- IO. GOTTFR. MORGENBESSER *Abhandlung von der Nothwendigkeit des Zufühlens.* Breslau. 4.
- OTH. FRID. MÜLLER *vermium cet. historia (vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 18.)*
- PHIL. LUDW. STAT. MÜLLER *vollständiges Natursystem des LINNAEI.* (v. ib. Vol. XX. p. 28.)
- Pennantische Zoologie von P. MÜRR überfetzt.* Augsburg. 8. (v. ib. Vol. XIX. p. 334.)
- IO. ANDR. MÜRRAY *medicinisch practische Bibliothek. Erster Band.* Göttingen. 8.
- N. I. DE NECKER *physiologia muscorum per examen analyticum de corporibus variis naturalibus inter se collatis continuitatem proximamue animalis cum vegetabili concatenationem indicantibus.* Manhem. 8. c. fig. (*Nouis, at plerisque fictis opinionibus ornatus liber. Quaedam de hac re v. comm. nostr. IIIae decad. Suppl. I. p. 3 sqq.*)
- G. NIEROP *de contagio varioloso* (v. ib. Vol. XX. p. 304.)
- J. E. NEUBAUER *Progr. de triplici nympharum ordine.* Ien. 4. c. f.
- GEORG. GOTTL. OFFTERDINGER *Anleitung für das Landvolk in Absicht auf seine Gesundheit oder Fortsetzung der Heilungsart derjenigen hitzigen und geheim gehaltenen Krankheiten, welche von Herrn TISSOT nicht ausgeführt worden.* Zürich. 8.
- R. C. F. OPITZ *Geschichte seiner im Vaterlande, dem Fürstenthum Minden angefangenen und mit dem glücklichsten Erfolge eingeführten Einpfropfung der Kinderblattern.* Minden. 8.

- PALLAS *Reise durchs Russische Reich* (vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 288. et 562.)
- EIVSD. *Naturgeschichte merkwürdiger Thiere etc. 4te Sammlung. Berlin und Stralsund. 4* (v. ib. Vol. XV. p. 491.)
- HENR. FELIX PAVLIZKY diss. de sulphuris antimonii aurati extractione respectu terrae foliatæ tartari inde oriunda optima. Hal. 4.
- Traité des maladies chirurgicales cet. Par PETIT. (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 486.)
- I. C. PETRI diss. med. chir. sistens tentamina quædam circa generationem puris. Argentorat. 4.
- Dissertation Academique sur le cancer, couronnée de l'Academie des sciences et belles lettres de Lyon. Par Mr. PEYRILHE, Doct. en Médecine à Paris. 4. (*Latino sermone a Cl. Audora hic liber cum viris eruditis est communicatus, cuius summam non multum ante tradidimus. vid. p. 689.*)
- I. G. PFVHLER diss. de calculis vesicæ urinariæ cysticis. Argentor. 4.
- IO. GOTTFR. PIETSCHENS *Geschichte practischer Fälle von Gicht und Podagra. Halle. 4.*
- IOS. IAC. PLENK *Lehrsätze der practischen Wundarzneywissenschaft zum Gebrauch seiner Zuhörer. Erster Theil. Wien. 8.*
- F. I. POCK diss. de aquis medicatis purgantibus. Viennæ. 8.
- IO. CHPH. POHLE progr. de fomite varioloso. Lips. 4.
- H. D. PONTY diss. inaug. de morbis ex perspiratione suppressa oriundis. L. B. 4.
- PRISTLEY on different kinds of air (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 123 seqq.)
- QVARIN methodus medendarum febrium (v. ib. Vol. XIX. p. 96.)
- WILH. VAN REES de sudoriferorum moderamine. Trai. ad Rhen. 4.

ERN. SAMVEL REINIGER diff. inaug. de prole parentum culpas luente. Lipf. 4.

CHRIST. FRID. REVSS compendium botanices (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 672.)

AVG. GOTTL. RICHTERS *chirurgische Bibliothek 2ten Bandes 4tes Stück.* Göttingen. 8.

C. H. A ROG diff. inaug. de scoliosi. L. B. 4.

EBERH. ROSENBLAD diff. med. de tympanite intestinali. Resp. Laur. Chr. Tingstadius. Londin. Goth. 4.

VON ROSENSTEIN *von Kinderkrankheiten v. sup. p. 185.*

VON ROSNAY *Naturlehre für das schöne Geschlecht. Leipzig. 8. (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 565.)*

Beiträge zur practischen Arzneywissenschaft bey dem Krankenbette gemacht von IOHANN IMMANUEL ROTHART. Gotha. 8.

ROTTBOEL descriptiones et icones plantarum (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 228.)

Tableau de l'analyse chimique ou procedés du cours de chimie de Mr. ROVELLE. à Paris. 12.

Journal de medecine cet. Par Mr. ROUX. Tom. XLI. et XLII. (v. supra p. 476.)

Observations sur la physique cet. Par Mr. ROZIER. (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 272 et supra p. 581.)

RIVSD. traité sur la meilleure maniere de cultiver la navette et le colsat et d'extraire une huile depouillée de son mauvais gout et de son odeur desagreable. à Paris. 8.

G. P. RÜLING ordinum naturalium plantarum commentatio botanica. Gotting. 4.

IAC. CHRIST. GOTTL. SCHAEFER diff. de magnetica. Argent. 4.

AVG. SCHARSCHMIDS *Verzeichniß der Arzneymittel. (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 263.)*

I. W. SCHROEDERS *völlig eröffnete Alchemie oder höhere Naturwissenschaft in einer deutlichen Anweisung. Cassel. 8.*

SCHROEDER von der *Wirkung der Eichen* (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 636.)

Vollständige Einleitung in die Kenntniß und Geschichte der Steine und Versteinerungen von IO. SAMVEL SCHROETER. *Erster Theil. Altenburg.* 4. (Maxima ex parte collectus liber, nec tamen diligenter vbique, nec naturae conuenienter, vt opinioni Auctoris vix saepe subscribendum sit.)

GEORG. CHPH. SCHMIDT *Beschreibung einer Elektrifirmaschine und deren Gebrauch. Iena.* 4 mai. m. K.

SCHMUCKER *chirurgische Wahrnehmungen* (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 472.)

SCHÜTT diff. de viribus arnicae (v. ib. p. 624.)

IO. GEORGE FRID. SCHVLZE diff. de saponibus. *Gotting.* 4.

SELIG vom *Salpeter.* (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 261. et supra p. 379.)

ADAM ANDR. SENFFT *elementa physiologiae pathologicae ad lectiones accommodata.* Vol. I. 8.

IOS. MART. SÜDLER DE ROSENECK diff. inaug. de butyro medicato. *Trai. ad Rhen.* 4 mai.

GEORG. FRIDR. SIGWART diff. inaug. an sub partu humano etiam naturali emoucantur innominata adeo peluis ossa Resp. *Sept. Christ. Gottl. Serger. Tubing.* 4.

Observations on Dr. WILLIAMS treatise upon the gout. By DANIEL SMITH. *Lond.* 8.

Nature studied with a view to preserve and restore health etc. With an account of a most powerful and safe deobstruent medecine etc. By WILLIAM SMITH. *Lond.* 8.

IAC. REINH. SPIELMANN *institutiones materiae medicae praelectionibus academicis accommodatae.* *Argent.* 8.

IAC. REINE. SPIELMANN diff. sistens examen de compositione et vsu argillae. Resp. Io. Frid. Moseder. ib 4.

M. IO. GOTTL. STEGMANN kurze Beschreibung einer Saug- und Druckpumpe, wie beyde angewendet und gebraucht werden zu einer Brust- und Milchpumpe, verschiedenen Arten von Spritzen, Schröpf- und Rauchtobacksklystierinstrumenten: nebst einer Anzeige eines besondern Rauchtobacksklystierinstrumenten. Cassel. 8. m. K.

IOH. STEIDELE Unterricht für die Hebammen. Wien. 8.

G. W. STEINS Beschreibung eines Baromacrometers und Cephalometers als nützlicher Werkzeuge in der Entbindungskunst. Cassel. 4. m. K.

CAROL. FERD. SVADICANI diff. inaug. de remediis praecipuis ad hernias incarceratas. Götting. 4.

SVLZER Versuch einer Naturgeschichte des Hamsters. (v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 361.)

Anabridgement of Bar. VAN SWIETEN Commentaries upon the Aphorismen of the celebrated Dr. HERM. BOERHAAVE. Vol. I. et II. Lond. 8.

TRAVG. CHRIST. TAVBNER diff. de morbis generalioribus ex vilitatissimis potulentis. Hal. 4.

THAER diff. de actione systematis nervosi in febribus (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 532.)

TICHY diff. inaug. de arenulis in lotio adparentibus (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 727.)

S. A. D. TISSOT Anleitung für den gemeinen Mann in Städten und auf dem Lande. Neue Auflage. Petersburg. 8.

I. K. TODE vom Tripper in Ansehung seiner Natur und Geschichte. Kopenhagen und Leipzig. 8.

Amoenitatum Roswaldensium leuis adumbratio. Auctore B. L. TRALLES. Vratislav. 8.

DAN. WILH. TRILLER clinotechnia medica antiquaria seu de diuersis aegrotorum lectis secundum

ipſa varia morborum genera conuenienter inſtruendis commentarius medico criticus cum indice rerum memorabilium locupletiffimo. Francf. et Lipſ. 4.

GEORG. CHR. ST. VFENDORFER diſſ. inaug. ſiſtens experimenta nonnulla et obſeruaciones de bile. Argentor. 4.

Histoire des maladies internes. Par Mr. RAYMOND DE VIEVSSENS. Ouvrage poſthume. Tom. I. à Toulouſe. 4.

Manuel ſecret et analyſe des remedes de M. SVTTON pour l' inoculation de la petite verole, Par Mr. DE VILLIERS. à Paris. 8.

R. A. VOGEL materia medica. Editio noua correctior et emendatior. Franc. et Lipſ. 8.

An account of the teſticles their common coverings and coats and the diſeaſes to which they are liable. With Method of treating them. By IOS. WARNER F. R. S. Lond. 8.

Eſſai ſur les jardins. Par Mr. WATELET. à Paris. 8 mai.

FRID. AVG. WEBER diſſ. inaug. de ſignis ex ſputo. Gotting. 4.

TH. THEOD. WEICHARD Epift. gratulat. de ſuccedaneorum Coffeae inueniendorum regulis. Lipſ. 4.
Vom Nutzen der Chymie inſondere in Abſicht auf Pommern betrachtet. Eine Antrittsrede von CHR. EHRENF. WEIGEL. Greifswalde. 4.

IO. NIC. WEISSER ſpec. inaug. de ſanguinis in pulmonibus condensatione haud defendenda. Hal. 4.

FRID. GVIL. WEISSENBORN diſſ. de pupilla nimis coarctata vel clauſa. Erford. 4.

FRID. WILHELM WEIS *Betrachtung über die nutzbare Einrichtung academischer Vorleſungen in der Botanik. Göttingen. 4.*

FRID.

FRID. AVG. WEITZ *neue Auszüge aus Dissertationen für Wundärzte. Zweyter Band. Francf. und Leipzig.* 4.

HVSD. Churfächfischer Landphysicus. *Eine medicinische physikalische Monatschrift zum Besten des Landmanns, des Hauswirths und jeder anderer unmedicinischen Leser. Naumburg. 8 mai.*

WENZEL *Einleitung zur höhern Chymie (v. comm. nostr. Vol. XX. p. 257.)*

WERNER *von den Kennzeichen der Fossilien (v. ibid. Vol. XXI. p. 66.)*

ANDR. WESTPHAL *progr. de symptomatibus tabis pulmonalis non semper ab exulceratione pulmonum oriundis. Gryphiswald. 4.*

LL. WIEGLEBS *Versuche über die alkalische Salze (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 223.)*

FRID. LVDW. WIGAND *alloquium epistolare, quo institutum suum de observationibus et historiis morborum acidularum Wildungensium vsu curandorum colligendis atque edendis aperit et medicos rogat, vt observationes suas secum communicare velint. 8.*

C. B. WILL. *diff. inaug. de tumoribus capitis. Argentorat. 4.*

PHILIPP LVDWIG WITTEW. *diff. inaug. sistens ideam dispensatorii nostris temporibus accommodati. ib. 4.*

IO. SIGISM. A WOGAV. *de fame naturali et praeter naturam aucta. Ien. 4.*

IO. GVILIELM. GODOFR. ZANDER. *de aphthis. Duisburg. 4.*

IO. FRID. ZÜCKERT *vom Meinberger Mineralwasser in einem Sendschreiben an den Herrn D. IOHANN ERHARD TRAMPEL. Lemgo. 4.*

Contenta in hac parte.

I. Observations et mémoires sur la physique par Mr. ROZIER. Tom. II.	P. 579
II. HAMILTON campi Phlegraei.	600
III. ZIMMERMANN zoologia geographica	607
IV. CARTHEUSER <i>mineralogische Abhandlungen 2ter Theil</i>	631
V. BRÜCKMANN <i>von Edelsteinen</i>	637
VI. <i>Kenntniß derjenigen Pflanzen, die Mahlern und Färbern zum Nutzen sind</i>	643
VII. SANTORINI XVII. tabulae anatomicae cet. per GIRARDI	645
VIII. MAYER <i>von Blutgefäßen des menschlichen Körpers.</i>	657
IX. Noui commentarii Petropolitani Tom XIX.	660
X. BVCHHOLZ <i>chemische Versuche über antise- ptische Substanzen</i>	673
XI. FORSTEN de cantharidibus	675
XII. A safe and easy remedy proposed for the relief of the stone cet. By HVLME	681
XIII. Cases in surgery particulary of cancers cet. By HILL	685
XIV. PEYRILHE de cancro	689
XV. MURRAY de lue venerea	695
XVI. <i>Der Naturforscher I — IIItes Stück</i>	700
XVII. KLEIN echinodermata per LESKE	711
XVIII. Noua physico medica	724
XIX. Index scriptorum physico medicorum, quae anno 1774 prodierunt	727

I N D E X.

A.

- A**bdominalium viscerum si-
 tus et ratio praeternatu-
 ralis 501
 Abdominis tumor singularis
 infantum recens natorum,
 eius causa et curatio 68
Abhandlungen und Beobach-
tungen aus der Arzneyge-
labrbeit von einer Gesell-
schaft von Aerzten in Ham-
burg 131
Abhandlungen einer Privatge-
sellschaft in Böhmen etc.
2ter Band 52
 Abortus, eum arcendi ratio
 et remedia 92 sq.
 Abrotani virtus medica 356
 Abscessus ad aurem sanatus
 500. hepatis et ventriculi
 a vermibus perforati cura-
 tio 238 sq.
 Acanthurus, nouum piscium
 genus 505. 510
 Acerina piscis descriptus 668
 Aceto destillato num cuprum
 aut stannum insit, modus
 detegendi 23
 Acetosellae sal, effentiale,
 eum eo experimentum 595
 Achates, quid sit? 641. eius
 formatio 257 sq. vbi re-
 periatur 254. 257 sq.
 Acida, eorum actio in bilem
 humanam 43 sq. minera-
 lia et vegetabilia, de eo-
 rum natura 31
 Acidum vniuersale an et qua-
 tenus derur? 56. aëreum,
 quid sit? 388. eius quali-
 tates ib. id obtinendi mo-
 di ib. de eo obseruata ib.
 sqq. aëreum vniuersale ne-
 gatur 29. nitrosum, eius
 geneleos experimentis ex-
 plicatae expositioni prae-
 mium constitutum 165.
 pingue, eius vsus in corpori-
 bus vniendis et defenden-
 dis 587 sq. 594. tartari, de
 eius cum creta et quibus-
 dam calcibus metallorum,
 connubio obseruata 217 sq.
 Acta Heluetica Vol. VIII 537
 Actiniae character genericus
 et species quaedam 514
 Adamas, de eo obseruata 640.
 de eius destructione in va-
 sis clausis experimenta che-
 mica 199 sq. cum eo in-
 stituta experimenta ele-
 ctrica 490
 Adenia, nouum plantarum
 genus 530
 Aegypti descriptio geogra-
 phico - physica 520 sqq.
 plantae, de iis obseruata
 522 sq. earum ordines 523.
 morbi eorumque remedia
 ib. sq.
 Aër, vaporibus pestiferis in-
 sectus eum purificandi mo-
 dus 589. fixus, quid sit?
 388. eum obtinendi mo-
 dus triplex ib. 682. eius
 qualitates acidae 388. de
 eius natura acida obserua-
 ta et experimenta ib. sqq.
 de eius grauitate, ortu et
 natura monita 590. eius
 in aquis quibusdam mine-
 ralibus

ralibus differentia et effectus 224 sq. in clysmatibus adhibiti vsus in febre puerperarum 85. vsus internus in calculis renum 682. in scorbuto 683. in podagra, febre lenta et veribus 684
Aerua, nouum plantarum genus 532
Aesculus hippocastanum, de eius vi febrifuga experimenta 674
Aether nitrosus, eum destillatione obtinendi ratio 591
Aethiopum coloris causa 611
Aetnae montis altitudo et circuitus 602
Affinitates corporum vid. *Corpora*.
Agaricus muscarius Linn. eius vis venenata, antidota et vsus 424. 441
Agates vid. *Achates*.
Agricolae instructionis, qua tempestatum vicissitudinum, quoad rura, per omnia anni tempora habere possit rationem, expositioni praemium constitutum 166
d^r Ailhaud pulueris purgantis effectus noxii et lethales 244 sq.
Albini, Frid. Bern. de natura hominis libellus 162. obitus 563
Alcali minerale fixum, eius in plantis quibusdam praesentia 582. id absque ignis ope obtinendi modus 201. 582. vegetabile aëratum 389
Alcalinorum salium iactura in igne vnde? 32

Alce, eius patria et domicilium 621
Alcea procumbens, caulibus procumbentibus cer. planta 14
Alcyonium phusca, eius character et vsus 516 sq.
Aletris Guinensis, planta 244
Alni cortex, de eius partibus constituentibus et viciu tingente experimenta 497 sq. foliorum vsus ad lae puerperarum dissipanda 356
Alstroemer, C. Societatis reg. Gottingensis sodalis 721
Alternanthera, nouum plantarum genus 523
Aluminis terra, de ea oblecta et experimenta 636 sq.
Amalgama ferri parandi modus 33 sq.
Amaurosis, de eius causis et curatione monita 223. 237 sq. 455
Ambrosia fruticosa, planta 14
Amethysti differentia a *crystallo montana* 640
Amianthi fodina circa Mennam 144
Ammi copticum, planta 296
Ammoniacus sal, eum parandi modus 85
Ammonitae regionis Vindobonensis 779
Amomum zingiber, planta 244
Amputatio brachii facta prolapsi et haud reponendi periculo instante, vnum liceat et an chirurgus eam taxandus sit? 223
Amstelodamensis societ. oeconomicae thesis et program. ad ann. 1779 551
 Amygd

Amygdalarum amararum oleum aethereum, effectus et vsus 358 sq.
Amylum, de eo experimenta chemica 212
Amyris, planta, eius species tres et vsus varius 534
Anafarca, de eius curatione obseruatio 199
Anatomicae tabulae 645 sqq.
Anatomico practicae obseruationes 461 sqq. 484. 496 sq. 500 sqq. 547 sqq.
Anchylosis maxillae inferioris 469
Anemone pulsatilla, de ea monita 426
Aneurysma spurium sanatum 236
Angelica verticillaris, planta 291
Angina, de ea monita 336.
cathartica, eius curatio 110
sq. maligna, vt pestis species 349
Ani fistula vid. *Fistula*.
Animalia, eorum differentia et dispositio systematica 263 sqq. numerus 608 sq. ea in museis conseruandi ratio 596 sq. 599. Daniae et Noruegiae indigena, eorum prodromus 302. fulmine tacta vid. *Fulmen*.
quadrupeda eorum contemplatio geographica 607.
quoad domicilia classes 608.
eorum dispersionis et migrationis causae 626 sq. vtrique orbi communia 611 sqq. 623 sq. 624 sq. venenata eorumque actio et antidota 433 sq. species quaevis a principio creata 666

Anomia tridentata, de ea obseruata 516
Antagonismus c. h. eius definitio et effectus 460
Anthelminticorum formulae et vsus 226 sqq. 234 sqq.
Antherae plantarum vid. *Siamina*.
Anthericum liliago, planta 284
Antidota, eorum classes et vsus 430
Antimonialium virtus specifica in pectoris inflammationibus dubia 473. vsus insignis in febribus acutis nautarum 345 sq.
Antura, nouum plantae genus 529
Aortae aberrationes et morbi varii 464 sq. 487. 543
Apes in Belgio alendi modi optimi mercaturae et oeconomiae vtilissimi expositioni praemium constitutum 558. in capite excrescientia 588. cribrariae f. *Sphex cribraria* Linn. 705
Aphyllantes Monspeliensis, planta 518
Apoplexia, eius differentia 454
Apositia vid. *Inedia*.
Aqua, de eius et olei attractione et repulsionem 586. de eius congelatione 57. cuprum praecipitans 312. fortis, de eius destillatione 22 sq. 24. marinae destillatae sapor ingratus unde? 341 sq. martialis artificialis, praeparatio et vsus 221. mineralis ad sanum S. Albani analysi et vsus 488 sq. Montecenis in Burgundia

dia analysis 586. vegeto
mercurialis, eius formula,
praeparatio et vsus 229 sq.
vegeto mineralis Goulardi,
vsus 223. aquae stillatitiae,
praeparatio 29. afferuatio

24
Aquilae species 148
Arabiae felicitatis descriptio 525
sq. plantae 526 sq.
Arborum cultus, an et qua-
rum in et circa vrbes sani-
tati ciuium aerisque puri-
tati sit proficiuus an noxi-
us? quaestionis solutioni prae-
mium dicatum 558 sq.
Arena, de eius origine sen-
tentia 709
Arenaria muscosa 13
Argentum, eius minera cor-
nea chemice disquisita 670
Argillae partes constitutivae
636. vsus 22 sq. 29
Arnebia, planta 529
Arsenicum, eius natura et dif-
ferentia 446 sq. 559. su-
per eius crystallisatione
635. eius vis venenata 444
sq. 449. de eius vsu 445.
405. album 447. minera-
lisatum 449. regulinum

447
Artemisia, plantarum genus
298. eius species variae
299 sq. praeparata et vi-
res 301
Arteriae, de earum motus seu
pulsus causa controuersia
201 sq. earum pulsatio vid.
Pulsatio. de nonnullarum
aberrationibus 543 sq. ca-
pitis, de earum incuruatio-
num vsu 544. cruralis vul-
nus compressione sanatum
500. cubitalis aneurysma

spurium sanatum 236. in-
tercostalis dissectioni et re-
positioni inferuentia in-
strumenta 483. earum iter

657
Arteriotomia 472
Arum sagittae folium 293
Arundo nilotica 520 sq.
Asclepias, planta, eius partes
genitales 4 sq.
Alinus, eius patria, domicilia
et degeneratio 614 sq.
Asphodelus luteus 283
Aster pannonicus 273
Athamanta pyrenaea 298
Attractiones corporum vid.
Corpora.

Auium icones 148. coloris
albi causa 701. refarcien-
darum methodus 706
Auris morbus cum carne 481
sq.
Aurum, eius docimasia 219
calcinatio subita et subito
ope electricitatis 240. 490.
596. ex eo purpuram mi-
neralem ope electricitatis
obtinendi modus 596. ful-
minans 33. ex capite mor-
tuo cantharidum paratum
671

B.

Baccher, continuat opus pe-
riodicum Cl. Roux 724
Balneorum calidorum vsus in
morbillis 107. in morbis
venereis 697
Balsami neruini formula 351
Barometra 594 sq.
Barometricae observationes
261

Basaltis, eius columnae re-
rae et ortus 260. 603 sq.
Batarra, Io. Ant. edidit
seum Kircherianum 141
Belle

Belladonnae effectus et vsus
312 sq.

Bergius, P. I. Societ. reg. Got-
ting. sodalis 725

Bergmann. Torb. Diff. de ar-
senico 446. Gotting. Societ.
reg. sodalis 725

Berlinische Sammlungen zur
Beförderung der Arzney-
wissenschaft, der Naturge-
schichte etc. V. und VIter
Band 307

Berolinensis acad. scient. et
artium elegant. theses et
praem. ad ann. 1778. et
1781. 557. Societatis phy-
sicae praemium ad ann.
1777. et quaestio ad ann.
1781. 724

Betula pumila 290

Bilis humana non saponacea
42 sq. eius natura 43. 45.
analysis chemica 43 sqq.
ei ferrum inesse negatur
47. eius putrefactio ib. sq.
eius vis antiseptica 47 sqq.
similitudo cum lacte 48.
de ea confectaria varia ib.
sq. eius vsus 49 sq.

Binectaria, planta 530

Bixa orellana Linn. vid. Or-
leanum.

Blancardi, Steph. Lexicon
medicorum tripartitum, re-
nouatum per Iac. Frid. Isen-
flamm. Vol. I. 367

Blennius Gattorugine, de eo
observata 508

Blumenbach, Prof. med. ord.
Gottingensis 725

Boerhaavia 272 sq.

Boletus 60

Bonannii, Phil. rerum natu-
ralium in museo Kircheria-

no historia per Batarram.
Pars I. 141

Borax, eius cum cremore tar-
tari iuncti vsus in peripneu-
monia et obstructione vi-
scerum 136

Bordeu, eius obitus 562

von Born, Ignaz Abbandlun-
gen einer Privatgesellschaft
in Böhmen 2ter Band 52.

museum Vindobonense de-
scripturus est 167

Botanicae obseruationes 13.

546

Boues, eorum patria et spe-
cies 613 sq. bos bisonis
308

Brandau, Io. Henr. mortuus
562

Brandes, Car. Phil. obiit 168

Brafilienfe lignum vid. Li-
gnum.

Bromelia karatas 276 sq.

Bronchocele connata 67. eius
curatio ib.

Brückmanns, Urban. Frid.
Benedict. Abbandlung von
Edelsteinen 2te Auflage 637

Bructeri montis altitudo 261
sq. memorabilia 262

Bruxellensis acad. Imperial.
Reg. scient. et art. thes. et
praem. ad ann. 1779. 558

Bubones venerei, eos tractan-
di methodus 698

Bucholz, Guil. Henr. Seb.
chemische Versuche über
neue einheimische antisepti-
sche Substanzen 673

Burdach, Dan. Christ. obitus
562

Büttner, Chph. Gottl. mor-
tuus 167

Byttneria microphylla 276

Caca

C.

Cacaliae pendulae et odoraе
 vſus 535
Cadaba, planta 530
Cadaueris vapor putridus le-
 thalis 585
Cadia, planta 531
Caementum Traſſi dictum vid.
Traſſi.
Caefareae ſectionis neceſſitas
 72
Caidbeia, planta 530
Calcinatio auri, argenti, cu-
 pri et ſtanni ſubita 240.
 489 ſq.
Calculi biliarii, eorum origo
 51. renalis inſignis 469.
 huic aër fixus medetur 682
Calx viua, eius cauſtica viſ 29
Camelus, eius patria 624
Campanula carpatica 280
Camper, Petr. praemium ac-
 cepit a Societ. phyſica Be-
 rolinenſi 724
Camphora, eius diſtinctio 23
 eius purificationis modus
 24. de eius actione in mor-
 bis 137. in ileo morbo 314
 ſq. vſus in febre miliari
 puerperarum dubius et no-
 xius 98. cantharidum vi-
 res infringit 679 ſq.
Cancer ſedentarius 512 ſq.
Cancer, in eo remedium 356
 ſq. eius origo et progres-
 ſus 690. non eſt heredi-
 tarius 691. ſecundarius
 quomodo a primitiuo di-
 gnoſcatur 691 ſq. rel. vid.
 ſub verbo *Carcinomata.*
Cancroſum linguae vlcus ſa-
 natum 139 ſq.
Canis, eius cum lupo coitus
 611 ſq. natura 612 ſq. a
 crotalo laeſi curatio 484

ſq. rabidi morſus effectum

210. 237

Cantharidum actio et virtus
 474. 680. eorum hiſtoriam
 naturalis 676. analyſis che-
 mica 677. antidota 679.
 effectus in ſanguine ſano
 680

de Capdeuila, Ant. obitu

562

Capitis dolores chronici, ad-
 verſus eos tinctura 357.
 laeſiones, earum curatio
 457 ſq. vulnus cum fractu-
 ra cranii ſanatum 226. vul-
 nus telo inſiſtum 478 ſq.

Capitolium, animal cetaceum

144

Capparis mithridatica, eius
 vſus 534

Capra, eius cum oſe ſimili-
 tudo 614. natura ib. re-
 picaprae cornua 142

Capreoli varietates 618

Carcinomata plura extirpata
 686. eorum ortus ib. labii
 ſuperioris rariora ib. ope-
 ratione ſola remouentur
 687. 692. cicutae ad illa
 ſananda vſus nullus ib.
 extirpationis modus 693.
 gas ſilueſtre his conuenit
 694

Cardui tomentosi fucci vſus
 in cancro 356

Cariei maxillae exempla 485.
 oſſis ſacri 499

Carnioliae inferioris montium

60

Carolinarum thermarum ori-
 go 55

Carpi luxatio cum ruptura li-
 gamenti ſanata 221 ſq.

Carthami tinctorii indoles et
 virtus 416

Carthen-

Cartheuser, Frid. Aug. *mineralogische Abhandlungen* 2. Theil 631

Cartilaginum distinctio 35

Calearia nitida, eius a famyda nitida Linn. distinctio 542

Castoris patria 621

Cataractae species 455. singularis, extractio 487. post depositionem 218

Catarri suffocatiui rari curatio 126

Catha, nouum plantarum genus 529

Carheter mercurii immissioni in vesicam vrinariam ad solutionem argenti vel plumbi feruiens 313

Caucalis humilis 297

Caucanthus, planta 531

Cebatha, planta 532

Celofia nodiflora 286

Celsia arcturus 289

Celsii, Olav. vita 399 sq.

Centaurea cinerea 285

Cephalalgiae causa et casus singularis 132 sq.

Ceraforum cum nucleis copiose ingestorum noxa 502.

vermis et inde natae mulsae historia naturalis 8

Cerebrum, eius sensibilitas 456. commotio 457 sq. sequelae ab effuso humore 458 sq. curatio 459. in eo teli cuspis per XI. annos haerens 478 sq. hydatis 484

Cereuisiae vtilitas et effectus 315 sq.

Ceruana, planta 532

Cerui domicilia et varietates 618

Chadara, planta 531

Tom. XXII. Pars IV.

Chaetodon, eius generis subdiuisio 510. vnicornis ib.

Chamomillae virtus tingens 406

Chaos rediuiua Linn. vid.

Vibrio.

Charachera, planta 531

Chemiae obiectum 316

Chemicarum institutiones 27

Chenopodii hybridi vis venenata 425. 439

Cherso et Osero insularum producta 177 sq.

Chocoladam antiuenercam parandi modus 485

Chorea S. Viti 308

Chrysolithi Plinii species 54

Cicutae depuratio 232 sq. maior Baub. vid. *Conium maculatum.*

Cimex abietis Linn. loxiae pabulo inferuiens 6

Cinnabaris minio adulteratae signum 26

Cissi arboreae vsus 533

Cistus laeuiques 294

Clauis pedum, ad eos emplastrum 247 sq.

Cobaltum de eo experimenta 251. eius mineras ab inquinamentis separandi modi expositionis praemium 557

Coccionellae indoles 411 sq.

Cochlearum opercula 144

Colica biliosa epidemica, eius curatio 103 sq.

Collini, Journal d'un voyage etc. 252

Coloniae collegium anatomicum et chirurgicum fundatum 561

Color albus auium, eius causa. vid. *Aues. niger*, eius causa 704

Bbb Colu.

Coluber, eius species venenosa^e 433 sq. haje, noua species 507. eius morsus effectus ib. lebetinus, baetan et hölleik, eorum morsus venenosi effectus et antidota ib. natrix, eius migratio 60
Columbo radice vis antiseptica 93
Commerſon, Philibert, mortuus 561
Conchylia varia eſculenta 504 sq. perreſacta, in iis circuli concentrici 706
de Condorcet, acad. rég. ſcient. Pariſ. ab epistoſis 371
Conium maculatum *Linn.* eius vis venenata et antidotum 583. carcinomati non medetur, vid. *Carcinoma*.
Conſpruch, in acad. militari Stuttgardina prof. med. ord. 167
Contagioſi morbi, eorum varietas 348 sq. nautarum curatio 343 ſqq. iis de mortuorum ſectiones 347
Contraſiſſura vid. *Reſonitus*.
Conuoluulus farinoſus *Linn.* 277. diſſectus 294
Conuulſiones grauidarum 89
Coryza viſcoſa 584
Cordis actio et motus 486. ſtructuræ diuerſitas 264 ſqq. vitium ſingulare 462 ſqq. permagnum 500
Coralliorum Arabiae natura 517
Coreopſis alterniſolia 288
Corneus lapis 595
Corni ſanguinea^e vſus 533
Corpora, eorum affinitates 587-393 ſqq. 396 ſqq. grauitas 579 ſq. organiſata,

eorum ortus 17. vius leu organica 263 ſqq. ſunctio. num diuerſitas 268 ſq.
Corpus humanum, eius partium formatio 34. vius mortuus duplex 453. triplex 460
Corui *Linn.* ſpecies quaedam 593
Coryza equorum num ſit contagioſa? quaest. ſolut. praeſcriptum conſtitutum 166
Cotyledon integra 13
Cramer, Io. Andr. obiit 562
Cramer, Petr. mortuus 562
Cranii mitrae aponeuroticae ſitus 35
Crataegus punctata 276
Cremor tartari, eius cum borace vſus medicus 136
 eius cum creta et quibudam calcibus metallorum connubium 217 ſq. eius regeneratio ex acido ipſius 218. ſolubilis praeparatio et vſus 318
Cricetus mus vid. *Mar.*
Criſium definitio 538. in febribus acutis differentia ib. ſigna et cauſae 539 ſq. prophylaxis 541
Critici dies in febribus acutis 538
Crocus martis, eius vſus internus noxiuſ 135
Crotalus, eius ſpecies venenatae 433. crepinaeulatio 143. laeſionum effectus et curatio 484 ſq.
Croton villoſus, eius vſus 575
Cruris fractura complicata cum carie calcanei 239
Cuculi ſpecies 151 ſq.
Cucumis prophetarum 278
Culhamia, planta 581

Caniculus, eius natura 617
 Caphea viscosissima 295 sq.
 Capri fodina et minera 256
 Carcomae radices analysi et
 virtus tingens 403 sq.
 Cutanei morbi, eorum causa
 differentia et curatio per
 topica 338 sq. morbi sin-
 gularis casus 591
 Cuticulae ortus 35. structura
 squamosa 592. morbus sin-
 gularis 591
 Cycas caffra, eius character
 398. medullae vsus ib. sq.
 circinalis character 542
 Cynanchum erectum Linn.
 277 sq. pyrotechnum, eius
 vsus 533
 Cynips fycomorae 512. 535 sq.
 Cynus pseudocajan 289

D

Daries, Petr. Io. Andr. epist.
 de amygdalis et oleo ama-
 rarum aethereo 358
 Deglutitionis impeditae casus
 239

Delirii febrilis causae et cu-
 ratio 123 sq.

Dentariae virtus et vsus 357

Dentes petresfacti animalium
 56

Diaeteticarum regularum re-
 spectu inprimis alimento-
 rum in curatione morbo-
 rum chirurgicorum exposi-
 tionis optima praemium
 constitutum 165

Diaphoretica, eorum genera

et vsus in febribus inter-
 mittentibus 330 sq. eo-
 rum vsus et abusus 474

Dialcordii *Fracast.* formula 351

Digera, planta 529

Digitalis parviflora 274. ob-
 scura 285

Dimsdale, Ioseph. de morbis
 cutaneis 338

van Doeveren, Gualth. pri-
 mae lineae de cognoscen-
 dis mulierum morbis 61

Dolichos bengalensis 290. lu-
 teolus 285. madagascari-
 cus 290. pubescens Linn.

287. sesquipedalis 281.

vnguiculatus Linn. 275

Donati, Vitalian. vita 178

Dorsi vertebrarum doloris et
 tuberculi sensim increscen-
 tis historia 206

Dossie, Robert. obitus 562

Draconis arboris vsus 318

Drypis spinosa Linn. 279

Dshikketaei s. equus hemio-
 nus vid. *Equus*.

Ductus choledochus 653. pan-
 creatici, eorum decursus ib.

Stenoniani fistula sanata
 489

Dysenteria epidemica, eius
 differentia et curatio 112

sq.

E

Eau de Luce, liquor, eum pa-
 randi modus 25 sq. eius
 vsus in morbo crotali 485

Echini marini, eorum dispo-
 sitio et descriptio 713 sqq.

eorum aculei, anatome, et
 cibus 723

Echinorhynchus, vermis 304

Echinus pentagonus, fossilis
 517

Echium, eius species incerta
 279

Elcaxa, planta 532

Electrica experimenta circa
 fusionem auri 596. cum
 metallis aliisque corporibus
 instituta 240. 489 sq.

Electri-

Bbb 2

❖❖❖

Electricitas, de ea obseruationes 317
 Electricum fluidum, de eo experimenta 58 sq. 240 489 sq.
 Electrophori ratio 58 sq.
 Elleri thesis et praem. ad ann. 1779. 557
 Ellis, Io. obitus 374
 Emetica, eorum effectus inopinati 136 sq. in febribus intermittentibus 328 sq. 330. vsus in febribus putridis puerperarum 97. de eorum vsu in grauidis obseruata et monita 202 sq. 480. eorum in parua dosi adhibitorum effectus diaphoreticus 123. antimoniales, eorum effectus anodynus in morbis acutis 108. vsus in pleuritide 106 sq. in cholera et morbis biliosis 104. 108
 Emplastrum ad clauos pedum 247 sq.
 Emulsionis salinae formula 351
 Encrinitarum descriptio eorumque protypi 6 sq.
 Entomologicae obseruationes 708
 Ephemera, insectum 306
 Epidemici morbi constitutiones 101 sqq. 108 sq. 112 sqq. 118 sq. Bononiae 231
 Epilepsiae curatio singularis 138
 Epsomienae sal, id decompoundingi modus 380
 Equiseta, eorum structura 21
 Equus, eius patria 614 sq. hemionus, eiusque descriptio 663
 Erica, eius species nouae 399
 Erk, morbus 504

❖❖❖

Erxleben, Io. Christ. Polyeobiit 562
 Erysipelas epidemicum, eius curatio 107
 Euonymus atropurpureus 289
 Eupatorium altissimum 294
 Euphorbia, eius specierum venenata 425 sq. 438. paralias 297
 Extracti cathartici seu pachymagogi Crollii formula 352
 Extrauasionum in morbis species diuersae 347 sq.

F

Faciei hemiplegia, in ea remedium 139. ossa vid. Off.
 Falckenberg, Io. Godofr. anat. prof. Berolinens. secundus 560
 Falconum species 148 sq.
 Fartir, morbus Aegypti 324
 Fasciola barbata in Gado loca reperta 661
 Febres catarrhales benignae, earum natura 541. epidemicae exanthematicae, earum curatio 108. epidemicae lentescerent, earum signa 116. curatio 117. exanthematicae, in iis, vi regimen frigidum praestendum sit calido et contraria methodus adhibenda sit, expositioni optimae praemium 369. inflammationariae, earum propylaxis 541. intermittentes 322 sqq. 542. malignae 541. nervosae et malignae 121 sq. in Vergaria grassantes 60. sine fixo sanantur lentae 684
 Febrisfuga noua, endemia 674
 Febri

Febbris carcerum maligna 349.
 catarrhalis epidemica be-
 nigna 110. epidemica ma-
 ligna putrida 118 sq. eius
 curatio 119 sq. puerpe-
 rarum 73 sq. 77 sq. 80 sq.
 85 sq. 91. 96 sq. tertiana
 epidemica 124. verminosa
 infantum 117
 Felis, natura 616
 Felleae vesiculæ leonis descr.
 662
 Femoris luxatio lethalis 314
 Ferbers, Ioh. Iac. *Beschreibung*
des Quecksilberbergwerks zu
Idria in Mittelcrayn. 156
 Fernambuk vid. *Lignum Bra-*
siliense.
 Ferraria undulata 281
 Ferrum, eius cum mercurio
 unio et vsus 495 sq. petri-
 ficatum 366
 Ficus lycomorus 535 sq.
 Filices, earum generatio 17
 sqq. eorum semina negan-
 tur 21
 Fistula ani, eius curatio inter-
 na 316 sq. operatio filo
 plumbeo peragenda 478.
 ductus Stenoniani sanata
 489
 Fistularia, nouum mollusco-
 rum genus 506
 Flora aegyptiaco arabica 503.
 517 sqq.
 Fluidorum c. h. motus 336 sq.
 Fluoris albi curatio 126 sq.
 Foeniculi aquatici effectus va-
 ri 127 sqq.
 Foeni graeci natura et virtus
 414 sq.
 Foerster, Societ. natur. curios.
 Gedanens. socius 561
 Foetus sexum in vtero ex pul-

su praesagiendi ratio 482
 sq. capite monstroso 585.
 monstrofi singularis histo-
 ria 195 sqq. biceps 198.
 coalitus 219. partes extra-
 hendi instrumentum 72.
 mortui cum viuo partu in
 vtero siti casus 247. in
 ouario repertus 216. offi-
 per intestina excreta ib.
 dissectio 657
 Forceps, eius vsus et prae-
 stantia 70 sq. tribrachialis
 noua 79 sq.
 Formica maligna et animosa
 512. earum oleum essen-
 tiale 213
 Forskal, Petr. descriptiones
 animalium, auium, amphi-
 biorum cet. 503. Flora Ae-
 gyptiaco Arabica ib. Ico-
 nes rerum naturalium ib.
 Forskolea Linn. 279. 530
 Forsten, Rudolph. med. theo-
 ret. anat. et chir. prof. ord.
 Harderovic. 372. Disquisi-
 tio medica cantharidum
 675
 Fortis, Albert. Saggio d' of-
 servazioni sopra l' isola di
 Cherfo et Osero 177
 Fracturae cruris et femoris
 per resonitum 492 sq.
 Fraxini excelsioris cortex fe-
 brem fugat 675
 Frumenti species Sinicis po-
 pulis visitatae 593
 Fucus planta, eius species
 quaedam 670
 Fulmen ab aedificiis auerten-
 di conductorum figura
 quatenam aptior? 598. ful-
 mine tactorum animalium
 mortis causarum per ob-
 seruata

seruata et experimenta de-
tegenderum expositioni
praemium constitutum 558
Fungi venenosi, eorum notae
424. 441. vesicae vrina-
riae, eorum excisio 204

G

Gadus Lota 665
Galium, eius vsus tinctorius 644
Gallae, earum natura et vir-
tus tingens 407
Gallesky, I. G. mortuus 373
Gangraenae progressus celer-
rimus 481
Garrulus Sinensis 593
Gas siluestre cancro medetur 694
de Geer, Car. obitus 563
Gemmae, earum partitio 637
sq. crySTALLISATIO 639
Genista Sibirica 297. tinctoria 415
Genitalium in puella ambu-
storum et coalitorum cura-
tio 208
Geranium moschatum Linn. 280
Geropogon glabrum Linn. 277
Geruma, nouum plantarum
genus 528
van Geuns, Matthias, med.
prof. Harderouic. 372
Giseke, Paul Dietrich, Ab-
handlungen und Beobach-
tungen aus der Arzneigelab-
reit von einer Gesellschaft
von Aerzten in Hamburg 131
Glandum vsus in morbis 450
sq.
Glandularum distinctio 36
Glirium varietates 618 sq.

Glutinosa substantia vegeto
animalis nutrens 213. cum
obtinendi modus 232 sq.
Glycine striata 282 sq.
Glycyrrhiza echinata 286
Gmelins, Ioh. Friedr. Abband-
lung von den giftigen Ge-
wächsen in Teutschland und
vornemlich in Schwaben 422.
Allgemeine Geschichte der
Gifte 1. Theil 427. Allge-
meine Geschichte der Pflanz-
engifte 435. Allgemeine
Geschichte der mineralischen
Gifte 443. Professor medi-
cinae Gottingensis 725
Gonorrhoea, in ea iniectiones 140
Gordius marinus in hepate
Gadi repertus 65
Gottingensis reg. societ. scient.
theses et praem. ad ann.
1777. 1778. 165. ad ann.
1779. 557. Sodales exte-
ni 725
Graecienfis societ. Imperial.
Reg. agricult. et artium thes.
et praem. ad ann. 1779. 559
Grauidarum morbi 63. 79
pulsus vid. Pulsus.
Grauiditas ventralis 316
Gruner, Christ. Godofr. acad.
natur. curios. socius et con-
siliar. aul. Ducis Saxo-Vir-
tuenf. 187
Gryllus gregarius, cum 513
Goldbrandt, I. W. Consili-
arius aulicus Reg. Dan. 109
Gulo, eius patria 60
Gummi rubrum adstringens
Gambienfe, eius vsus 97
Gutta serena vid. Amara
Gyna

Gymnocarpus, planta 529
 Gynophila adscendens 292
 Gypsum, eius natura et usus
 633 sq. fibrosum 147

H.

Haematoxylon Brasilianum
 Linn. 418

Haemorrhagia aluina ulcera
 lanans 138. vteri a poly-
 pis eiusdem 246 sq. eam
 sistendi methodus 483. vte-
 rina puerperarum 87 sq.

de Haen, Ant. obitus 374

Haenel, Chr. H. mortuus 562

Halnienſis ſociet. reg. ſcient.

theſ. et praem. ad ann. 1777

165. ad ann. 1779. 557

de Haller, Alb. obiit 562.

eius libri ſimul emti ſunt

726

Halodes, lapis, eius natura

634 sq.

Hamburgensis ſocietatis me-

dicorum inſtitutum 131 sq.

Hamilton's, Will. Campi Phle-

graei, Observations on the

Volcanos of the two Sici-

lies 599

Harderonicensis academiae

profefſores medicinae 372

Hartmann, Io. ordinis reg.

Wafani membrum 725

Hasselquistia, planta 284. 297

Helicteres Iamaicensis 292

Helix ianthica 516

Helmintholithus portentofus

Linn. eiusque protypus 7

Hemionus equus vid. Equus.

Hepar, in eo cyſtis 496 sq.

inflammatio epidemica 104

sq. rupturae caſus 546. ſul-

phuris vid. Sulphur.

Herniae variae 467. incar-

ceratae operatio 216 sq.

curatio 499. hernia inte-

ſtino vaginalis 467. veſicae

vaginalis 466. caſus 465 sq.

vteri gravidi vt cauſſa par-

tus difficilis, eius cura 71 sq.

Herniotomia feliciter peracta

216 sq.

Hibiscus ſpinifex, planta 287.

Hill, James, Caſes in ſurgery

particulary of cancers cet.

685

Hirudines marinae, de iſs ob-

ſervata 146

Hiſtoria et commentationes

acad. electoralis ſcient. et

elegantiorum literatum

Theodoro-Palatinae. Vol.

III. Phyſicum 3

Holcus, eius ſpecierum defi-

nitiones 545

Holothuria ſpirans 515

Hominum natura et differen-

tia quoad clima 609. quoad

viſtum 610. quoad ſtatu-

rae proceritatem et colo-

rem ib. ſq. quoad aerem

609

Homo, eius principia, vires

et functiones 164

Huber, Io. Iac. mortuus 563

Hübners, Ioh. curioſes und

reales Natur · Kunſt · Berg-

Gewerk · und Handlungs Le-

xicon 160

Hulme's, Nathanael, Treatiſe

on the puerperal fever 73.

A ſafe and eaſy remedy

propoſed for the relief of

the ſtone and gravel etc.

687

Humeri fracturae curatio 214

sq.

Hydatis in cerebro 484
 Hydrachna, nouum insecto-
 rum genus 303
 Hydrargyri fodinae Idriae hi-
 storia 156 sqq. venae 157
 sq. minerae et lapides 158.
 minerarum lotio 159. fo-
 dinae circa Moersfeld in
 Palatinatu earumque mine-
 rae 254
 Hydrargyrosis, eam Monspe-
 lii instituendi modus 697
 Hydrocele congenita in puel-
 lis 68
 Hydrocephalus externus cau-
 sa partus difficilis 546 sq.
 Hydrophobia, eam praeser-
 vandi modus 210. curata
 237 sq.
 Hydrops cysticus hepatis 496
 sq. pectoris, eius curatio
 498. eo demortui sectio
 500
 Hyperanthera, nouum plan-
 tae genus 530
 Hyssopus nepetoides 282

I.

Iacquin, Nicol. Ioseph. hortus
 botanicus Vindobonensis.
 Centur. I. et II. 271
 Iasminum officinale, eius vsus
 519
 Iaspides, eorum partitio 642.
 257
 Iatropa vrens Linn. 275
 Icterus grauidarum 94. ater
 vid. *Morbus niger*.
 Idriensis fodina vid. *Hydrar-
 gyus*.
 Ileii intestini appendix 470 sq.
 Iliacus morbus 137. eius cu-
 ratio 104. mercurio viuo
 sanatus 251 sq.

Illyriae cum Sibiria compari-
 tio 60
 Imaginatio materna 63. alpe-
 stu simiae laesa 320
 Incendia terrestria vid. *Terrae*.
 Indigo, eius natura et via
 tingens 412 sq.
 Indigofera *bauer*, ex ea coe-
 ruleum colorem parandi
 modus 534. tinctoria, eius
 seminum vsus contra tae-
 niam 535
 Inediae exemplum singulare
 547 sq.
 Infantum recens natorum
 morbi chirurgici 65 sqq.
 deiectiones vides 95 sq.
 Inflammatio sine febre 335.
 hysterica 111 sq. hepatis
 vid. *Hepar*.
 Inoculatio variolarum 461.
 subiecta ad eam apta 105
 Insectorum species mutatae
 305 sq. apterorum et testa-
 ceorum genera quaedam
 noua 303. plantas in al-
 dariis et fimeis insectan-
 tium descriptionis et reme-
 diorum ea delentium expo-
 sitioni praemium consti-
 tum 557. ad eorum histo-
 riam analecta 702. 705. 708.
 collectionum corporum na-
 turalium labem insecto-
 rum catalogus 708
 Insularum distinctio 629
 Intestinorum appendices 270
 sq. voluulus vid. *Polypus*.
 Ipecacuanhae vsus in dysen-
 teria 118 sq.
 Iris sambucina Linn. 279
 Irritantia remedia, eorum ab-
 vsus 474 sq.
 Ilatia

Maria tinctoria, eius natura et
vis tingens 418 sq.
Mercuria vesicalis cum sympto-
matibus 246
Mia entrocha Linn. 309
de Lussieu, Bern. obiit 562
Infuscia ciliata 287

K.

Kahiria, nouum plantarum
genus 532
Kapp, Chr. Ehrh. Societatis
oeconom. Lipf. Sodalis 725
Kenntniß derjenigen Pflanzen,
die Mahlern und Färbern
zum Nutzen etc. gereichen
können 643
Keura odorifera, nouum plan-
tarum genus 533
Kirander, Ionas, mortuus 563
Klein, Iac. Theod. echino-
dermatum dispositio etc.
edita a Nath. Godofr. Les-
ke 711 sqq.
Klevenfeld, eius obitus 562
Klinkosch, Iof. Thaddaeus,
obiit 563
Kofaria, nouum plantarum
genus 532
Kizowitz, Wencesl. Trnka, hi-
storia februm intermitten-
tium. Vol. I. 322

L.

Labium leporinum, in eo fa-
sciae vniuentis inuentor 66.
connatum 207 sq.
Labri, piscis character, 509
Lac vaccinum, de eo expe-
rimenta chemica 212
Lacerta gecko 507. vulgaris
noxius 143. eius species

ib. apoda 666. *ona illa-*
rum lumen spargentia 710
de Lachenal, botan. prof. Ba-
fileensis 561
Lactantium morbi 64
Lactationem impediens causa
92

Lactea febris puerperarum,
eius natura 92. cura 95.
metastasis 134 sq. eius ca-
sus singularis et curatio 495.
metastasis ad pulmones le-
thalis 317

Lactuca tuberosa 279
Lagophthalmia, eius curatio
223 sq.

Lange, Ioh. Heinr. *die heilsa-*
men Wirkungen des Wasser-
fenchels oder der Peerfaat
bey verschiedenen Krankhei-
ten des menschlichen Kör-
pers 127

Lanius, auis, eius species 153
sq.

Lantana, eius character gene-
ricus correctus et species
15 sq.

Lapis lazuli 642. molaris rhe-
nanus Cronstedt. 260

Lassone, societ. et commercii
literarii reg. med. Parisien-
sis praeses 369

Laxantia remedia, eorum vsus
et abusus 473

Leaeba, nouum plantae ge-
nus 532

Leake's, Iohn, practical obser-
uations on the child-bed
fevers cet. 79

Lentner, I. F. mortuus 168

Leonis vesicula fellea 662

Leporis varietates 617

Lernaeae gadi callariae Linn.

B b b 5

bran-

branchiis firmiter inhaerentis descriptio 5
Leske, Nathanael Godofr. oeconom. prof. publ. ord. Lipsiensis 560. Additamenta ad Kleinii dispositionem echinodermatum 711
Lethargi obseruat. 319
Lexicon medicum 367. curiosum et reale naturae, artium, metallorum, fodinarum et commercii 161
Lewen, D. Collegii medici Vpsalensis Syndicus secundus 725
Lichen roccella *Linn.* vid. *Orseille*.
Lidbecks, Eric. Gustaf. Abhandling om nyttan af medicinal - växters samplande, ock planterning inom Riket 359
Lieberkühnii praeparata anatomica venalia 168 sq.
Lienis inuolucra 36 sq. fabrica 37 sqq. vsus 39 sqq. iacturae et excisionis damna 41
Lignum Brasiliense, eius natura et vis tingens 409. sandali rubri ib. sq.
Lind's, James, Essay on the most effectual means of preserving the health of seamen in the royal navy 340
Linguae vlcus cancriforme sanatum 139 sq.
Lini oleum vid. *Oleum*.
Linimentum volatile, eius vsus 85
a Linne', Car. pater, a munere prof. dimitti petiit 373. eius obitus 562
a Linne', Car. filius, prof. ord.

Vpsal. cum stipendio factorum 373
Lipothymiae, causae 453
Lipsiensis facultatis medicae assessorum 560. societatis scient. lablonouskianae thesis et praem. ad ann. 1778. 559
Liquor, *Eau de Luce*, dictus, vid. *Eau de Luce*.
Lithanthracum analysis 598
Lithologicae obseruationes 703. 707. 710
Lithophagi historia 544
Lithotomia apparatu alio eoque praestantia 295. num et quatenus, calculo tunica incluso, tentanda 203 sq.
Lituites 703
Lobelia longiflora *Linn.* 275
Lobstein, Io. Frid. Diss. nonnulla de liene sistens 36
Loder, anat. chir. et artis obstetriciae prof. Ienensis 560
Lolii temulenti vis venenae correctio 425. 439
Loxia Rubicilla, avis 668. cuius virostra, descriptio nigra et onca 705 sq.
Lucis effectuum ad vegetationem plantarum expositioni praemium constitutum 559
Ludwig, Christ. Frid. Societatis oeconom. Lipsiensis Sodalitis 725
Lumbrici, aduersus eos remedia 226 sq. 234 sqq. ventriculorum perforantes 239
Lumbricus vomitu reiectus 235
Lupus, eius cum cane similitudo et coitus 611 sq. natura 612 sq. 620. eius patria 624
 Lupo

Luteola vid. *Reseda luteola*.
 Lutra et luteola 621 sq.
 Lycopi Europaei vsus tingens 644

Lymphatica vasa, eorum natura 35 sq. 653 sq.
 Lymphaticae exsudationis ratio in febris 347 sq.
 Lynx, eius patria 622

M.

de Machy, l'art du destilla-
 teur des eaux fortes 22
 Maclurg's, James, Experiments
 upon the human Bile 42
 Madrepora daedalea 517
 Maerua, nouum plantarum
 genus 531
 Maesa, nouum plantarum ge-
 nus 529
 Magnetis artificialis vis in
 morbis dubia 57 sq. ab
 electricitate 58 sq.
 Malua Peruviana 293
 Mammae, earum structura
 650 sqq. 656. earum in
 recens natis abscessuum cu-
 ratio 67 sq.
 Mammalia, quomodo optime
 refarciantur 706
 Manheimensis acad. scient.
 vid. *Theodoro-Palatina*.
 Marggrafius, acad. reg. scient.
 Paris. sodalis 561
 Marmorum et adfinium ali-
 quot lapidum Germaniae
 icones 155
 Marfilaea, planta, eius chara-
 cter 19 sq. propagatio 20
 Marsupium, corpus marinum,
 quid? 145
 Martes, animal, eius varietates
 621

Martini, Frid. Henr. Guil. ob-
 iit 563
 Marx, M. I. obseruationum
 medicarum pars I. 122.
*Bestätigte Kräfte der Ei-
 cheln* 450
 Materiae medicae practicae
 conspectus 353 sqq.
 Maxillae inferioris anchylosis
 469. spasmus frictionibus
 mercurialibus curatus 243
 Mayer, Io. Chph. Andr. med.
 prof. ord. Francof. ad Viadr.
 560. *Beschreibung der Blut-
 gefäße* 657.
 Mays, planta vid. *Zea*.
 Meckel, Phil. Frid. Theod.
 anat. prof. Halensis 561
 Medicago prostrata 284
 Medicamentorum historia, vsus
 353 sqq. syllabus 451 sq.
 Medusa noctiluca 515 sq.
 Mel, eius origo 319 sq.
 Melampyri aruenfis vsus tin-
 ctorius 644
 Melancholia ope belladonnae
 curanda 312 sq.
 Melhania, nouum plantarum
 genus 529
 Melissa Pyrenaica 219
 Melochia pyramidata Linn.
 276
 Meloë cichorei, cantharidibus
 olim substituta 676. vesica-
 toria vid. *Cansbarides*.
 Menstruorum suppressionis ef-
 fectus singulares 219 sq.
 curatio 221
 Mercuriale remedium, in mor-
 bis venereis 229 sq.
 Mercuriales frictiones, earum
 vsus in hydrophobia 237
 sq. in tetano 243. 494. sa-
 libus

libus mercurialibus praeferendae 697
 Mercurialia eorum vsus in rheumatismo 109. salia 695. eorum agendi modus 696
 Mercurius, eius minerae variae 158. 254 sq. eius fluiditas unde? 28. fodinae vid. *Hydrargyri fodinae*: quibus causis in tubis Torricellianis modo attollitur, modo deprimitur 594 sq. alcalisatus, eius usus 346. crudus, eius vsus in ileo 251 sq. cum ferro vnitus, eius vsus 495 sq. praecipitatus albus, eius mangonifario 26 sq. praecipitatus ruber, eius adulteratio 26. sublimatus corrosiuus, cum chocolada datur 485. cum lacte 227. eius vsus in lue venerea curanda 695 sqq. modus adhibendi in hoc malo ib. quomodo Monspeli propinatur vid. *Hydrargyrosi*.
 Metallorum affinitas 587. petrificatio 365 sq.
 Metzger, Io. Dan. anar. med. et artis obstetr. prof. et poliat. 561. Aduersaria medica 455
 Micrelum, nouum plantarum genus 532
 Miliaris febris epidemica 108. puerperarum 91 sq.
 Mimosa virgata 283
 Mineralogica descriptio regionis Oberwiederstedt 709
 Mnemossilla, nouum plantarum genus 531
 Mola aërea 499

Molluscorum genera noua 304. 505
 Monachienfis acad. electoral. scient. thesis et praem. ad ann. 1779 559
 Monstrosus fetus 195 sqq. biceps 198. bicorporeus coalitus 219. monstrum humanum 585
 Montes, eorum naturam discendi ratio 597. Carnioliae inferioris, natura 60. igniuomi 602 sqq. vari in Palatinatu ad Rhenum 253 sqq.
 Morbilli, eorum curatio 107. 115
 Morbus niger 542 sq. singularis neruosus cum suppressione vrinae 246
 Morinda royoc *Linn.* planta 274
 Morstatt, in acad. militari Stuttgardina professor 167
 Morus tinctoria, eius natura et vis tingens 416
 Moscharia, nouum plantarum genus 532
 Moschus moschifer *Linn.* 585
 Motacilla erythrogaster, 669
 Mulierum morbi 61 sq.
 Müller, Otho Frid. Zoologiae Danicae prodromus 302
 Murray, I. Andr. apparatus medicaminum, Vol. I. 333
 Murray, Adolph. medicamentum circa methodum lue venerea curandae 695
 Mus, eius varietates 613 sq. 623. Cricetus, eius parus 623 sq. anatome 361 sqq. historia naturalis 11. Mulcae

Muscae ceraforum historia naturalis 8
 Muscicapa melanoleuca, avis 669
 Musculi faciei, 645 sq. penis 655 sq. pharyngis 649 sq. sterno maltoidei, eorum continuatio et decursus 198 sq.
 Museum Kircherianum, edit I. A. Batarra 141
 Mustelae patria 619
 Muzelius, eius obitus 563

N.

Naturforscher, I — III. Stück. 700 sqq.

Nautae, eorum sanitatis conservatio 341 sq. morborum contagiosorum praeservatio et curatio 342 sqq. iis demortuorum sectiones 347 sq.

Nauticam rem spectantis quaestionis solutioni praemium constitutum 556

Nautilites, eius characteres 702

Neapolitani et regionis vicinae soli natura 606

deNecker, Natal. Ioseph. acad. elect. scient. Theodoro Palatinae focus 4

Nepeta Italica 288. mollis 14

Nephritis orientalis 642

Nervi, eorum vis et imperium 460. cerebri, origo 646 sq. paris primi et secundi ortus 647. paris septimi et decimi ortus 648. nervo auditorio adhaerens durum corpusculum 470

Neubauer, I. E. obiit 562

Nicolai, E. A. Pathologie, 3ter Band 334. 4ter Band 452

Nicotianae syrupus vid. Syrupus.

Niebuhr, C. edidit opera Petr. Forskaol vid. Forskål.

Nieuhoff, B. philos. math. et astronom. prof. ord. Harde-rouici 373

Nosocomii Londinensis ratio 86 sq.

Noua acta reg. societ. sc. Vpsalien- sis, Vol. II. 387

Noui comment. Academ. Sc. imper. Petropolit. Tom. XIX. 660

O.

Oberkampii, F. I. vita 3

Obstetricia ars, in ea instrumenta 70 sq.

Obstructionum in C. H. fluidis theoria 337

Oculi, eorum inflammationis curatio 223. morbus singularis cataractae depositionem secutus 218

Oculus cati gemma 642

Oehme, C. I. Diss. de morbis recens natorum chirurgicis 65

Oenothera repanda 13

Oesophagus olseus 461

Olea aetherea plantarum 30

Oleum, cum eo experimenta 586. lini, eius vsus 318. amygdalarum vid. Amygdalae. oliuarum 680

Olibani vsus in fluxu vterino 126

Oncoba, novum plantae genus 531

Ononis

Ononis hircina 285
Onopordum Illyricum et Arabicum 293
Onyx 641
Opalus 642
Ophthalmia epidemica 121.
     rheumatica earum, curatio 126
Opii vsus et abusus in hæmorrhagiis 88. in dysenteria 89. in clysmate exhibitus effectus funestus 215
Orleani indoles et vis tinctoria 417
Ornithogalum Bohemicum 57
Orseille, eius natura et vis tingens 417
Orygia, nouum plantarum genus 531
Oryzae genera a Sinicis populis coli solita 593 sq.
Os in oesophago haerens 239.
     bovinum, ex recto excissum 206
Osero, insula vid. Cberso.
Osmundae regalis propagatio 19
Offa, eorum coloris varietas 35. *denudatorum perforatio* 222. *faciei, eorum fracturae casus* 206 sq.
Ostreorum vermes, duplices 319
Ostreum petrefactum 253
Oua cruda, eorum vsus in ictero 94
Ouarium, in eo fetus formatus 216
Ouis, eius cum capra similitudo 614. *natura ib. ouium tabes, eius signorum, causarum et curationis modi expositioni præmium* 558

P.

Paederota Bonarota 289 sq.
Papularia, nouum plantarum genus 530
Paralyfis, eius ortus et causae 454
Paraphrenitis 335 sq.
Parisiensis acad. reg. chirurg. thes. et præm. ad ann. 1776. 165. loc. et commerc. lit. reg. medic. thes. et præm. ad ann. 1777. 369. societatis reg. medicae quaestio ad ann. 1779. 724
Parturientium cura 94. *morbi* 64
Partus naturalis 94 sq. *difficilis a hydrocephalo externo* 546 sq. *singularis historia* 247. *laboriosus ex callositate orificii* 479 sq.
Pastiflora 273. 275. *lauro-sia* 294. *saberola* ib.
Pastinaca lucida 298
Pectus fetus in partu difficilius est aperiendum 71
Pedicularis repertusio causa scabiei 476
Pein, H. C. chem. et pharmac. prof. publ. in colleg. med. chirurg. Berolin. 372
Pelecanus 590
Penis, eius masculi 655 sq.
Pentaglossum, nouum plantarum genus 527
Perforatorii et vnti emendatio 71
Peripneumoniae, curatio 106. 117 sq.
Peruvianus cortex, eius praestantia prae quassa 550 sq.
     eius vsus roborans 475. *eius*

eius vsus et abusus in febre
puerperarum 84 sq. vsus in
febris intermittentibus
332. in febre maligna 120.
in neruosa 122. cortices
huic substituendi 674
Pessarii vsus in hernia vesicae
vaginali 466
Pestis, contra eam remedium
specificum inueniendi ratio
592 sq. eius infectio 317.
de ea defunctorum bile
tentamina 321
Petechia 346
Petechialis febris 102
Petrefacta circa Alzey 253 sq.
animantium Würtenber-
gentium 702
Petrificationis metallorum ra-
tio 365 sq.
Petrificatum fossile eiusque
protypus 7 sq.
Petropolitanae acad. imperial.
scient. foundationis iubi-
laeum semiseculare 555.
thes. et praem. ad ann. 1778
et 1779. 556. societ. oe-
conom. thes. et praem. ad
ann. 1776. 166
Peyrillhe, Ber. de cancro 689
Phalli quinquanguli descr.
661
Pharmaceutici canones 351
Pharmacopoea Suecica 350
Phaseolus, eius species incer-
tae 281. 286. 288
Phellandrium aquaticum vid.
Foeniculum.
Phoca, eius species 619 sq. 631
Phrenitis vera, eius curatio
102 sq.
Phthisis epidemica 113 sqq.
pulmonalis, in ea remedium
312

Physalis viscosa 291
Physo-phora, nouum mollu-
scorum genus 506
Pians, morbus, eius curatio
583 sq. similitudo cum va-
riolis ib.
Pili, eorum structura 145
Piloris, animal 626
Pilularum antarthriticarum
formula 352
Pinealis glandula 648
Piper, lo. mortuus 167
Piscium genera 505
Pix liquida, eius vsus in phthi-
si 114
Placenta vterina, eius extra-
ctio 95. 99
Plantae, earum classificationis
secundum differentiam ra-
dicum et singulae classis
culturam expositioni prae-
mium 557. ordines 17 sq.
genera 527 sqq. species 13
sq. icones 536 sq. faecula
seu pars viridis tingens num
resinam praebeat? 213.
232 sq. motus arbitrarij,
sensus, vita et irritabilitas
12. propensio ad copulam
8 sqq. ea in filicibus nega-
tur 17 sq. earum sexus 4.
12. Aegyptiacae 522 sq. ea-
rum ordines 523. in hor-
to botanico Vindobonensi
rariores 272 sqq. medici-
nales 360 sq. pictoribus et
tinctoriis utiles 643 sq.
venenosae 435 sqq. antido-
ta 436 sqq. obstupescien-
tes 439 sq. acres et stupe-
facientes simul 440 sq. ve-
nenosae Germaniae inpr-
misque Sueviae indigenae
422.

422. 425 lqq. in Suevia
 sponte crescentes 706. 709
 Platina 251
 Plaz, A. G. ord. med. Lips.
 Decanus et Doctor semise-
 cularis 560
 Plenck, I. I. primae lineae
 anatomes 34
 Pleuritis, eius species 335. epi-
 demicae, curatio 106. 117
 sq. infantum curatio 107
 Ploucquet, Professor medici-
 nae Tubingensis 725
 Podagra, aëre fixo tollitur
 684
 Poerners, C. W. *chemische
 Versuche und Bemerkungen
 zum Nutzen der Färbekunst,
 I. 2. und 3ter Theil* 401
 Polycephalos, nouum planta-
 rum genus 532
 Polygalae vsus in pleuritide
 76
 Polyphagi casus 501. 544. ca-
 daueris sectio 501 sq.
 Polypi vteri 213 sq. exstirpa-
 tionis modus 246 sq.
 Polypodii propagatio 19
 Populi nigrae vsus oeconomi-
 cus 60
 Potentilla Pensylvanica 297
 Potkoniczky, A. de metallis
 petrefactis 365
 Pott, I. H. mortuus 562
 Prasius, gemma 641
 Priapus, animal, eius chara-
 cter genericus et species
 quaedam 514
 Prostata glandula 654 sq.
 Plittacus, eius species 153
 Pteranthus, nouum plantarum
 genus 528
 Pteris aquilina, eius propaga-
 tio 18

Pterotrachea, nouum molle-
 scorum genus 506
 Puerperarum morbi varii 64
 febris vid. *Febris*.
 Pulsationis arteriarum causae,
 486. venarum exempla ib.
 Pulsus, eorum differentia 220
 gravidarum, ex eo fetus li-
 xum praefagiendi ratio 483
 sq. intestinalis ib.
 Pulueris alexiterii seu fudori-
 feri Doweri formula 352
 cornachini seu comini ib.
 Warwick formula 357. ni-
 tricum formula 352. pu-
 gantis d'Ailhaud nota 224

Pumex, eius ortus ex arboribus
 655
 Purgantium in intermittenti-
 bus indicantia 329. coana-
 indicantia 330
 Putridi vaporis effectus in-
 fli 515
 Pylori angustia caussa morbi
 nigri 543
 Pyrethrum, eius character et
 species 15
 Pyrus malus, de eius si fibris
 fuga experimenta 675

Q.

Quadrupeda animalia vid.
Animalia.
 Quartana, eius natura 326
 Quassia, eius in intermittenti-
 bus vsus 551 sq. eius cu-
 cortice Peruviano cura-
 ratio 552 sq. eius vsus in
 septica 553. analysi che-
 mica ib. sq. propinquitas
 554 sq. virtus medica 554
 Quina

Quintanae febris curatio 327
 Quotidianae febris natura 326

R.

Rachitis infantum, eius cura-
 tio 125
 Raetzius, S. chirurg. prof. Bu-
 dae 561
 Raiae earum genitalia 146.
 torpedo 507 sq. vulgaris,
 eius ovorum vsus 508
 Ranulae sub lingua, earum
 curatio 66
 Ranunculi, eorum vis vene-
 nata 426 sq. 438
 Resumuriae vermiculatae vsus
 534
 Reveil de cente trente trois
 oiseaux de plus belles espe-
 ces cet. 148
 Rhedius, colleg. med. Vpfa-
 lienis syndic. prim. 725
 Regalecus, nouum piscium
 genus 303
 Reichard, Io. I. acad. imper-
 rial. natur. curios. et soc.
 principal. Hassiacae, Giesfiae
 flor. sodalis 372
 Renalium vasorum aberratio-
 nes 468
 Renes, eorum aberrationes
 468. renis vulnus sanatum
 502
 Reledae luteolae, indoles et
 vis tingens 414
 Resoluentium genera et vsus
 in intermittentibus 330
 Resonitus, quid sit? 491. eius
 theoria et classes ib. eius
 in fluidis facti exempla ib.
 in ossibus exempla 492.
 cranii 493 sq.
 Tom. XXII. Pars IV.

Retzius, Prof. Histor. Natur.
 Vpfalliensis 725

Reufs, *Kennniß der Pflanzen
 für Maler und Färber*

643

Rhamnus frangula, tollit fe-
 brem 673

Rheumatismi chronici, eorum
 curatio 109

Rhinocerotis cubandi modus
 142

Ricini olei vsus in febre puer-
 perarum 76. 84

Ribb, *Schoki*, morbus Aegy-
 pti 523

Roborantium vsus in intermit-
 tentibus 331

Rocama, nouum plantarum
 genus 530

du Roi, I. P. acad. imper. na-
 tur. curios. socius 371 sq.

Rokejeka, nouum plantarum
 genus 531

Roonhuyfiani vestis noxa 72

Roridula, nouum plantarum
 genus 528

Rosa bicolor 272

von Rosenstein, Rosen, *An-
 weisung zur Kennniß und
 Cur der Kinderkrankheiten.*

*Mit Anmerkungen von I. A.
 Murray* 185

Rosmarini, principia 233

Rothmann, G. ex itinere Vpfa-
 liam redux 373

Roux, A. Journal de medeci-
 ne, chirurgie, pharmacie

cet. Tome XXXIX et XL.
 195. Tome XLI et XLII.

476. eius obitus 562

Rozier, Observations et Mé-
 moires sur la physique, cet.
 Tome I et II. 579

Ccc

Rubiae

Rubiae tinctorum indoles et
vis tingens 410 sq. vsus in
scrophulis 125

S.

Saccharum lactis 211 sq. fa-
turni, eius noxa in haemor-
rhagiis puerperarum 88
Saelanthus, nouum plantarum
genus 528. 536. eius spe-
cies venenolae 438
Sago, eius species variae, et
vsus 95 sq.
Sal acetosellae vid. *Acetosella*,
acidum Westendorffii 32.
alkali volatile, eius praepa-
ratio ib. ammoniacum vid.
Ammoniacus, culinare, id
praeparandi, ex diuersis sal-
sis lacubus separandi solo
calore solis et purificandi
optimi modi expositioni
praemium 166. digestium
Sylui, eius praeparatio 31.
mirabile Glauberi, eius
praeparatio 25. in sangui-
ne et sero hydropicorum
reperiendus 233 sq. vrinae
fusibile, id parandi modus
31 sq. salia, eorum ortus
29. eorum sub crystallisa-
tione attractio et repulsio
581. eadem dubia reddita
ib. sq. mercuriale vid.
Mercurialia.
Salaria, nouum piscium genus
505
Salicum in Borussia vsus 308
sq. quarundum vires anti-
febriles 675
Salmo Roschal 510
Salpa, nouum molluscorum
genus 505

Salsola soda 211
Saluia Aegyptiaca 288. Indi-
ca 283. napifolia 293. vi-
rata 277
Sandarachae Suecicae origo
et vsus 356
Sandali rubri lignum vid. Li-
gnum.
Sandisfort, E. obseruationes
anatomico pathologicae 468
Sanguis, eius partes globulae
comprimi posse affirmatur
145. lienalis, eius natura
et vsus 394
Santolina ambigua 520. tra-
grantissima, eius vsus 529
Santorini, I. D. septemdecim
tabulae, editae a M. Ginn
di 645
Sapphirus 640
Scabies a repercussione peti-
culari 476. retropulsae, ra-
tio 122 sq.
Scabiola altissima 296. qua-
ricata 274. Transylvanica 283
Scarificatio melior hirudinibus
475
Scarlatinae natura 334
Scarus, nouum piscium genus
505
Sceura, nouum plantarum ge-
nus 521
Schaeblasen, exanthematum
species recens natorum 521
Schreber, D. G. obit 505
Schreber, I. C. D. historia
rural. prof. Erlang. 505
Schroeder, Fr. Ioh. obit 505
Schroeter, I. S. acad. imperi-
al. natur. curios. 505
Sclerum

Blaene species 509 sq.
Scirpus cephalotes 286. palu-
stris a Sinensibus adhibetur
ad venena cognoscenda 662
Sciurus, eius varietates 618.
volans, eius domicilium
622
Scelopetorum vulnera 308.
vulnus vesicae vrinarie fa-
natum 222. pectoris 209
Scolopax, eius species 669
Scolopendra adhaerens 512
Scombri generis subdivisio
510
de Scopoli, I. A. histor. natu-
ral. prof. Pauiae 561
Scorbuto aëre fixo medetur
683
Scorpionis morsus, contra eum
remedium 511
Scriptorum physico medico-
rum, quae ann. 1771. pro-
dierunt, indicis supplemen-
tum 169 sqq. quae ann.
1774. prodierunt, index
7. 374 sqq. 563 sqq. 727 sqq.
Scrophulae, iis medendi mo-
dus 125
Scrophulosi affectus, iis me-
dendi modus 244
Scrotum destructum et rege-
neratum 499
Secundinarum expulsio natu-
rae committenda 472
Sedatua remedia 475
Sedum dasyphyllum 293
de Segner, I. A. mortuus 562
Sehima ischaemoides 533
Seip, eius obitus 168
Selinum *Sequieri* 281
Senecio verbaenifolius 272
Senega radix, eius usus in
pleuritide dubius 76
Sepia octopodia 515

Sepulturae in templis noxae
317
Serpentariae Virginianae vis
dubia et noxia 475
Serpentes venenosi 433
Serratula, eius vis tingens
405
Serum lactis 211 sq. sangui-
nis et hydropicorum 233
sq.
Seseli ammoides *Linn.* 280.
multicaule 250
Setaceorum utilitas in variolis
et tineas 314
Severii, S. Commentarius, in
quo medicatae quassiae vi-
res expenduntur 551
Sibbens f. *Sivvens* morbus 689
Sideroxylon melanophleum,
282
Siganus, nouum piscium genus
505
Silicum in montibus generis
256 sqq.
Silphium terebinthinaceum
278 sq.
Simbuleta, nouum plantarum
genus 531
Simia, eius species 625
Sims, James, Observations on
epidemic disorders with re-
marks on nervous and ma-
lignant fevers 101
Sinapis *Allionii* 295
Sisymbrium tenuifolium *Linn.*
57
Sium extinguendi remedium
321
Sium Siculum 291
Smaragdus memorabilis 262.
640
Sodada, nouum plantarum
genus 530
Sohn, A. mortuus 374
Ccc 2 Solanum,

Solanum, eius species 273 sq.
   hybridum 288
 Spari, character 509
 Sparrmann, ex itinere Vp-
   liam redux 373
 Specifica remedia 136
 Spielmann, I. R. syllabus me-
   dicamentorum 451
 Spiritus acidi, eos destillandi
   ars 22 sq. nitri dulcis, prae-
   paratio 31. vini, definitio
   30. ortus et praeparatio
   23 sqq. eum ab oleo aethe-
   reo separandi modus 24
 Sprenglerus, societ. natur. cu-
   riof. Gedanensis socius 561
 Squalus Zygaena 504
 Stachys maritima 282
 Stamina plantarum, eorum ad
   pistillum accessio et irrita-
   bilitas 9 sqq.
 Statice armeria maior 278
 Stechmann, I. P. Diss. de ar-
   temisiis 298
 Steidele, I. *Abhandlung von*
   dem unvermeidlichen Ge-
   brauch der Instrumente in
   der Geburtsbülfe 70
 Stigma Aleppense, Aegypti
   morbus 524
 Stimulantia remedia, eorum
   abusus 474 sq.
 Strix, eius species 150. 152 sq.
 Svaeda, nouum plantarum ge-
   nus 530. monoica, eius vsus
   533
 Sudor, de eo monita semioti-
   ca 474
 Suffocatio a botulo 546. ca-
   daueris sectio 496 sqq.
 Sulphur, eius hepatis vapo-
   rum effectus noxii 225. an-
   timonii auratum, id paran-
   di modus 33

Sulzer, cadauer equinum dis-
   quirens 169
 Sulzer, F. G. *Versuch einer*
   Naturgeschichte des Hun-
   stlers 261
 Surditas, eius curatio 491 sq.
 Sus, eius patria 615 sq.
 Sylvarum cultus optimi modi
   expositioni praemium 559
 Syndesmosis 34
 Syrupi nicotianae vsus in
   asthmate 318
   T.
 Tabes ouium morbus vid.
   Oues.
 Table pour servir a l'histoire
   anatomique et naturelle
   cet. 263
 Talpa, incognita 709
 Tanagra melanioten 681
 Tarandus, eius patria 681
 Tarantismus 308. 454 sq.
 Tarantolae venenum eiusque
   curatio per musicon dubia
   445
 Tartari emetici vsus in feb-
   maligna 120. puerperanti
   84. tertiana 480. in he-
   morrhagiis vterinis 88. in
   morbis granidarum 480.
   acidum vid. Cremor.
 Tellinae peloridis animal 146
 Telluris superficiei mutatio
   sede animalium 608 sqq.
 Temporalis arteriae sectio
   vsus 100
 Tenebrio arundinaceus, eius
   laruae noxa 510 sq. 511
   chrestus 511
 Terebratularum animalia con-
   tinentium descriptio 701
 Termes destructor seu huius
   Linn. 513 sq.
 Terra aluminaria vid. Alumen
   Terrae

- Terrarum differentia 28. incensia in Bohemia 55
Tertianae natura 326
Testaceorum genera 304
Testarum ouorum calcinarum vsus 67
Testiculi, eorum structura 656
    sq. venereorum curatio 698 sq.
Testudo terrestris, eius vsus 507
Tetanus, eius species 454.
    curatio 139. mercurialibus curatus 243-494
Tetrao arenaria 665
Tentorium, eius species 16.
    Masiliense 285
Thea Sinenfis, eius cultura et vsus 588 sq.
Themeda triandra 533
Theodoro - Palatinae acad. elect. scient. thes. et praem. ad ann. 1779. 558
Thouvenel, ab acad. imper. sc. Petropolit. praemium accepit 556
Thunberg, C. P. Demonstrator Botanices Vpsalienfis 725
Tinctoria ars, ei inseruiencia experimenta 401 sq. 420 sq.
Tincturae Dahlbergii formula et vsus in cephalaea 357
Tomex dubia 297
Topazius veterum, eius locus natalis 53 sq. recentiorum 54
Tophacei lapidis ramos arborum incrustantis disquisitio 634 sq.
Topicorum remediorum vsus et abusus in variolis 309 sq.
Torcular nouum et emendatum 478
Tordylium apulum Linn. 280
Tracheocele vid. Bronchocele.
Tradescantia cristata 291
Tragopogon caliculatum 288
Trass, caementi genus 632 sq. loca, vbi inuenitur 633.
    terrae species in Palatinatu reperiunda 259 sq.
Trichurides, de iis observationes 668
Trisetaria, nouum plantarum genus 528
Tulbagia Capensis 289
Tumores vteri scirrholi 469 sq.
Turcofae ex dentibus animalium petrefactis 56
Turdus seleucis 506
Turia, nouum plantarum genus 532
Turmalini species 641
Tussis epidemica, eius curatio 110. conuulsua, eius curatio 111
V.
Vallisniéri, A. obitus 562
Valuularum aortae morbi 465
Vapores pestiferi, eos corrigendi modus 589. venenati, eorum actio et antidota 431 sq.
Variolae, de earum natura et genio aphorismi 369 sq. de iis earumque cura cogitata 211. earum cum peste comparatio et exstirpationis modus 310. earum curatio per externa 309 sq. eas curandi methodus et remedium specificum 370 sq. eas praeferuandi modus 309 sq. earum contagii ratio verminosa defensiva 133 sq. de earum germine observatio 498. earum

rum fetus in utero casus ib.
 in fetu negantur 89. graui-
 darum ut caussa abortus ib.
 malignae epidemicae 105.
 115. pustularum apertura
 reiecta 106. in iis suppu-
 rationis cum pessimis sym-
 ptomatibus suppressae re-
 stitutio 252. spuriae, veras
 mentientes, earum curatio
 113. apud Iamaicos *Pians*
 dictae 583 sq.
Vegetabilium in Hannouera-
 no territorio sine cultura
 crescentium expositioni
 praemium dicatum 165
Vena medinensis, morbus 487
 sq. 504
Venae, earum pulsatio 486
 sq. defectus causae ib. re-
 nales earum aberrationes
 468. iter 658
Venaesectionis abusus 135.
 vsus et abusus 223. 232. 92
 sq. 76 sqq. 83. 98. 472 sq.
 vsus 102 sq. 103. 106. 117
 sq.
Venena, eorum historia 427
 sqq. definitio 423. 428.
 actio ib. sq. eorum an-
 tidota 430. classes 431.
 vaporosa eorum antidota
 ib. sq. palpabilia anima-
 lia, eorum actio et antido-
 ta 433 sq. vegetabilia, eo-
 rum actio, classes et anti-
 dota 435 sqq. mineralia,
 eorum classes et antidota
 443 sqq.
Venerei morbi, aduersus eos
 remedium 229 sq. eorum
 cura incerta 699 sq.
Ventriculi situs rarus 501 sq.
 mira contenta ib. imbecil-
 litati medendi modus 126.

a vermicibus perfortati cura
 tio 239
Verbasci thapsi florum natura
 et vis tingens 419
Verbena obletia 113
Vermes, eorum genera nota
 304. classes 303. intelli-
 gendorum, aduersus eos reme-
 dia 226 sqq. 234 sqq. 684.
 vermis ceterorum historia
 naturalis 8. singulari ex
 vlcere 687. disiecti rursus
 crescunt 701
Verrucae, aduersus eas reme-
 dium 248
Vesica urinaria, eius structura
 654 sq. eius vulnus lani-
 tum 222. eius funis ul-
Fungi. aëreae in piscibus
 vsus 469
Vesicatoria, eorum actio 129
 474. eorum vsus et abusus
 122 sq. ea ut signum in
 morbis malignis 348 sq.
 eorum in loco dolenti usus
 948
Vespertiliones 468
Vesuvii facies varia 601 sq.
 altitudo 602. eruptio 1767
 factae singularis 604
 sq.
Veterinariae artis progressus
 129
Vetularum morbi 60
Vibrio anguillula Mull. 700
Vicia hybrida 200
Vicq d'Azir, F. Table pour
 servir a l'histoire naturelle
 que et naturelle 201
Vina mangonifata deperdendi
 modus 449 sq.
Viperarum veneni actio 144
Virginum morbi 61
Vilus obscurus, eius curatio
 1294
 Vitiol

Vitrioli albi, vsus oeconomici
 expositioni praemium 165
 Vlcera crurum haemorrhagia
 aluina sanata 138, can-
 crofa, puluere, *Pballi Mo-*
ka - fin a Chinenfibus fa-
 nantur 662
 Vitraectinae societ. art. thef.
 et praem. ad ann. 1779.
 558 sq.
 Umbra Colonienfis 311
 Ungaria olim mare 60
 Unguim ortus 35
 Vogels, R. A. *Lehrsätze der*
Chemie, überfetzt und mit
Anmerkungen versehen von
I. C. Wiegleb 27
 Volteien, F. I. Diatribe me-
 morabilem septennis apo-
 sitiae hiftoriam continens
 547
 Volutella, nouum plantarum
 genus 530
 Voluuli intestini crassi con-
 nati casus 69
 Vomitoria vid. *Emetica*.
 Vina humana, de ea expe-
 rimenta 248 sq. eius sup-
 pressio vid. *Ifchuria*. vac-
 cina et equina, de iis ex-
 perimenta 249 sq.
 Vrinaria vesica vid. *Vefica*.
 Vrfus, eius varietas 620
 Vrtica, eius vis anthelminti-
 ca 318. niuea 295. marina
 patera Neptuni dicta 145
 Vterus, eius descensus et in-
 versio 140. eius dislocatio-
 nis curatio 241 sqq. euul-
 fio 477. prolapsus 240
 sq. eo annexi tumores 469
 sq. ii cauffa fitus obliqui
 ib. grauidus, eius rupturae
 signa 71. hernia vid. *Her-*
nia.

Vulcani Siciliae vtriusque 600
 sqq.
 Vulnus abdominale, eius sym-
 ptomata 225 sq. sclopeta-
 rium vid. *Sclopetorum*.
 Vulpes, eius varietates 616 sq.
 Vultur, eius species 149 sq.
 W.
 Wagler, C. G. mortuus 563
 Walch, I. E. I. obiit 726
 Weber, G. H. professor et
 med. prof. Kiliae 561
 Weber, C. F. obiit 726
 Weifferborn, I. F. Prof. me-
 dic. Erfordensis 725
 Wen Anglorum, steatomatis
 genus 687
 White's, C. Treatise on the me-
 nagement of pregnant and
 lying in women and the
 means of curing them 90
 Whitters, T. Obseruations on
 the abuse of Medicine 471
 Wirfing, A. L. marmora et
 adfines aliquot lapides 155
 Y.
 Yaw, morbi species 689
 Yemen vid. *Arabia felix*.
 Z.
 Zaluzianskiae, character 20
 Zea mays 479
 Zilla, nouum plantarum ge-
 nus 531
 Zimmermann, E. A. G. *Beob-*
achtungen auf einer Harz-
reise, nebst einem Versuche,
die Höhe des Brockens durch
das Barometer zu bestim-
men 261. specimen zoolo-
 giae geographicae 607
 Zingiberis character 282
 Zoologia geographica 607.
 Danica, eius prodromus 302
 Zückert, I. F. obiit 563

EMENDANDA.

P. 15. lin. 24. quorum lege quarum. p. 38. lin. 17. p.
l. positi. p. 58. lin. 10. magnete l. magneti. p. 72. lin. 10.
de causis l. de causis febris. p. 89. lin. 27. laborante l. la-
rantis. p. 121. lin. 14. nimiae l. nimias. p. 125. lin. 10.
drachma vna l. drachmam vnam. p. 135. lin. 13. nonnullae
operationem l. operationum. p. 231. lin. 14. quoniam l. quia
p. 255. lin. 1. eadem l. easdem. p. 317. lin. 23. subitanea.
p. 347. lin. 16. crusta illa l. crustae illae. p. 350. lin. 21.
interaneis l. internis. p. 366. lin. 10. perit. p. 372. lin. 10.
medio. p. 372. lin. 10. CHRISTIANAS l. CHRISTIANUS.
17. *Lugduni l. Lugdunum.* p. 375. lin. 16. *Mannichfaltigkeiten.*
p. 391. lin. 20. Bequini l. Bequini. p. 395. lin. 11. fuerit l. fuerat.
p. 404. lin. 1. aptius. p. 418. lin. 19. est l. sit. p. 426. lin. 22. venenosas.
p. 428. lin. 14. topicologicae l. topicologicae. p. 432. lin. 27.
vesicatoriae l. vesicatorii. p. 445. lin. 5. rantur l. referentur.
p. 447. lin. 11. illum l. illud. p. 450. lin. 22. in l. im. ibid. lin. 23. von l. bey.
p. 455. lin. 10. mortem illico sequantur l. mors ilico sequatur. p. 460. lin. 10.
obortam l. obortum. p. 462. lin. 2. Batratum l. Batratum.
p. 498. lin. 11. laborante l. laboranti. p. 510. lin. 10. clare l. clarae.
p. 522. lin. 14. rubicanda l. rubicanda. p. 554. l. 10. terra, eaque triplex.
p. 555. not. MEISTERS *Russ. Bibliothec 4. Band 4. und 5. burg, Riga und Leipzig. 1777. 8.* p. 449. p. 590. l. fixo. p. 591. lin. 17. intio lege initio. p. 612. lin. 4. eiicebantur l. eiiciebantur.
p. 652. lin. 28. nullae l. nulli. p. 720. lin. 18. adde spec. 74. ibid. lin. antepenultima 73. l. 75.

CO

SCIEN

M

SEC
S

APVD IO

Amstelodami a
Briaßon,